

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Miro Barač

**ZASEDA V GVERILSKEM IN
PROTIGVERILSKEM BOJU**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2007

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Miro Barac

Mentor: doc. dr. Vladimir Prebilič

**ZASEDA V GVERILSKEM IN
PROTIGVERILSKEM BOJU**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2007

ZASEDA V GVERILSKEM IN PROTIGVERILSKEM BOJU

Zaseda je skozi zgodovino iz preproste lovske zvijače napredovala do kompleksnega bojnega delovanja, ki do potankosti izkorišča prednosti, ki ga nudita poznavanje zemljišča in presenečenje. Vojaška sila, ki nadzoruje ta dva dejavnika, lahko prenese superiorno ognjeno moč v pravem trenutku nad nasprotnika in ga popolnoma porazi. Učinek kombinacije dejavnikov, ki imajo svoje mesto v sodobnih načelih vojskovanja, je tolikšen, da lahko podoben ali boljši učinek doseže celo majhna enota, ki je velikokrat tudi slabše oborožena. To so vsekakor prednosti, ki jih s pridom izkoriščajo vsa uporniška gibanja po svetu odkar obstaja organiziran vojaški spopad. Z zasedo in ostalimi bojnimi delovanji gverilske taktike počasi zmanjšujejo moč sovražne vojske. Sčasoma je postalo očitno, da proti gverili deluje le gverilska taktika, zato imajo vse sodobne vojske lastne enote izurjene za gverilski in protigverilski boj. Ključnega pomena je zaseda, ki se jo izvaja samostojno ali v okviru večjih operacij kot območno zasedo.

Ključne besede: zaseda, gverilski boj, protigverilski boj, taktika, gverila.

AMBUSH IN GUERRILLA AND COUNTERGUERRILLA WARFARE

Throughout history the ambush has developed from a simple hunting trick to a complex military operation that exploits the advantages of familiar territory and the element of surprise. By making use of these two elements, an army can attack the enemy with superior fire power – at the right moment – and defeat it. A combination of factors can have such an effect, that a similar or even better result can be achieved – even when carried out by a small unit. These advantages have been put into use by insurgent movements as long as organised armies have existed. The ambush and other operations of guerrilla warfare are a means of eroding a powerful enemy army. Eventually it became clear that the only effective technique of combating guerrilla is the use of guerrilla tactics alone, hence all modern armies have units trained in guerrilla and counter guerrilla warfare. The ambush – carried out either as a solitary action or as part of a larger operation - is of key importance.

Key words: ambush, guerrilla, counter guerrilla, tactics.

KAZALO

SEZNAM KRATIC	7
1. UVOD	9
2. METODOLOŠKI OKVIR	12
2.1 PREDMET PREUČEVANJA.....	12
2.2 CILJ PREUČEVANJA.....	12
2.3 HIPOTEZE.....	13
2.4 METODE IN STRUKTURA DELA.....	14
2.5 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV.....	17
3. ZASEDA	22
3.1 SPLOŠNO O ZASEDI.....	22
3.1.1 Predstavitev.....	22
3.1.2 Dejavniki.....	23
3.2 VRSTE ZASED.....	23
3.3 POSAMEZNA ZASEDA GLEDE NA RAZVRSTITEV SIL.....	33
3.4 IZVEDBA NAČRTOVANE ZASEDE.....	50
3.4.1 Načela in pogoji.....	50
3.4.2 Izbor zemljišča.....	50
3.4.3 Organizacija.....	52
3.4.4 Načrt.....	53
3.4.5 Oborožitev in oprema.....	55
3.4.6 Zavzemanje položajev.....	57
3.4.7 Priprava obstreljevanega območja.....	58
3.4.8 Proženje zasede.....	60
3.4.9 Umik.....	63
3.5 IZVEDBA HITRE ZASEDE.....	64
3.5.1 Splošno o hitri zasedi.....	64

3.5.2 Standardni operativni postopek.....	64
3.6 ZASEDA V PRAKSI.....	66
3.6.1 Vietnam 1955–1975.....	66
3.6.2 Afganistan 1979–1989.....	68
3.6.3 Čečenija 1994–2000.....	71
3.6.4 Afganistan in Irak 2001/2003-.....	72
4. ZAKLJUČEK.....	74
5. SEZNAM LITERATURE.....	76

SEZNAM KRATIC

BVP – bojno vozilo pehote: oklepna gosenična vozila oborožena s topom in vodenimi protioklepniimi raketami ter izkrcnim delom za približno osem vojakov.

FM – ang. Field Manual: vojaški priročnik kopenske vojske ZDA.

IEN – improvizirane eksplozivne naprave¹: sredstva, ki so: »položena ali izdelana na improviziran način. Vključuje uničevalne, smrtonosne, škodljive, pirotehnične ali zažigalne kemikalije in je namenjeno uničevanju, onesposobljenju, izčrpavanju ali odvrčanju. Med sestavnimi deli so lahko vojaška sredstva, toda običajno so ta sredstva izdelana iz nevojaških sestavnih delov« (STANAG 3680 v Brinc in drugi 2006: 142).

NATO – ang. North Atlantic Treaty Organisation: Organizacija severnoatlantskega sporazuma.

NVA – ang. North Vietnamese Army ali PAVN – People's Army of Vietnam: Severna vietnamska armada. Tako so ameriške sile (nenatančno) označevale Vietnamsko ljudsko armado (VPA – ang. Vietnam People's Army) med Vietnamsko vojno od leta 1955 do 1975 (glej *Vietnam People's Army* 2006).

OT – oklepni transporter: kolesno ali gosenično oklepno vozilo oboroženo z mitraljezom večjega kalibra in izkrcnim delom za približno osem vojakov; za razliko od BVP imajo manjšo stopnjo zaščite in lažjo oborožitev.

RPG – rus. Ručnoj Protivotankovi Granatomet: ročni protioklepni raketomet, lahko protioklepno orožje.

SOP – ang. Standing Operating Procedure: standardni operativni postopki; »skupek navodil, ki obravnavajo tiste značilnosti bojnih delovanj, ki se nanašajo na definiran in ali standardiziran postopek, ne da bi se zmanjšala učinkovitost. Ta postopek je v uporabi, razen če je drugače odrejeno (STANAG 3680 v Brinc in drugi 2006: 254).

---

¹ Ang. IED-Improvised Explosive Device.

SRUD – sredstvo usmerjenega delovanja: eksplozivno telo, ki proti cilju izstreljuje množico jeklenih kroglic. SRUD je za razliko od min mogoče nadzorovati in usmeriti. Najbolj znana je M18A1 »Claymore«, ki je pridobila svojo sedanjo slavo že med vojno v Vietnamu. SRUD »Claymore« pri aktiviranju izstreli 700 jeklenih kroglic približno 250 metrov daleč v loku 60°, kar ji daje veliko uničujočo moč, če je uporabljena proti pehoti ali vozilom. »Claymore« in podobna SRUD se uporablja predvsem kot protiinfiltracijske naprave, sredstva za preprečevanje pregona ter za povečevanje ognjene moči v zasedah (*Antipersonel Mine, M18A1 and M18 (Claymore)* 1973).

SV – Slovenska vojska.

VC – Viet Cong oz. *Viet Nam Cong San* v vietnamščini pomeni vietnamski komunist. Gre za vojaško organizacijo znano tudi kot Narodna fronta za osvoboditev Južnega Vietnama (ang. National Front for the Liberation of South Vietnam), Narodna osvobodilna fronta (ang. National Liberation Front – NLF) ali Ljudske osvobodilne oborožene sile (ang. People's Liberation Armed Forces – PLAF), ki je delovala v Vietnamu od 1955 do 1975. Južna vietnamska vlada je uporabljala termin Viet Cong, ameriške oborožene sile pa VC, Victor Charlie ali kar Charlie (glej *National Front for the Liberation of South Vietnam* 2006).

ZDA – Združene države Amerike.

1. UVOD

Kadar z vojsko prečkaš hribovite predele s številnimi potoki, jezeri in z grmičevjem poraslimi vdrtinami ali pa potuješ po divjih gozdovih, polnih bujnega rastlinja in dreves, najprej ukaži izvidnikom, naj pazljivo in temeljito prečešejo zemljišče. Tako zemljišče je namreč primerno za zasede in izgube.

(Sun Cu Vu v Amalietti 1998: 128).

Zaseda je verjetno ena najstarejših vojaških ukan, ki izvira še iz lovske prakse. Kot taka se že od nekdaj opira na moč prikritosti in presenečenja. Združuje ofenzivne in defenzivne prvine oboroženega boja, saj sovražnik² določa čas, napadalec pa kraj. Poleg tega se lahko izvaja v ofenzivni in tudi v defenzivni vlogi. Skozi čas se zaseda ni veliko spremenila, saj tehnološki razvoj nanjo ni bistveno vplival. Ravno v tem je ena od glavnih prednosti zasede pred ostalimi taktikami–tehnološko je neodvisna. Oziroma če poenostavimo–uspešno zasedo lahko izvedemo tudi z zastarelim orožjem in priročnimi sredstvi proti moderno opremljenemu sovražniku. Druga prednost zasede je, da omogoča ognjeno premoč tudi številčno šibkejši enoti. To so vsekakor prednosti, ki izpostavljajo zasedo kot priljubljeno bojno delovanje asimetričnega oziroma nekonvencionalnega vojskovanja.

Zasede so se uporabljale že od nekdaj, naj omenimo samo zasede Skitov, Partov in Germanov³ proti Rimljanom. Tudi Hanibal je v zasedi pri Trasimenskem jezeru (217 pr. n. š.) pričakal in porazil rimske legije Gaja Flaminija (glej *Trasimeno, Lake* 2004). V srednjem veku so postavljanje zased razumeli kot nečastno dejanje, primerno le za razbojnike, a so se kljub temu precej pogosto izvajale v operacijah bizantinske in ruske vojske ter slovanskih plemen (glej Đurašinović 1972: 668). S pojavom strelnega orožja in novega načina oskrbe, ki je pogojeval dolge oskrbovalne poti (17. in 18. stoletje), so zasede ponovno pridobile svoj pomen. Z njimi so motili oskrbo sovražnikovih enot. Postale so priljubljena taktika lahkih, majhnih, hitrih enot, izurjenih za preživetje in boj v sovražnikovem zaledju. Primer takšnih enot so npr. rangerji⁴ iz britansko-francoskih kolonialnih vojn v Severni Ameriki ter ameriške vojne za neodvisnost, burski komandosi v letih 1876–1902 in drugi. Tudi na področju

---

² Večina virov nasprotno stran označuje s tem pojmom. Med njimi tudi Vojaška doktrina SV – najvišji vojaško strokovni dokument in podlaga za organiziranje in delovanje SV (glej Furlan, Branimir in drugi (2006): *Vojaška doktrina*. Ljubljana: Defensor).

³ Zaseda v Tevtoburškem gozdu (nem. Teutoburger Wald), kjer je Hermann (lat. Arminius) v 9. stoletju uničil tri Varusove legije (glej *Arminius* 2004).

⁴ Zgledovali so se po taktiki severno-ameriških gozdnih Indijancev.

Balkana, na primer v vojnah proti Turkom, so znani primeri zased uskokov in hajdukov. V vseh primerih je taktika določala ognjen napad z najmanjše možne oddaljenosti, sledil pa je juriš s hladnim orožjem (ibid.: 668). Z razvojem strelnega orožja, s pojavom hitrostrelnih in kasneje avtomatskih pušk se je ognjena moč drastično povečala. Relativno lahko orožje je omogočalo manevriranje v zasedi, avtomatsko orožje pa natančen in koncentriran ogenj. Zasede so se začele zanašati na ognjeno moč in manj na juriš, ki je postal preveč tvegan. Med 1. svetovno vojno so bile možnosti za izvajanje zased zaradi statičnega načina vojskovanja večinoma omejene. Izjema je bila manevrska faza 1914. leta. Kasneje jo je množično izvajala Rdeča armada med državljansko vojno 1918–1920. V 2. svetovni vojni so zasedo večinoma izvajale gverilske enote narodno-osvobodilnih gibanj po vsem svetu. Dober primer je narodno-osvobodilna vojna na področju nekdanje Jugoslavije oziroma na področju Slovenije. Pomen zasede je bil tolikšen, da je Glavni štab Slovenije leta 1941 v *Kratkem tečaju za partizanske komandante* podal natančna navodila za postavljanje zased (ibid.: 668). Rezultati so bili naravnost šolski primeri učinkovitega postavljanja zased.⁵ Regularne enote ostalih vojsk so se zatele k zasedi predvsem kot taktiki protioklepne boja pehote. Po 2. svetovni vojni zasede zopet srečujemo v antikolonialnih vojnah Alžirije, Kube, Malaje, Kenije, Angole, Laosa, Kambodže in Vietnama. Od 80-ih let prejšnjega stoletja pa v Afganistanu med sovjetsko okupacijo, med uporom v Čečeniji in Tadžikistanu ter v boju proti ZDA in koalicijskim silam v Afganistanu in Iraku. V Vietnamu je prišlo do kvalitativnega in kvantitativnega preskoka, saj naj bi vietnamske sile v obdobju med 1960–1975 izvedle več kot 300 zased, od katerih je večina predstavljala najvišji nivo vojaške veščine in iznajdljivosti (ibid.: 668). Ameriški vojaki niso nič zaostajali in so hitro obnovili pozabljene spretnosti iz bojev z Japonci med 2. svetovno vojno. Hitro so spoznali, da serija učinkovitih zased omeji mobilnost uporniških sil in s tem tudi število njihovih zased. Podobno so kasneje ugotavljali sovjetski vojaki v Afganistanu ter ruski vojaki v Čečeniji. Zaseda je tako dobila svoj prostor v moderni taktiki konvencionalnih in specialnih sil v okviru protigverilskega boja.

V Doktrini Slovenske vojske je zaseda uvrščena med ofenzivna bojna delovanja. Doktrina tudi določa, da »v primeru, ko sovražnik zasede in nadzira del ozemlja Republike Slovenije, specialne in druge enote Slovenske vojske izvajajo nekonvencionalne vrste bojnega delovanja s poudarkom na gverilski taktiki« (Furlan in drugi 2006: 51–52). To nedvomno pomeni postavljanje in izvajanje gverilskih in protigverilskih⁶ zased in s tem potrdi relevantnost te naloge.

---

⁵ Več o zasedi med NOB v Kleut, Petar (1983): *Partizanska taktika*. Split: Vojnoizdavački zavod.

⁶ Ang. Guerrilla and Counter guerrilla.

Cilj naloge je strniti spoznanja o postavljanju zased ne glede na to, kdo jih izvaja. Predmet raziskovanja so SOP modernih vojsk in njihovih specialnih enot-strokovnjakov za gverilski in protigverilski boj. Hkrati pa tudi genialna improvizacija upornikov. Zato sta v nalogi združena oba omenjena pogleda in preverjene resničnosti hipotez, da lahko z zasedo majhna, dobro usposobljena, disciplinirana enota z omejenimi sredstvi uniči veliko večjo sovražnikovo enoto. Zaradi tega je zaseda pomembno, če ne najpomembnejše, bojno delovanje gverilske taktike. Enako pomembna je zaseda tudi v protigverilskem boju, saj je za boj proti gverilcem primerna le nekonvencionalna, gverilska taktika. Za raziskovalne potrebe diplomske naloge so bile najprej zbrane in nato narejene primerjave SOP gverilskega in protigverilskega bojevanja različnih armad, analizirane praktične izkušnje iz različnih vojn skozi zgodovinsko analizo, na koncu pa so povezana navodila in spoznanja v nekakšen taktični priročnik.

2. METODOLOŠKI OKVIR

2.1 PREDMET PREUČEVANJA

Predmet diplomskega dela je zaseda, ki jo izvajajo majhne in lahke specializirane enote za gverilsko taktiko. Pod temi pogoji pride do zanimive mešanice standardnih operativnih postopkov in improvizacij, ki je posledica prilagajanja na trenutne bojne razmere. Raziskovalna pozornost je namenjena obdobju po 2. svetovni vojni, s pojavom sodobne pehotne oborožitvene tehnike (sredstva usmerjenega delovanja, električni in brezžični vžigalniki za minsko-eksplozivna sredstva, jurišne puške, mitraljezi, protioklepni sistemi, bombometi ...), ki so pomenile pravo prelomnico v gverilski taktiki. Raziskovanje se začne z Vietnamom ter preko sovjetske zasedbe Afganistana nadaljuje do Čečenije in Iraka. Naloga ne zajema podrobnega preučevanja vojn, ampak se osredotoči le na določene značilne taktične primere, ki so se zdeli zanimivi in pomembni pri načrtovanju in izvedbi zased. V proučevanje je vključen tudi pogled izvajanja zasede kot del protigverilskega boja, saj gre za isto taktiko, le cilj je drugačen. Poleg analize postopkov so predstavljene tudi praktične izkušnje iz zadnjih vojnah po svetu. Zaradi obsežnosti problematike in okvirne omejitve diplomskega dela v nalogo niso vključeni strateški, konceptualni ali še kakšni drugi vidiki gverilskega in protigverilskega boja, ampak je preučevanje zamejeno na že omenjeno taktično problematiko zasede po letu 1960.

2.2 CILJ PREUČEVANJA

Nedvomno gre za tematiko, katere relevantnost nikoli ne pojenja: odkar obstajajo vojne, obstaja tudi asimetrično vojskovanje, gverilska taktika in zasede. Gverilska zaseda je poglavje zase, ker se je potrebno pri njeni izvedbi veliko bolj zanašati na priročna sredstva, sposobnost improviziranja in domišljijo, torej na sposobnosti, katere naj bi imel vsak dober vojak. Poglobljenega in celostnega priročnika s tega področja do sedaj še nismo zasledili, saj so informacije razdrobljene po številnih publikacijah in se velikokrat tudi ponavljajo. V prispevkih se pogosto pograša praktična analiza in ovrednotenje taktičnih postopkov s strani vojakov, ki so zasede vsakodnevno izvajali. Ali so postopki, ki v teoriji zvenijo logično, tudi

v praksi tako učinkoviti? Katere so tiste malenkosti, ki ločijo popolno izpeljano zasedo od popolnega poloma? Takšni komentarji so vsekakor neprecenljivi, saj so plačani s krvjo, a se po končani vojni žal najprej pozabijo. Lahko bi rekli, da je naloga namenjena vsem vojakom, ki bodo morda nekoč postavljali zasedo ali pa vanjo padli, da bi se učili iz tujih napakah. Cilj preučevanja je skozi analizo teoretičnih virov in praktičnih izkušenj podati učinkovit, hiter in ekonomičen sistem organiziranja in izvajanja zased, pomemben za majhno enoto, globoko v sovražnikovem zaledju, z omejenimi viri oskrbovanja, pa naj gre za gverilsko enoto ali enoto za protigverilski boj.

Tudi Slovenija ima bogate gverilske izkušnje iz skoraj vsake večje vojne, ki se je izbojevala na evropskih tleh. Nazadnje iz vojne za osamosvojitvev. Poleg tega slovenski vojaki trenutno sodelujejo na mirovnih misijah po svetovnih kriznih žariščih znanih po gverilski taktiki. Gverilska taktika je nenazadnje del vojaške doktrine Slovenske vojske, saj v okoliščinah, »ko sovražnik zasede in nadzira del ozemlja Republike Slovenije, specialne in druge enote Slovenske vojske izvajajo nekonvencionalne vrste bojnega delovanja s poudarkom na gverilski taktiki« (Furlan in drugi 2006: 51–52). Iz tega lahko sklepamo in trdimo, da več kot 7000 slovenskih vojakov vsakršna nova dognanja in izkušnje o zasedah in gverilski taktiki zelo zanimajo.

2.3 HIPOTEZE

V diplomskem delu so preverjene naslednje hipoteze:

Osrednja hipoteza: *Zaseda je ofenzivno bojno delovanje, ki omogoča enoti ognjeno premoč nad številčnejšim sovražnikom.*

Izpeljana hipoteza 1: *Zaradi omenjene taktične prednosti je zaseda pomembno, če ne najpomembnejše, bojno delovanje gverilske taktike.*

Izpeljana hipoteza 2: *Zaradi omenjene taktične prednosti je zaseda enako pomembna tudi v protigverilskem boju.*

Z osrednjo in izpeljanima hipotezama želimo dokazati, da vsaj s taktičnega vidika ni razlike med gverilskim in protigverilskim bojem. Zaradi tega ima gverilska taktika pomembno mesto v doktrini regularnih vojaških sil.

2.4 METODE IN STRUKTURA DELA

Diplomsko delo poleg uvoda sestavlja pet poglavij. Prvo poglavje je metodološki okvir, v katerem je predstavljena metodologija nastalega dela. V drugem poglavju je predstavljena zaseda: najprej splošni podatki o zasedi, potem sledi opredelitev zased glede na dejavnike, sledijo postopki načrtovanja in izvedbe zasede po vrstnem redu. Dodani so tudi komentarji in kritične ocene določenih postopkov. Zadnje podpoglavje je zanimivo, ker predstavlja izkušnje s terena. Tu so opisani primeri uspešnih zased obeh strani iz različnih vojn.

Vrste zased so podane s pomočjo slik oziroma taktičnih skic. Poleg slik, ki so prenesene iz navedenih virov, so v nalogi prisotne tudi slike, ki so prirejene na osnovi določenih virov, posodobljene in dodatno opremljene z določenimi elementi. Kot grafična podlaga so uporabljeni zemljevidi iz računalniškega programa *Operation Flashpoint* (2003), izdelek Bohemia Interactive Studio in The Codemasters Software Company Limited.

Na sliki (slika 2.4.1) je predstavljena legenda⁷ slik:

- Pod črko A je simbol za opazovalnico, ki na skicah označuje položaj skupine za zavarovanje⁸ (Z1, Z2, Z3, itd.).
- B označuje simbol enote na bojnem položaju. Velikost enote namerno ni označena. Znotraj simbola se nahajajo črke, ki označujejo vrsto enote: N pomeni skupino za napad⁹, OP pa skupino za ognjeno podporo¹⁰. Sovražnikovo enoto označujejo podobe vozil rdeče barve.

---

⁷ Za podrobno legendo glej: *Operational Terms and Graphics* 1997. Field Manual No. 101-5-1, Marine Corps Reference Publication No. MCRP 5-2A. Washington, DC: Headquarters, Department of the Navy, United States Marine Corps ali pa: Smerdu, Robert (2000): *Oblikovanje in uporaba taktičnih simbolov*. Ljubljana: Služba za publicistiko MORS, Oddelek za založništvo.

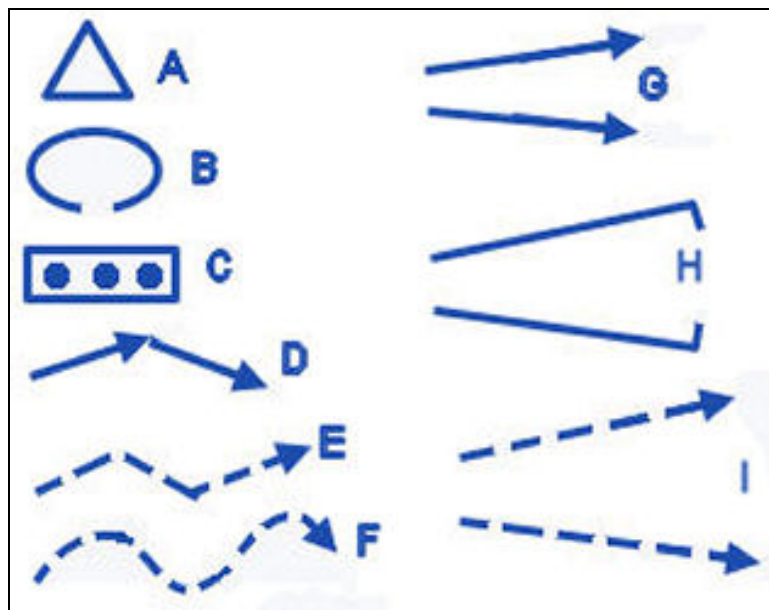
⁸ Skupina za zavarovanje izolira obstreljevano območje, zagotavlja zgodnje opozarjanje pred sovražnikovim prihodom, blokira vse poti v in iz zasede ter varuje enoto (glej *Tactics* 2001: 5–30).

⁹ Skupina za napad z ognjem pokriva obstreljevano območje. Njena naloga je uničenje sovražnika in dodatne naloge, kot so zajetje ujetnikov, uničenje zajete opreme itd. (glej *Tactics* 2001: 5–30).

¹⁰ Skupina za ognjeno podporo podpira skupino za napad z neposrednim in posrednim ognjem. Zagotavlja glavno ognjeno moč v zasedi (glej *Tactics* 2001: 5–30).

- Simbol pod črko C označuje taktično minsko polje. V tem primeru gre za protioklepne mine. Na skicah boste zasledili tudi simbole za protipehotne mine, sredstva z usmerjenim delovanjem, eksplozivne naprave ipd.
- D označuje trenutno pot po zemljišču. Če je simbol rdeče barve in ga prekinjata črki NA, označuje trenutno pot sovražnika po zemljišču.
- E označuje načrtovano pot po zemljišču.
- Pod črko F imamo simbol za smer napada enote.
- Simbol pod črko G je simbol za ognjeno cono¹¹. V tem primeru gre za trenutno stanje.
- H prav tako označuje trenutno ognjeno cono, ki pa ima omejen domet.
- Črka I označuje načrtovano ognjeno cono.

Slika 2.4.1: Legenda taktičnih skic

Vir: prirejeno po Smerdu, Robert (2000): *Oblikovanje in uporaba taktičnih simbolov*. Ljubljana: Služba za publicistiko MORS, Oddelek za založništvo.

Modra barva označuje domače enote, rdeča pa sovražnikove. Prisotni so tudi simboli oborožitvenih sistemov, ki so povsem naključni, podani zgolj zaradi vizualnega učinka in ne igrajo posebne vloge pri podajanju tematike.

¹¹ Območje, ki ga lahko s svojega položaja učinkovito obvladujemo z ognjenim delovanjem orožja ali skupine orožij (glej STANAG 3680 v Brinc in drugi 2006: 113).

V delu so uporabljene različne raziskovalne metode:

1. **Zbiranje virov** kot osnovna raziskovalna metoda pri zbiranju, pregledovanju, izbiranju virov za svoje delo.
2. **Analiza vsebine pisnih virov** za preučevanje vsebine primarnih kot tudi sekundarnih virov. Z analizo smo pridobili informacije, ki so bile potrebne za predstavitev in razlago dogajanj na področju zased. Primarni viri v tem delu so bili predvsem v obliki vojaških priročnikov ameriške (ZDA), kanadske in slovenske vojske, sekundarni viri pa v obliki analiz, člankov in drugih publikacij s področja taktike malih enot.
3. **Zgodovinska analiza** je bila uporabljena v obliki zgodovinsko-razvojne analize za primerjavo zgodovinskega razvoja taktike zasede. Z zgodovinsko analizo so se pokazale podobnosti in razlike v razvoju taktike zased, kakor tudi sovpadanje razvoja taktike z zgodovino razvoja sodobnih oborožitvenih sistemov.
4. **Primerjalna analiza** za analizo posamezne komponente taktičnih postopkov različnih vojsk iz različnih zgodovinskih obdobj in nato za ugotavljanje povezave med temi elementi. Razumevanje pomena posameznih taktičnih postopkov pomembno vpliva na ustrezno razumevanje zasede kot celote, njenih prednosti in omejitev.
5. **Študija primerov** za preučevanje praktičnih primerov zased in na podlagi z analizo pridobljenih informacij oblikovanje celovite in popolne predstavitve metode postavljanja in izvedbe zasede.

2.5 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV

Taktika

Označuje metode bojevanja v bitkah. Podobno definicijo zasledimo v vojaški doktrini SV (Furlan in drugi 2006: 105) in v Dictionary of Military Terms (glej Department of Defense 2002: 428–429), kjer predstavlja taktična raven najnižjo raven delovanja vojaških sil – raven bitk. Ameriški vojaški priročnik FM 3-90 definira taktiko, kot uporabo enot v boju oziroma takšno razporeditev in manevriranje enot (glede na drugo enoto, zemljišče in nasprotnika), da pride potencial enot do izraza (glej *Tactics* 2001: 1–2). Podobno definicijo zasledimo tudi v Britannici (glej *Tactics* 2004).

Nekonvencionalno bojevanje

V doktrini SV je boj definiran kot »osnovna, najštevilčnejša, najbolj neposredna in najintenzivnejša oblika bojnega delovanja ter drugih dejavnosti, ki jih izvajajo posamezniki, skupine, taktične enote ter čete in bataljonske bojne skupine. Izvaja se kot sestavni del bitke ali operacije na kopnem, morju ali v zraku« (Furlan in drugi 2006: 92). Nekonvencionalno bojevanje pa predstavlja širok spekter vojaških in paravojaških operacij na zasedenem ali nasprotnikovem zemljišču, ki se razlikuje od konvencionalnega vojskovanja (glej Department of Defense 2001: 454). V obdobju po hladni vojni so značilnosti nekonvencionalnega bojevanja gverilska taktika in druge oblike ofenzivnega, prikritega ter posrednega bojnega delovanja (direktne akcije, specialno izvidovanje, obveščevalna dejavnost, protiteroristično delovanje, psihološko delovanje ter bojno iskanje in reševanje). Podobnega mnenja je tudi Vojaška doktrina SV (glej Furlan in drugi 2006: 104). Nekonvencionalno vojskovanje poznamo tudi pod imeni: neregularno, asimetrično ali vojskovanje 4. generacije (glej Nightengale 1989). Asimetrično bojevanje je moderen pojem, ki v strateškem smislu zamenjuje pojme iregularno in nekonvencionalno ter ožje pojme, kot so gverilsko, partizansko idr. bojevanje. Asimetrično bojevanje je bojevanje dveh po velikosti, moči, opremljenosti itd. neenakih strani. Zanj je značilna, poleg konvencionalne, tudi pogosta raba nekonvencionalne, nestandardne, neregularne taktike, strategije, oborožitve, ki je ali pa ni v skladu z zakoni mednarodnega vojnega prava (glej *Asymmetric Warfare* 2006; *Irregular Military* 2006).

Gverila

Pojem gverila oz. *guerrilla*¹² ali *guerilla* izvira iz španske besede *guerra*, ki ima še starejši izvor iz stare visoke nemške besede *werra*–vojna. Pojem je nastal med vojno v Španiji v letih 1808–1814. Takrat so španske in portugalske neregularne sile oz. gverilci pomagali izgnati Francoze iz Iberskega polotoka. Večina virov¹³ definira gverilo: *kot obliko neregularnega, asimetričnega bojevanja prebivalstva ali skupin v okoliščinah, ko močnejši sovražnik zasede in nadzira del ozemlja. Vodi jih jasen politični cilj–osvoboditev od obstoječe vladne strukture ali okupatorja*. Poleg tega pojem označuje tudi gibanje. Vujošević trdi, da naj bi bila gverila začetna, spontana oblika organiziranja civilistov, kateri naj bi, po Maovem trifaznem modelu, sledilo bolj sofisticirano partizansko gibanje in temu konvencionalna vojska (glej Vujošević 1972: 208). Hkrati bi nekonvencionalno taktiko postopoma zamenjevali s konvencionalno¹⁴. V taktičnem smislu ponekod gverilo označujejo s pojmom »*hit-and-run tactics*«, ker je zgodovinsko nevtralen (glej *Tactics* 2004). V slovenščini žal nimamo pojma, ki bi ustrezal angleškemu izvorniku. Taktika udari in zbeži se zdi preveč neroden izraz, zato raje ostanimo pri pojmu gverilska taktika.¹⁵ Taktika v pogojih, ko je sovražnik premočan in ni verjetno, da bi prenesli njegov napad, narekuje reorganizacijo sil v majhne enote, ki ne morejo biti uničene v enem samem napadu (glej *Military Tactics* 2006; Malić 1972: 208). V nadaljevanju bojevanja postane cilj teh enot nenehno motenje, uničevanje, nevtraliziranje in zmanjševanje morale sovražnika. Bojno delovanje je samostojno, agresivno, prikrito, inovativno, neprekinjeno in sili sovražnika v vzdrževanje statične razporeditve. Enote se na vsak način izogibajo frontalnemu bojevanju (glej Department of Defense 2001: 189). Temeljna načela so napadalnost, presenečenje ter izkoriščanje taktičnih prednosti zemljišča. Tudi slovenska vojska v okoliščinah sovražnikove zasedbe in nadzora ozemlja Republike Slovenije predvideva »nekonvencionalne vrste bojnega delovanja s poudarkom na gverilski taktiki« (Furlan in drugi 2006: 52). Za gverilsko taktiko so značilne zasede, hitri napadi, diverzije, sabotaže, raketno in minometno obstreljevanje, bombne, ostrostrelske, obveščevalne, psihološke, izvidniške idr. bojna delovanja. Glavni cilji gverile so transportne poti, individualne policijske in vojaške skupine, instalacije ter strukture, podjetja in izbrani civilisti (glej *Guerrilla Warfare* 2006). Ker prihaja do zmede pri uporabi pojmov gverilec, partizan, iregularec, borec za svobodo, terorist, upornik, vstajnik itd., se vse bolj uveljavlja pojem *upornik* (ang. insurgent), *uporniško gibanje*

---

¹² Majhna, mala vojna.

¹³ Glej *Insurgency* 2006; *Freedom Fighter* 2006, *Guerrilla Warfare* 2006; Vujošević 1972: 208; Department of Defense 2001: 189; STANAG 3680 v Brinc in drugi 2006: 130.

¹⁴ Zahodni avtorji se s tem ne strinjajo, saj stopnjevanje vojskovanja pripisujejo tudi gverili (glej *Guerrilla Warfare* 2006).

¹⁵ Pojem zasledimo tudi v Vojaški doktrini SV (glej Furlan in drugi 2006: 51).

(glej STANAG 3680 v Brinc in drugi 2006: 130). Tako na primer pojem partizan, najbolj razširjena sopomenka pojma gverilec, lahko v evropskem kontekstu označuje pripadnika iregularnih, uporniških, antifašističnih sil med 2. svetovno vojno, v ameriškem kontekstu pa pripadnika regularnih enot, specializiranega za gverilsko taktiko. Nekateri avtorji so pojem partizan celo rezervirali za komunistične uporniške skupine, saj so obstajale tudi druge, nekomunistične (glej Thomas in Abbott 1983: 3; Department of Defense 2001: 189). Za potrebe diplomske naloge je oblikovana definicija pojma uporniki: *Uporniki so pripadniki gibanja, ki nasprotuje obstoječi vladni strukturi in uporablja gverilsko taktiko, kot eno izmed orodij za doseganje svojega političnega cilja.*

Protigverilsko bojevanje

Protigverilsko bojevanje obsega sklop konvencionalnega in nekonvencionalnega bojnega in drugega delovanja¹⁶ usmerjenega proti upornikom, ki uporabljajo gverilsko taktiko. Dictionary of Military Terms (glej Department of Defense 2001: 105) protigverilsko bojevanje široko označuje kot »operacije in aktivnosti, ki jih proti gverilcem izvajajo vojaške in paravojaške enote ali nevojaške organizacije«. Isti vir loči med protigverilskim in protiuporniškim bojevanjem. Delovanje proti uporniškim skupinam označuje kot »vojaške, paravojaške, ekonomske, politične, psihološke in druge vladne akcije proti upornikom«. Podoben opis navaja tudi doktrina SV, ki dodaja, da namen delovanja proti uporniškim skupinam ni »popolno uničenje upornikov, ampak zagotavljanje varnosti prebivalstva, zmanjšanje podpore upornikom in onemogočanje možnosti za njihovo delovanje« (Furlan in drugi 2006: 93). Protigverilsko bojevanje je usmerjeno na aktivni vojaški del uporniškega gibanja in predstavlja le del protiuporniškega delovanja, katerega cilj je uporniško gibanje in lokalno prebivalstvo (glej *Counter guerrilla Operations* 1986: 1–5). V protigverilskem boju se poleg policijskih nalog, uporablja gverilska taktika in občasno »teroristične« akcije, kot so atentati uglednih vodij uporniškega gibanja, ugrabitve in zastraševanje simpatizerjev ipd. (glej *Counterinsurgency* 2006; Grošelj 2006b).

---

¹⁶ Vojaške, paravojaške, politične, ekonomske, psihološke in druge akcije.

Terorizem

Terorizem dodajamo med ključne pojme, ker je teror pomembno orodje uporniškega gibanja: pritegne pozornost mednarodne javnosti, za likvidiranje opozicije, pridobivanje finančnih sredstev, zastraševanje populacije itd¹⁷. Tudi bojna delovanja, ki so značilna za gverilsko taktiko bi verjetno marsikdo označil kot teroristična. Da je zmeda še večja za terorizem obstaja več kot 120 različnih definicij (glej *Terrorism* 2006). Po Vojaški doktrini Slovenske vojske (Furlan in drugi 2006: 105) in Dictionary of Military Terms (Department of Defense 2001: 437) se kot terorizem šteje vsaka »nezakonita uporaba ali grožnja uporabe sile ali nasilja proti posameznikom ali premoženju, ki ima za cilj prisiliti ali zastraševati vlade ali družbe za doseganje političnih, verskih ali ideoloških ciljev«. Za slovensko vlado je terorizem dejanje, »ki ima namen ogroziti ustavno ureditev ali varnost Republike Slovenije, povzročiti eksplozijo ali požar ali drugo splošno nevarno dejanje ali nasilje, ali grožnja z uporabo jedrske snovi ali drugih sredstev za množično pobijanje ljudi, da bi pri ljudeh tako ustvarili občutek negotovosti in prestrašenosti« (Furlan in drugi 2006: 105). Nekoliko natančnejša je definicija Organizacije Združenih narodov, ki terorizem označi kot »vsako dejanje, ki povzroči smrt ali resno poškodbo civilista z namenom zastraševanja prebivalstva, vlad ali mednarodnih organizacij« (Kofi Annan v *Terrorism* 2006). V definiciji je ključni pojem civilist, saj ni razloga, zakaj neka stran v spopadu ne bi zastraševala vlad, oboroženih sil ali mednarodnih vojaških organizacij. Torej, ko so cilj bojnega delovanja civilisti gre za teroristično dejanje, čeprav pojem civilist ni bil nikoli popolnoma jasen in je bila njegova vloga v vojni dvoumna.

Zaseda

Ne glede na vir¹⁸ se pri definiciji zasede poudarjajo temeljne značilnosti: presenečenje, prikritost ter premikajočega se sovražnika. Po priročniku kanadske vojske je zaseda nenadni napad prikritih sil na premikajočega se ali začasno ustavljenega sovražnika. Ponavadi je zaseda kratkotrajna in ne obsega zavzetja in obrambe terena (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S1, 1). Podobno je zaseda definirana v priročniku slovenske vojske, in sicer kot »tajno in prikrito razporejanje bojne enote v predel, skozi katerega je pričakovan prihod sovražnika, da bi ga s primernim delovanjem uničila, razbila ali zajela. Organizirane so na mestih, ki jih sovražnik težko obide in kjer nas najmanj pričakuje.«

---

¹⁷ Takšna taktika lahko udari tudi nazaj in gibanje izgubi podporo prebivalstva, kot je v primeru čečenskih upornikov po bombardiranju šole v Beslanu (Glej *Guerrilla Warfare* 2006; Grošelj 2006: 25).

¹⁸ Glej *Tactics* 2001: 5-29; *Mechanized Infantry Platoon and Squad (Bradley)* 1993: 1-8; *Landforce Infantry* 2001: C1S1,1; STANAG 3680 v Brinc 2006: 23)

Podane so tudi značilnosti uspešne zasede:

- močan, hkraten napad,
- hkratno delovanje na vse elemente sovražnikove razvrstitve,
- kombinacija napada z ognjem in rušenja na eni ali več smereh premikanja sovražnika,
- kratkotrajnost delovanja in nenaden umik,
- velika gostota ognja,
- raznovrstnost uporabljenih metod delovanja (glej Marinčič 1995: 40).

Po ameriških priročnikih¹⁹ je zaseda posebna oblika napada z ognjem ali drugim uničevalnim sredstvom iz prikritega položaja na premikajočega se ali začasno ustavljenega sovražnika. Zaseda ne predvideva trajno okupacijo zemljišča.

---

¹⁹ Glej *Tactics* 2001: 5-29; *Mechanized Infantry Platoon and Squad (Bradley)* 1993: 1–8.

3. ZASEDA

3.1 SPLOŠNO O ZASEDI

3.1.1 Predstavitev

To je drugačna vrsta vojne, nova po intenzivnosti, stara po izvoru – vojna gverilcev, prevratnikov, upornikov, teroristov; vojna zased namesto napadov, vojna infiltracij namesto agresije; vojna, ki namesto da bi merila moči udeležencev v spopadu, želi sovražnika poraziti z utrujanjem in izčrpavanjem... V primerih, ko se moramo s takšno vojno soočiti, je potrebna povsem nova strategija, nova vrsta sile, kakor tudi povsem nov in drugačen način vojaškega usposabljanja.

(John F. Kennedy v *Counter guerrilla Operations* 1986: IV)

Zaseda je pomemben del splošne vojaške taktike. Izvajajo jo vse enote na kopnem, na vodi in v zraku. Regularne in iregularne enote, izurjene za gverilski in protigverilski boj,²⁰ uporabljajo zasedo kot del bojevanja majhnih enot. Primer regularnih enot so nedvomno specialne enote. V ameriških specialnih enotah zasede v gverilskem in protigverilskem boju izvajajo zasedne ali bojne patrulje.²¹ To so patrulje, katerih glavna naloga je pripravljanje in izvajanje zased (glej *Tactics* 2001: 3–20). Ne glede ali zasedo izvajajo regularne ali iregularne (uporniške) enote, je namen zasede zmanjševanje splošne bojne pripravljenosti sovražnika. Dobro izvedene zasede so učinkovit način za uničenje sovražnika, saj lahko zadamo visoke izgube z minimalnimi sredstvi. Glavni cilj je uničenje, zajetje sovražnika, zaplenitev njegove opreme. Zadrževanje, oviranje in izvidovanje ter zavarovanje so sekundarni cilji zased. Večje število uspešnih zased prisili sovražnika k bolj defenzivnemu delovanju, ga upočasni, prisili k večji previdnosti ali ga celo paralizira. Toda v boju je mobilnost eden najpomembnejših dejavnikov. Cilji zased so različni. Nedvomno so zelo pomembni cilji različni konvoji in kolone. Na primer artilerijske in taktične raketne enote so zelo primerne za napad, saj se premikajo po baterijah, kar pomeni, da so kolone dovolj kratke, da se na njih lahko deluje v celoti in ne le delno, kot v primeru bataljona. Kolona artilerijskega bataljona je namreč dolga 5–8 km, ponoči pa 3–4 km. Naj omenimo še oskrbovalne konvoje, saj so številčni in ne glede

---

²⁰ Kot ofenzivne operacije protigverilskega boja poznamo: »izvidniške patrulje, zasede, napade, obkolitve in napredovanje v stik« (*Counter guerrilla Operations* 1986 : 4–9).

²¹ Ang. ambush patrols.

na spremstvo ranljivi (glej Đurašinović 1973: 108). Bojne enote so najbolj ranljive med železniškim ali vodnim (rečnim) transportom (ibid.: 109).

3.1.2 Dejavniki

Od ostalih bojnih delovanj se zaseda razlikuje tudi po tem, da je uspeh akcije veliko bolj odvisen od dejavnikov, kot so informacije, priprava, zavarovanje, maskiranje, nadzor, načrt, ognjena moč ter bojna disciplina (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S1, 3–5). Pomembna je tudi vloga zemljišča. V državah Osrednje in Zahodne Evrope, kjer je gostota prebivalstva velika, zemljišče redko pogozdeno, dobro razvita cestna mreža, je izvajanje učinkovitih, trajnih gverilskih operacij oteženo. V evropskem prostoru so veliko bolj primerna velika področja Vzhodne in Jugovzhodne Evrope, ki so relativno redko naseljena, pogozdena, močvirnata, gorata, z relativno slabo cestno infrastrukturo. Tako zemljišče omogoča zasedo in potem hiter umik. Čeprav mnogi opozarjajo na pomen mest, kot sodobnih centrov gverilskega boja, je na tem mestu smiselno opozoriti na primer čečenskega mesta Grozni, kjer je bilo mesto skoraj zravnano s tlemi in zavzeto. Gverilske enote se nikoli ne smejo predolgo zadrževati na enem samem kraju in tako prikleniti nase nasprotnika. Tudi čas je zelo pomemben dejavnik, saj podaljšan čas v preži pomeni več možnosti za neuspeh (glej Lewis 2001: 318).

3.2 VRSTE ZASED

Zasede lahko delimo glede na dejavnike. Glede na gverilsko taktiko in posebnosti, ki iz nje izvirajo, lahko zasede razdelimo na naslednji način:

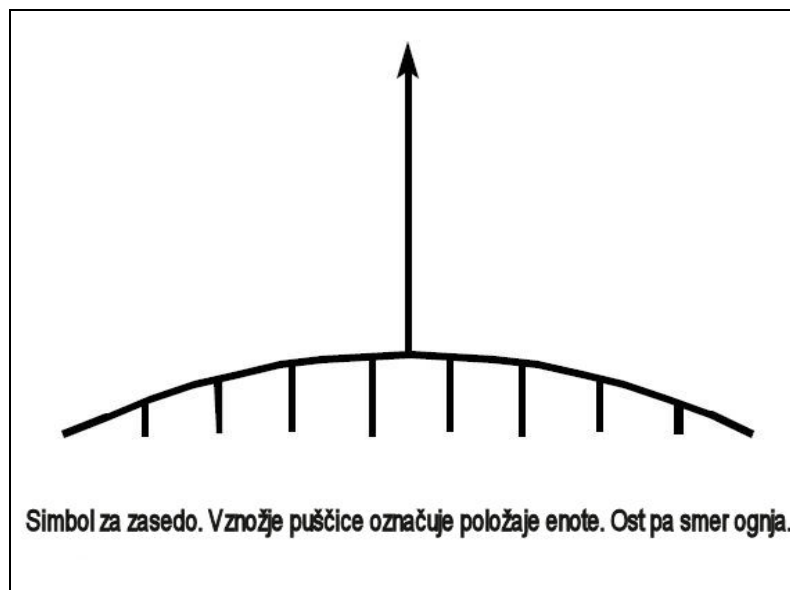
- glede na število zased v posamezni operaciji poznamo *točkovno* in *območno* zasedo,
- po zaključni fazi poznamo *uničevalno* in *nadlegovalno* zasedo,
- po oddaljenosti od sovražnika v trenutku proženja ločimo med *bližnjo* in *oddaljeno* zasedo,
- glede na velikost sil v zasedi delimo zasede na *velike* in *majhne*,
- glede na čas izvajanja poznamo *dnevne* in *nočne* zasede,
- okolje je pomemben dejavnik, zato ločimo med *ruralno* in *urbano* zasedo,
- izbira oborožitve in uporabljene opreme bo pogojevala pri delitvi zased na *strelske* in *rušilne*,

- glede na cilj lahko delimo zasede na *protipehotne, protioklepne, protihelikopterske, protivlakovne, protiladijske* in druge,
- po času, ki nam je na razpolago za postavitve zasede, in temeljitosti priprave zasede delimo še na *načrtovane* in *hitre*,
- zasede se delijo tudi glede na formacijo oziroma taktično razvrstitev, tako poznamo *bočno, L, Z, T, V, U, trikotno, štirikotno, X, Y* zasedo ter številne različice.

Točkovna in območna zaseda

Mnogi priročniki (npr. *Counterterror Operations Handbook 2004: C-1*) podajajo dve osnovni vrsti zased: *točkovna*²² je usmerjena le na eno točko, en cilj. *Območna*²³ zaseda pa je sistem več posameznih zased postavljenih v nekem širšem območju ob smereh umika iz osrednjega obstreljevanega območja²⁴ (slika 3.2.1).

Slika 3.2.1: Taktični simbol za točkovno zasedo.

Vir: *Tactics 2001. Field Manual No. 3-90. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, 5-29.*

*Območna zaseda*²⁵ (slika 3.2.2) dodatno poveča sovražnikove izgube in zmedo. Ponavadi se ji doda kakšna vaba, tako da se postavi osrednjo zasedo, na poti, po kateri se pričakujejo

²² Ang. point.

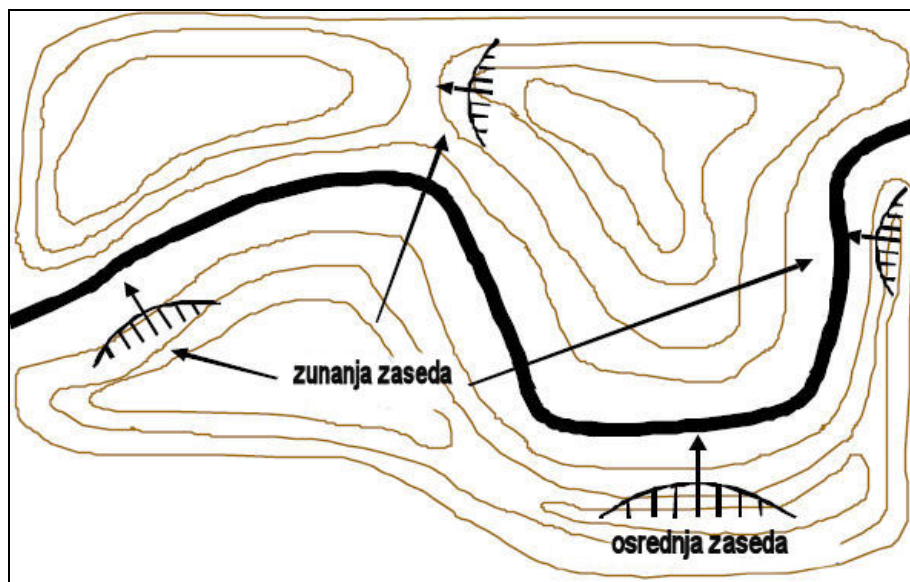
²³ Ang. area, multiple point.

²⁴ Obstreljevano območje je tisti del zasede, kjer je ogenj skoncentriran v cilju izolacije, fiksiranja in uničenja sovražnika (glej *Tactics 2001: 5-31*).

²⁵ Ang. baited, lure ambush.

sovražnikove okrepitve, pa še več zunanjih zased. Napaden sovražnik v osrednjem obstreljevanem območju deluje kot vaba, ki privabi sovražnikove okrepitve v zunanje zasede. Pomembno je, da se sovražnika ne ovira na poti v osrednje obstreljevano območje, razen če je katera od zased odkrita oziroma so sovražnikove sile dovolj šibke in je tveganje majhno.

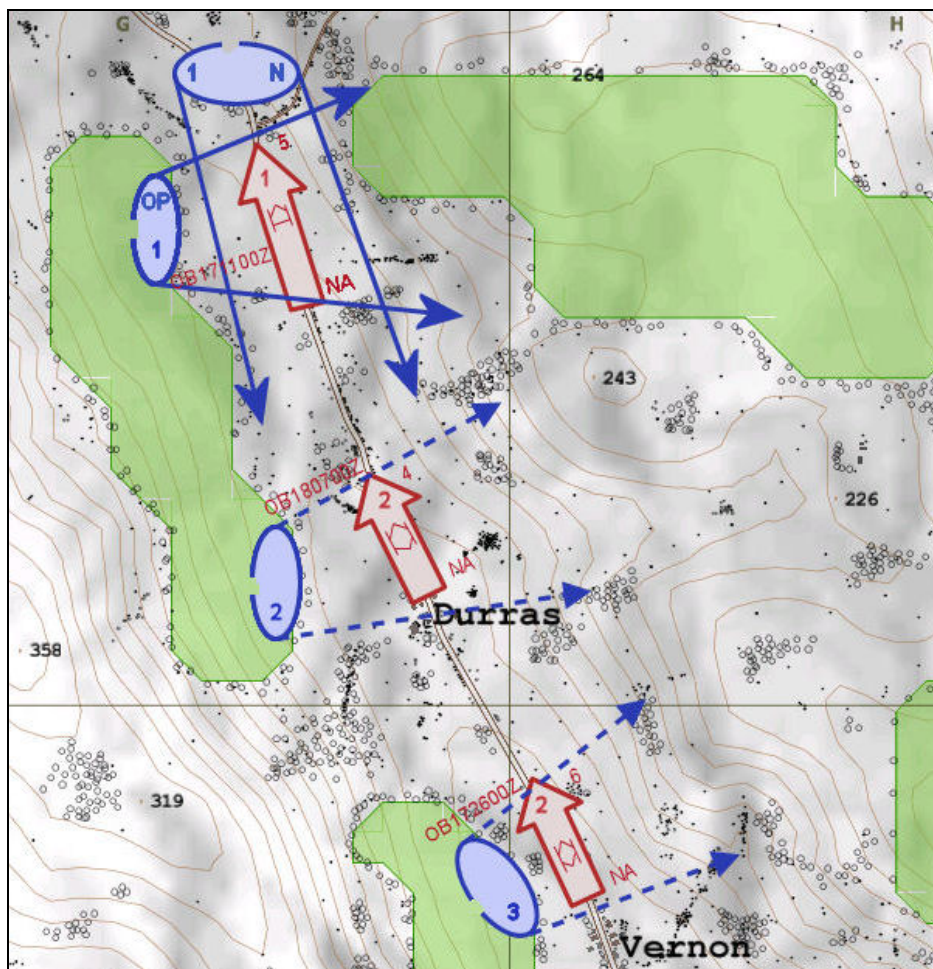
Slika 3.2.2: Območna zaseda.

Vir: *Tactics* 2001. Field Manual No. 3–90. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, 5–33.

Kot vabo se lahko uporabi tudi napad na sovražno enoto ali prostorsko strukturo. V tem primeru zaseda deluje kot zavarovanje. Iz slike 3.2.3 je razvidno, da je modra enota 1 postavila L zasedo in ob 17. uri in 11 minut napadla ter uničila sovražnikovo enoto 1, ki jo je sestavljalo pet oklepnih transporterjev. Na pomoč je pohitela sovražnikova enota 2, sestavljena iz šestih oklepnih bojnih vozil pehote in ob 17.26 padla v zasedo modre enote 3. Iz zasede so se prebila štiri oklepna bojna vozila ter ob 18.07 padla v zasedo modre enote 2. Če sovražnikova kolona ni uničena, se lahko umakne le tako, da zopet pade v zasedo, saj zemljišče kanalizira premik vozil. Vprašanje, ki se pri tem scenariju pojavlja, je: Ali je pametno deliti svoje enote? Ali si lahko enota modrih dovoli tako dolgo vztrajanje na svojih položajih, ne da bi pri tem tvegala artilerijsko obstreljevanje ali intervencijo sovražnih bojnih helikopterjev? V vsakem primeru so potrebni dobri obveščevalni podatki, ki bi zajemali obseg in vrsto sovražnikovih enot za intervencijo ter njihov reakcijski čas.

Slika 3.2.3: Območna zaseda z vabo.

Vir: prirejeno po *Counter guerrilla Operations* (1986). Field Manual No. 90–8. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, C–20.

Uničevalna in nadlegovalna zaseda

*Nadlegovalna zaseda*²⁶ je zaseda, v kateri izvedemo le ognjeni napad (streljamo iz zasede), *uničevalna zaseda* pa obsega še juriš s ciljem popolnoma poraziti sovražnika. Poznamo ju tudi kot *defenzivno* in *ofenzivno* zasedo (glej *Counter guerrilla Operations* 1986).

Bližnja in oddaljena zaseda

*Bližnja zaseda*²⁷ je zaseda na majhne razdalje, primerna za džunglo, močno poraščen gozd, kjer podrast dovoljuje vidljivost do 50 metrov. *Oddaljena zaseda*²⁸, kjer je vidnost nad 50 metrov, je primerna za odprto zemljišče, saj ima možnost dobrega podpiranja z ognjem. *Zadrževalna zaseda* je ponavadi tudi oddaljena, saj omogoča pravočasen umik (ibid.).

²⁶ Ang. harassing ambush.

²⁷ Ang. near ambush.

²⁸ Ang. far ambush.

Velika in majhna zaseda

Majhne zasede so velikosti voda in manjše. Za uspešno zasedo so včasih dovolj le štirje vojaki. *Velike* zasede so velikosti voda in večje (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S1, 2).

Dnevna in nočna zaseda

Velikokrat so najbolj uspešne *nočne* zasede, saj je ponoči premik sovražnikovih enot povečan.

Od *dnevnih* se razlikujejo:

- Maskiranje je nekoliko lažje, medtem ko je natančnost ognja precej slabša. Streljalo ponoči so velikokrat previsoki, zato je včasih potrebno na puške namestiti bajonete in tako znižati namerilno točko.
- Pomen mitraljezov je ponoči še večji, saj osebno orožje velikokrat ne zagotavlja dovolj velike gostote ognja.
- Zasedovanje in pregon enote s strani sovražnika sta otežena ali celo onemogočena.
- Vsa orožja morajo imeti ponoči s količki določeno ognjeno cono, da ne bi prišlo do obstreljevanja lastnih enot. Še posebno je pomembna s količki omejena elevacija orožja.
- Enota se ponoči ne sme premikati naokoli, vsak premik se namreč razume za sovražnega.
- Ukazi, navodila, zborna območja in signali morajo biti še bolj jasni in poenostavljeni.
- Zaradi boljšega nadzora so razmiki med skupinami ponoči manjši.
- Zasedbo zemljišča in razmestitev skupin je bolje izvesti pred nočjo, saj je to ponoči oteženo.
- Poskrbeti je treba za osvetljevanje obstreljevanega območja ob sprožitvi zasede. Osvetljevalna sredstva morajo biti usmerjena tako, da ne osvetlujejo ali slepijo lastne enote. Priporočljiva je tudi raba nočno opazovalnih naprav.
- Zaradi ojačevalcev svetlobe in termovizije je bojevanje ponoči postalo bolj zapleteno in nevarno. Z ene strani ta sredstva omogočajo lažje opazovanje, z druge pa otežujejo maskiranje pred opazovanjem. Najbolj učinkovita, termovizija je trenutno predraga, da bi takšno napravo lahko imel prav vsak vojak, je pa že del opreme oddelka in glavnih bojnih tankov (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S4, 25).

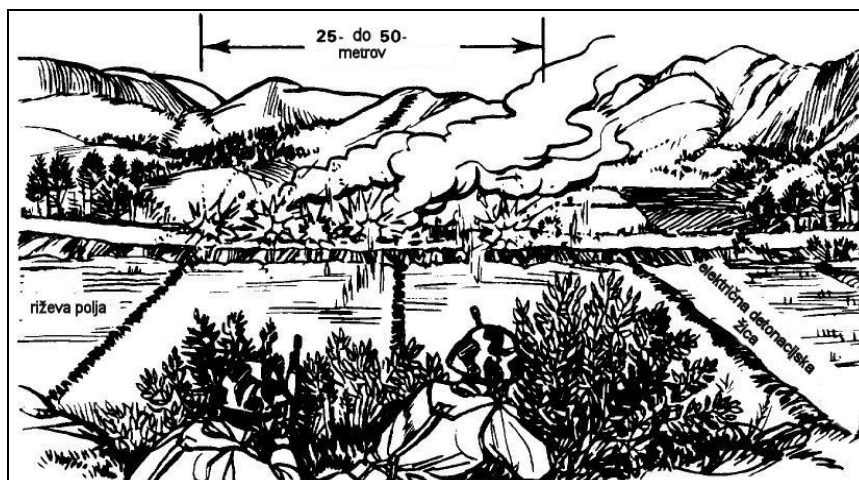
Ruralna in urbana zaseda

Urbano vojskovanje je težko za obe strani: polno je vohunov, sovražnikova reakcija je hitra. Borci morajo biti neusmiljeni, da bi preživel. Gverilske skupine so hitre in majhne ter izvajajo lovske akcije. Bombni napadi in zasede sta glavni bojni delovanji. Za urbano zasedo so značilne kratke razdalje, dobro kritje in zemljišče, ki omogoča več nivojsko - 3D²⁹ delovanje. V enoti, pa naj je še tako majhna, naj bi bil vsaj eden ostrostrelec in čim večje število strelcev protioklepnikov (glej Marques 2003: 25–48).

Strelska in rušilna zaseda

Zasede lahko ločimo tudi po oborožitvenih sistemih in bojnih sredstvih, ki jih lahko uporabimo. Tako je *strelska* (ali pehotna) tista zaseda, kjer ima pehotna oborožitev glavno vlogo v izvajanju ognjenega napada, za *rušilno* zasedo (slika 3.2.4) pa je značilna raba pretežno minsko-eksplozivnih sredstev, sredstev z usmerjenim delovanjem³⁰ ter min presenečenja.

Slika 3.2.4: Rušilna zaseda.

Vir: *Counter guerrilla Operations* (1986). Field Manual No. 90–8. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, C22.

Potrebujemo le dovolj veliko enoto, ki bo minirala obstreljevano območje in dovolj odprto zemljišče, da se bo eksploziv varno in učinkovito aktiviral. Rušilna (znana tudi kot mehanska) zaseda se je razvila zaradi zmanjševanja lastnih izgub. Pehotno orožje ima tu le postransko, dopolnilno vlogo. Na veliko sta jih uporabljali obe strani v Vietnamski vojni. SRUD so npr.

²⁹ Hkratno delovanje iz kleti, nadstropij in streh poslopij.

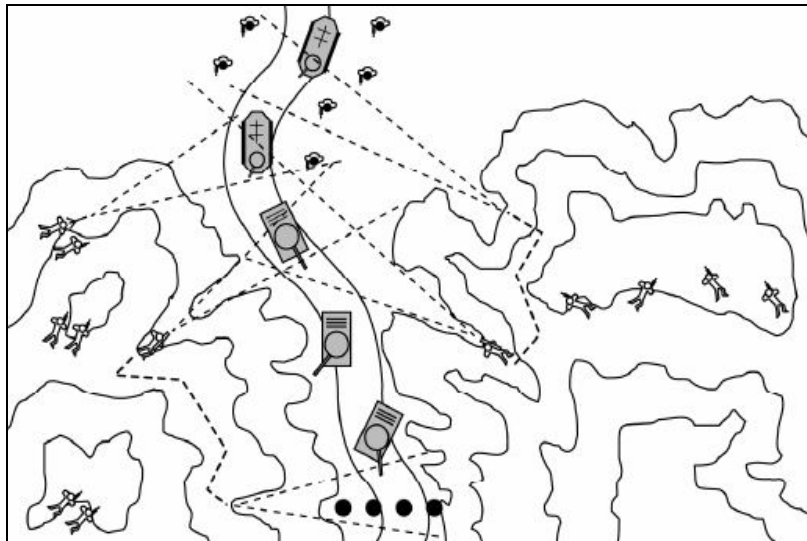
³⁰ SRUD, na primer »claymorke«.

povezali z ročnimi bombami preko detonatorske vrvice in jih potem taktično postavili, priljubljena je bila namestitev po drevju, da se je dosegel maksimalni učinek eksplozije. Pehota se je v spopad vključila le po potrebi, vendar je bila, po pričevanju poveljnikov,³¹ uspešna zaseda tako uničujoča, da intervencija po navadi ni bila potrebna.

Protipehotna, protioklepna, protihelikopterska, protivlakovna, protiladijska zaseda

Protioklepna zaseda se ne razlikuje dosti od ostalih zased, le da je zanjo potrebno primerno protioklepno orožje. Izbira razvrstitve je zelo odvisna od protioklepnega orožja, ki je na razpolago. Lahka pehota se lahko uspešno bojuje in zmaga proti tankom le iz neposredne bližine³². Z uporabo zemljišča, vegetacije in urbanih področij se sovražnikovem tankom onemogoči premičnost in velik domet njihovega orožja. Američani v svoji SOP za uničenje enega do dveh oklepnih vozil predvidevajo enoto velikosti voda ali oddelka z vsaj srednjim protioklepnim raketometom. Okoli tega orožja se oblikuje protioklepna skupina. Zaželeno je uporaba še kakšnega dodatnega orožja: lahkih protioklepnih raketometov, min, eksploziva, ročnih bomb. Uporaba ognja, požara lahko v sili nadomesti mine (glej Đurašinović 1973: 108).

Slika 3.2.5: Protioklepna zaseda.

Vir: *Close Combat Marine Workbook*,

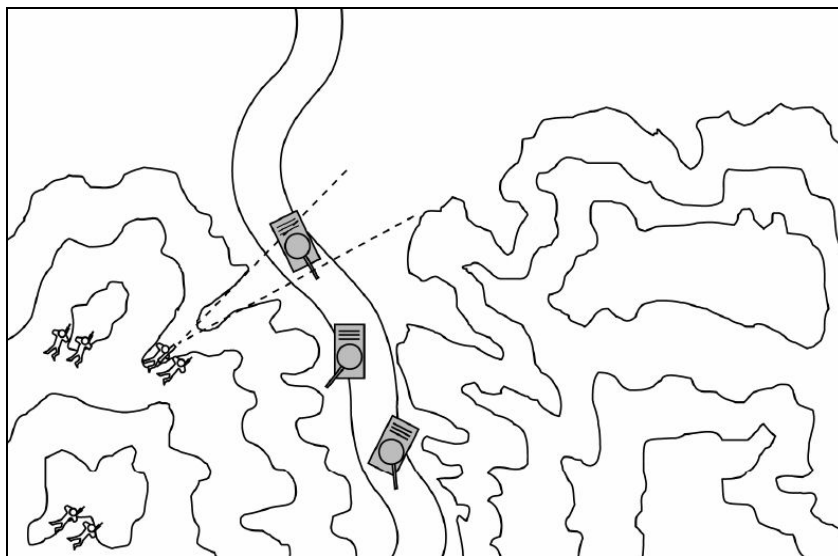
http://www.nasaga.org/resources/resources/close_combat_marine_workbook.pdf, 53

³¹ Glej <http://www.gruntonline.com/TheWar/ambush3a.htm>

³² Če imamo na razpolago le lahko protioklepno orožje. Težji protioklepni sistemi nam omogočajo uspešno delovanje z večje razdalje.

Orožje naj bi bilo postavljeno na tak položaj, s katerega bo imelo največji učinek in bo omogočilo strel v ranljive dele oklepnega vozila ter bo nad ali pod elevacijo topa oklepnega vozila. Obstreljevano območje mora biti izbrano tako, da otežuje umik sovražnikovih vozil. Med sovražnikom in lastno enoto mora biti naravna ali umetna ovira. Upoštevati je treba tudi možne poti spremljajoče sovražnikove pehote in njihovo vlogo v spopadu. Onemogoči se jih z mitralješkim in ostrostrelskim ognjem. Slika 3.2.5 jasno prikazuje dobro protioklepno zasedo z minsko-eksplozivnimi sredstvi za ustavljanje kolone, dobrimi osnovnimi in rezervnimi položaji za strelce–protioklepnike, s položaji, ki puškomitraljezcem omogočajo nevtralizacijo sovražnikove pehote, ne da bi jih pri tem ogrožali tanki. Kot sredstvo za proženje zasede je verjetno najboljši električno prožen eksploziv. Mine so neprimerne, saj jih lahko aktivira izvidniška predhodnica, strel s protioklepnim raketometom pa pretih, slabo opazen in ima premajhno kadenco. Po sprožitvi zasede je zaželeno najprej uničiti prvo in zadnje vozilo v koloni. Tako se blokira celotna kolona. Ostanek lastne enote deluje kot podporni in varnostni element, ki krije ognjeni napad in umik. Priročnik pri izvedbi zasede dopušča tri možnosti: izvedba zasede po načrtu, umik brez izvedbe, zaseda le z mitralješkim ognjem po pehoti in umik (glej *Tactics* 2001: 3–29).

Slika 3.2.6: Položaj strelca – protioklepnika.

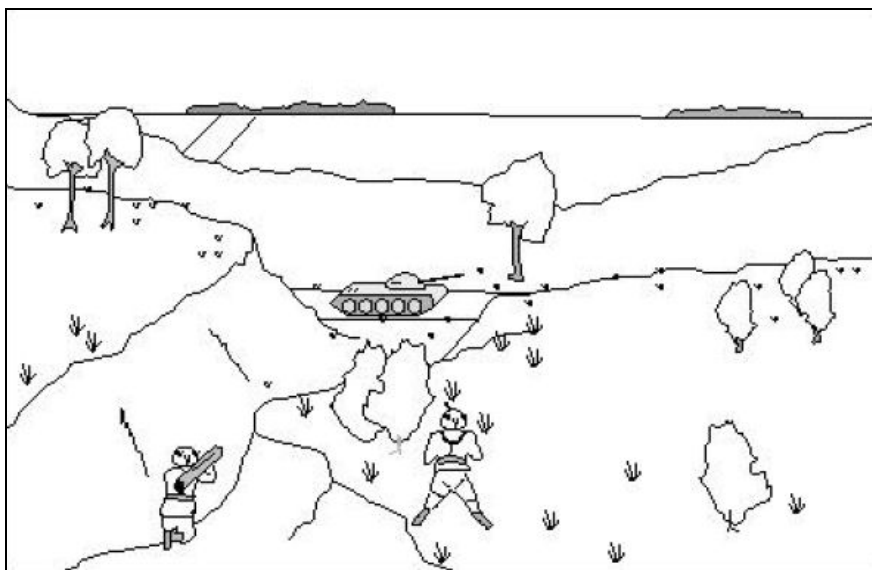
Vir: *Close Combat Marine Workbook*,

http://www.nasaga.org/resources/resources/close_combat_marine_workbook.pdf, 52

Najboljši položaj za uporabo protioklepnih raketometov je položaj z ozko ognjeno cono, ki nudi kritje z obeh bokov. S tega položaja se lahko napade le en cilj naenkrat, kar pomeni, da

lahko tudi nazaj osredotoči ogenj le en tank (sliki 3.2.6 in 3.2.7). Problem s protioklepnimi raketometi (RPG 7, RPG 18, AT 4, Javelin) je plamen iz cevi, izdajalski oblak ter dolg čas polnjenja orožja. Dobro maskiranje je nujno, izpuh protioklepne rakete se nekako zmanjša z vlaženjem terena za nami, primerno izbiro položaja itd. Cilja se v bočni ali zadnji del tanka, kar tudi zmanjša detekcijo. Hkrati več strelcev napade isti cilj. S takimi raketnimi salvami se lahko onemogoči vsak, še tako zaščiten tank (glej Grau 1998). Ker dodatne sovražnikove oklepne sile lahko hitro priskočijo na pomoč, mora biti zaseda kratka, s hitrim umikom (glej *Infantry Rifle Platoon and Squad* 1992: 3–30).

Slika 3.2.7: Položaj strelca – protioklepnika.

Vir: *Close Combat Marine Workbook*,

http://www.nasaga.org/resources/resources/close_combat_marine_workbook.pdf, 52

Dvanajst pripadnikov Sajeret Canhanim, specialne enote izraelske vojske t. i. »krilatih kač«, je 12. 10. 1973 zapustilo helikopter in v megleni noči zasedlo položaje nad mostom glavne ceste Damask–Bagdad, proti kateremu se je premikala iraška mehanizirana brigada, sestavljena med drugim tudi iz tankov T-62. Ko so bila vozila na mostu, se je vsul ogenj iz RPG-jev in 106 mm netrzajnega topa. Kdor je preživel, je zbežal. Pred umikom so Izraelci razstrelili še poln most gorečih vozil. To je klasični primer protitankovske zasede (glej Nedog 2000: 49).

Zasede se lahko izvaja tudi proti *helikopterjem*. En način je zaseda na gorah, čez katere je gost letalski promet. Visoke gore helikopter nizko preleti, zato se ga lahko pričaka s težkimi

mitraljezi, topovi, raketometi, kar je pač na razpolago. Drug način je zaseda na točki, kjer je verjeten pristanek helikopterja. Pristajalno točko lahko tudi miniramo. To storimo tako, da izkoristimo tok zraka, ki ga ustvarja helikopterski rotor. V Vietnamu je uporniška stran postavljala sredstva usmerjenega delovanja na vrh krošnje, tako da so bila obrnjena v zrak. Na potezno žico so pritrdili majhna padalca. Ko je priletel mimo ameriški helikopter, je v zrak dvignil padalca in aktiviral SRUD (glej Scott 1989: 168). Drug način je bil, da so v pločevinke namestili ročne bombe, okoli njih navezali vrvice in drugi konec vrvic pritrdili h kakšni veji ali odpadku. Potem ko so odstranili varnostni zatič, so dobili učinkovito mino presenečenja, ki jo je aktiviralo premikanje vej in odpadkov ob vihnem pristajanju helikopterja. V Afganistanu so mudžahidi minirali verjetne pristajalne cone, v bližini pa postavili zasedo z mitraljezi in RPG-ji. V drugi različici so mitraljeze in RPG-je postavili v izkopane luknje v steni kakšne soteske, nato pa postavili na dno kakšen mamljiv cilj ter čakali na nepredvidnega nasprotnika. Ugotovili so, da je najboljši strel s 100-ih metrov v prihajajoči helikopter. Če se je helikopter oddaljeval, so raje počakali, da je bil že 700 ali 800 metrov daleč in potem streljali upajoč, da ko se bo pri 920 metrih aktiviral samouničevalni mehanizem rakete, bo eksplozija poškodovala helikopter. Čeprav je bil tak strel redko popolnoma uspešen, je vseeno dovolj prestrašil sovražnika, da se naslednjič ni več upal spustiti na majhno višino (glej Harris: 1996).

Vodno zasedo postavimo podobno kot vsako drugo. Pomemben je izbor orožja: reka se lahko minira, uporabijo se lahko protioklepni raketometi, netrzajni ali protiletalski topovi, ki združujejo veliko kadenco in prebojnost.

Najbolj učinkovita *vlakovna* zaseda vključuje iztiranje vlaka. Vlak bi se naj iztiril na klancu, ostrem ovinku ali mostu. Takrat lahko iztiri največ vagonov. Po iztiranju sledi ognjeni napad in naskok, zajetje ujetnikov, dokumentov, opreme. Da bi preprečili prihod sovražnikovih okrepitev po železnici, se na obeh straneh zasede razruši proga. Upoštevati je treba, da pomembne vlakovne kompozicije spremljajo oklepni vagoni in da imajo tudi izvidniške lokomotive za pregled proge (glej *Guerrilla Warfare and Special Forces Operations* 1961: par 112–115).

Načrtovana in hitra zaseda

Zasede poznamo kot *hitre*³³ in *načrtovane*.³⁴ *Hitra zaseda* je takojšen odziv bojne patrulje z malo ali nič podatki o sovražniku. Ponavadi se v takšni vlogi znajde patrulja. Uspešnost takšne zasede je odvisna od poveljnikove samoiniciative in skupinskega dela (glej *Landforce Infantry 2001: C1S1, 3*). *Načrtovana zaseda* je natančna, temeljito pripravljena akcija proti specifičnemu cilju. Za takšno akcijo so nujni obveščevalni podatki: velikost, vloga, organizacija, oborožitev, oprema, pot in smer premika sovražnika, čas prihoda do določene točke itd.

3.3 POSAMEZNA ZASEDA GLEDE NA RAZVRSTITEV SIL

Razvrstitev enote je odvisna od različnih dejavnikov: terena, vidljivosti, številčnosti, oborožitve, skupne bojne situacije, itd. Pri tem lahko izbiramo med več osnovnimi razvrstitvami in njihovimi variacijami:

- bočna zaseda,
- L zaseda,
- Z zaseda,
- T zaseda,
- V zaseda,
- U zaseda,
- X, Y zaseda,
- trikotna zaseda,
- štirikotna zaseda.

Bočna zaseda

Bočno zasedo se postavi paralelno na sovražnikovo smer premika. Napad se izvaja po vertikalni osi obstreljevanega območja, kar izpostavi sovražnika močnemu bočnemu ognju. Velikost obstreljevanega območja je odvisna od površine, ki jo lahko krijemo z močno zgoščenim ognjem. Sovražnika se ustavi v obstreljevanem območju z naravnimi ali umetnimi ovirami, minsko-eksplozivnimi sredstvi, neposrednim in posrednim obstreljevanjem (glej

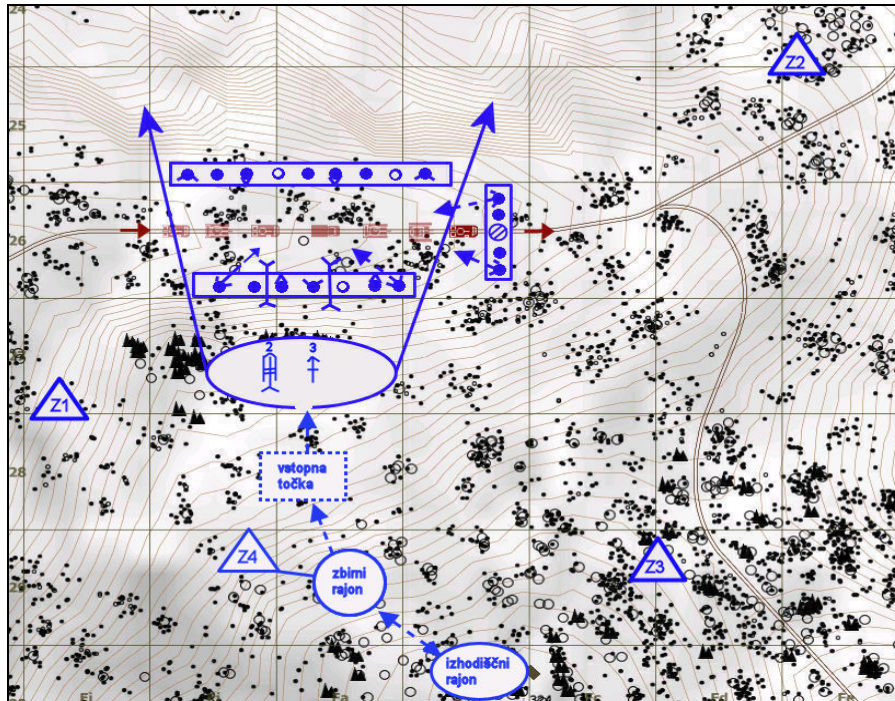
---

³³ Ang. hasty, immediate.

³⁴ Ang. deliberate.

Counter guerrilla Operations 1986: C-8). Slika 3.3.1 prikazuje bočno zasedo na močno kanaliziranem terenu.

Slika 3.3.1: Bočna zaseda.

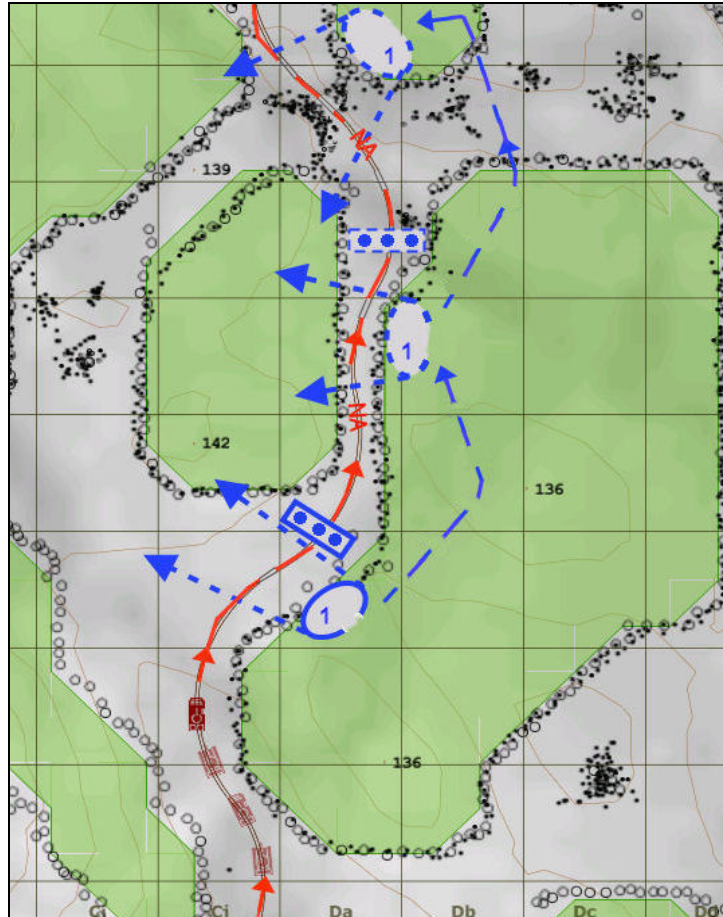
Vir: prirejeno po *Counter guerrilla Operations* (1986). Field Manual No. 90-8. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, C-9.

Okoli obstreljevanega območja je postavljeno minsko polje³⁵ v obliki črke U, ki popolnoma onemogoči premik naprej in vstran. Ko bo uničeno sovražnikovo repno vozilo, bo onemogočen tudi premik nazaj. Minsko polje, ki je najbližje modri enoti, ima pripravljena dva prehoda za pehoto, kar pomeni, da bo skupina za napad izvedla juriš. Štiri skupine za zavarovanje in skupina za ognjeno podporo skrbijo, da ne pride do presenečenja. Slabost te razporeditve je, da je razpršenost enote v zasedi prevelika, da bi učinkovito pokrivali preveliko obstreljevano območje (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S5, 33). Zato je takšna razvrstitev najbolj primerna na manjših razdaljah, ki onemogočajo sovražnikov manever, ter na odprtem terenu, kjer je en bok pokrit z minsko-eksplozivnimi sredstvi. Podobno minsko polje lahko postavimo med lastnimi silami in obstreljevanim območjem, kar onemogoči sovražnikov protinapad (preboj zasede). V tem primeru moramo pripraviti tudi prehode skozi

³⁵ Protipehotne in protitankovske mine, mine presenečenja, sredstva z usmerjenim delovanjem. Poleg tega cesto zapira eksplozivno sredstvo pripravljeno za aktiviranje.

minsko polje in ovire, da lahko skupina za napad izvede juriš, ko je ta potreben. Bočna zaseda se velikokrat uporablja za oviranje in uničevanje oklepnih vozil.

Slika 3.3.2: Zaporedna bočna zaseda.

Vir: prirejeno po *NVA&VC Ambush Operations*,
<http://www.gruntonline.com/TheWar/ambush4b.htm>

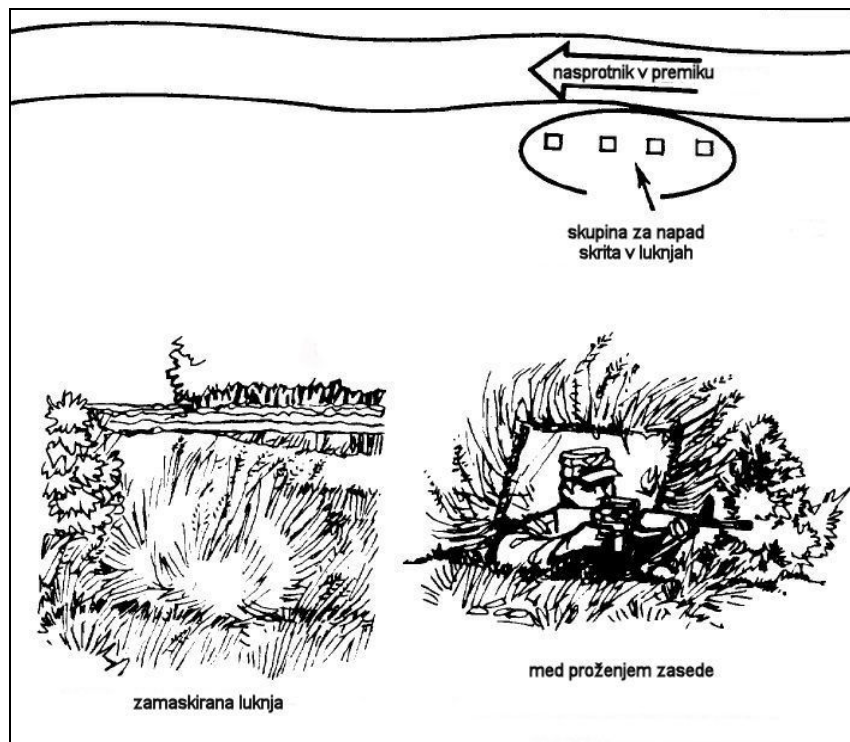
V takšnih primerih je priporočena uporaba minsko-eksplozivnih sredstev. Prednost bočne zasede je v relativno lahkem nadzoru nad situacijo ne glede na vidljivost (glej *Counter guerrilla Operations* 1986: C-8). V naslednji različici bočne zasede³⁶ je predstavljeno, kako lahko ena sama enota postavi več zaporednih zased. Minska polja ji omogočijo dovolj časa za pripravo naslednjega položaja za zasedo (slika 3.3.2). *Zaporedna* bočna zaseda je primerna za majhne, mobilne sile, ki so prešibke za uničevalno zasedo. Sovražniku ovirajo premik oziroma mu, če je vztrajen, zadajo težke izgube. Bočna razporeditev se lahko uporabi tudi v primerih, ko zemljišče ne nudi primerne kritja; z uporabo »pajkove« zasede³⁷ (slika 3.3.3). Skupina za

³⁶ Ang. bloody nose ambush.

³⁷ Ang. spider hole ambush.

napad se v tem primeru skriva v dobro zamaskirane »pajkove« luknje. Iz tega položaja in iz velike bližine ogenj močno preseneti sovražnika. Pri tem se izkoristi njegovo sproščenost, saj na odprtem zemljišču ne pričakuje zasede. Če je zaseda predčasno odkrita, ima napadalec majhno možnost preživetja. NVA je pogosto izvajala to vrsto zased z velikim uspehom (glej Mangold & Penycate:1987, 22).

Slika 3.3.3: »Pajkova« zaseda.

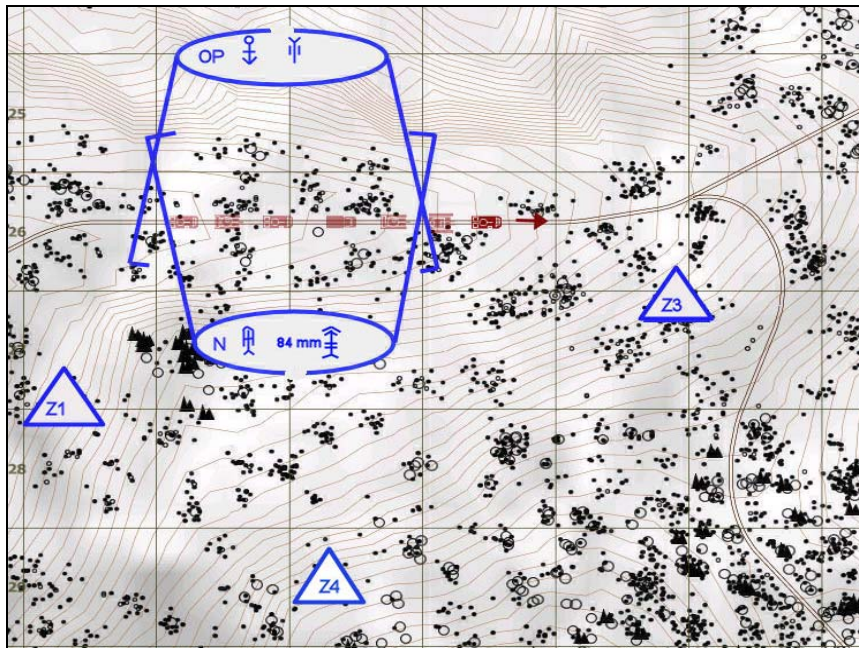

Vir: *Counter guerrilla Operations* (1986). Field Manual No. 90-8. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, C-21.

Obstaja tudi *dvostranska bočna* razporeditev, ki pa ni preveč priljubljena zaradi naslednje pomanjkljivosti–nevarnosti obstreljevanja lastnih enot. Uporablja se naj le takrat, ko obstaja možnost delovanja z višine in ob dobri vidljivosti. Pogojno se lahko uporablja tudi ponoči, če se enote izmenično razporedi na obeh straneh obstreljevanega območja.³⁸ Tako na nasprotni strani ni lastnih vojakov. Slika 3.3.4 prikazuje dvostransko bočno razporeditev, v kateri je domet ognja omejen. Tako skupina za ognjeno podporo ne obstreljuje skupine za napad in obratno. Ponoči se mora območje ognja po smeri in višini določiti s količki. Še posebno je kritična elevacija. Bolje je uporabiti še kakšno drugo razvrstitev.

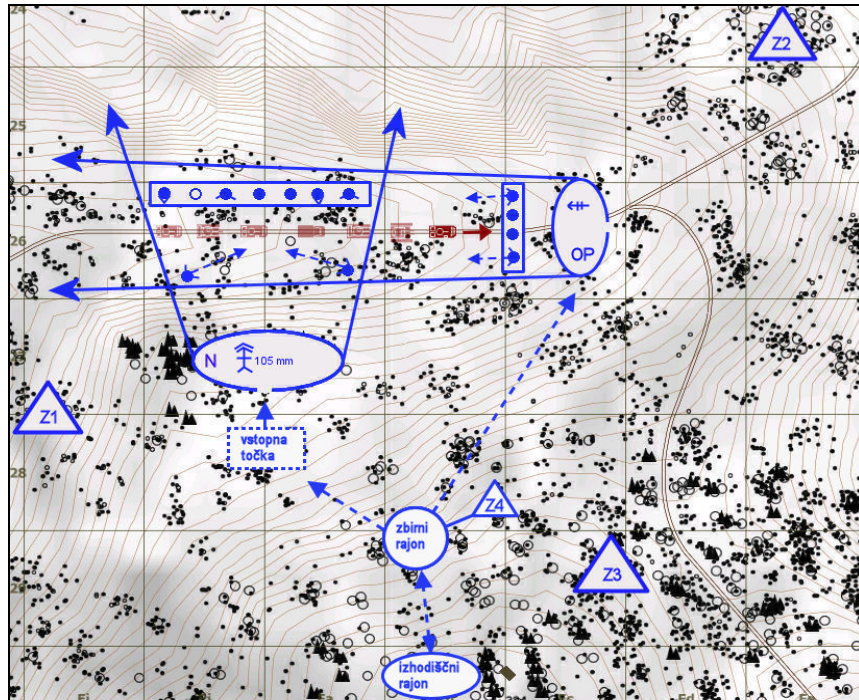
³⁸ To je t. i. izmenična bočna razporeditev.

Slika 3.3.4: Dvostranska bočna zaseda.

L zaseda

Slika 3.3.5: L zaseda.

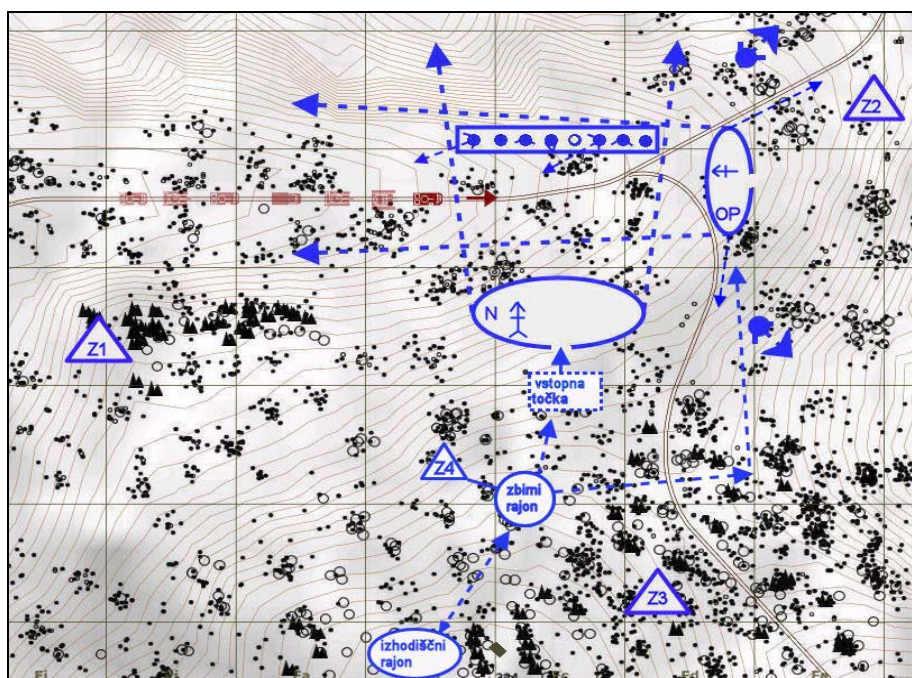

Vir: prirejeno po *Counter guerrilla Operations* (1986). Field Manual No. 90-8. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, C-10.

L zaseda je različica bočne zasede. Daljši del skupine za napad je razporejen paralelno na obstreljevano območje, krajši del pa pravokotno nanj. Obstreljevano območje se krije po dolžini in širini. Razporeditev je prilagodljiva glede na teren. Ogenj s krajšega dela pokriva bežečega sovražnika, onemogoči njegov protinapad, preboj zasede ali posredovanje sovražnikovih okrepitev (glej *Counter guerrilla Operations* 1986: C-9). Gre za eno najbolj posrečenih razporeditev, ki ima veliko različic. Slika 3.3.5 prikazuje eno od različic, pri kateri je skupina za ognjeno podporo nameščena pravokotno na cesto. Načeloma gre za dobro razvrstitev, do problema pride šele, ko je na čelu sovražnikovih enot predhodnica oziroma izvidniška skupina.

Zato je različica s slike 3.3.6 nekoliko boljša, saj je skupina za ognjeno podporo razporejena nad ovinkom ceste. Tako lahko dobro pokriva obstreljevano območje in celotno križišče v vse smeri, hkrati pa ne zapira ceste. Takšen položaj ji omogoča tudi lažji umik, saj skupina pri tem ne prečka ceste. Dobro je vidno minsko polje, ki sovražniku onemogoči bočni manever. Skupine za zavarovanje lahko po potrebi opravijo z umikajočimi se ostanki sovražnikove kolone.

Slika 3.3.6: Različica L zasede.

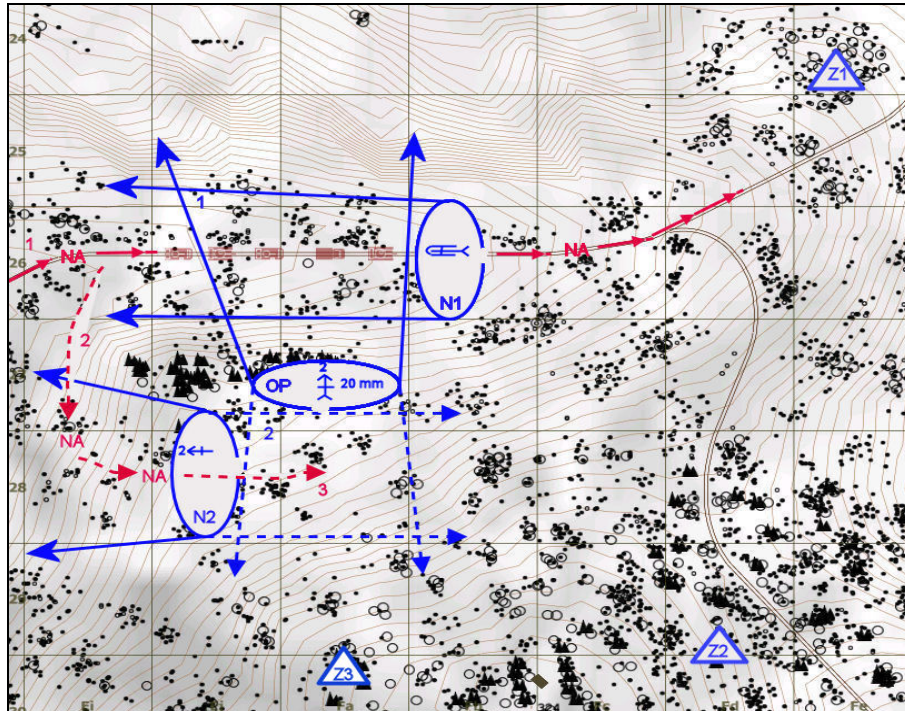

Vir: prirejeno po *Counter guerrilla Operations* (1986). Field Manual No. 90-8. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, C-10.

Z zaseda

Z zaseda je različica L zasede z dodatnim krilom, ki še bolj učinkovito onemogoči sovražnikove okrepitve, zaščiti bok, prepreči obkolitev ali pa zapre obstreljevano območje (glej *Counter guerrilla Operations* 1986: C-10). Scenarij s slike 3.3.7 prikazuje preboj dela sovražnikovih sil skozi položaje skupine na napad 2 in v obstreljevano območje 2.

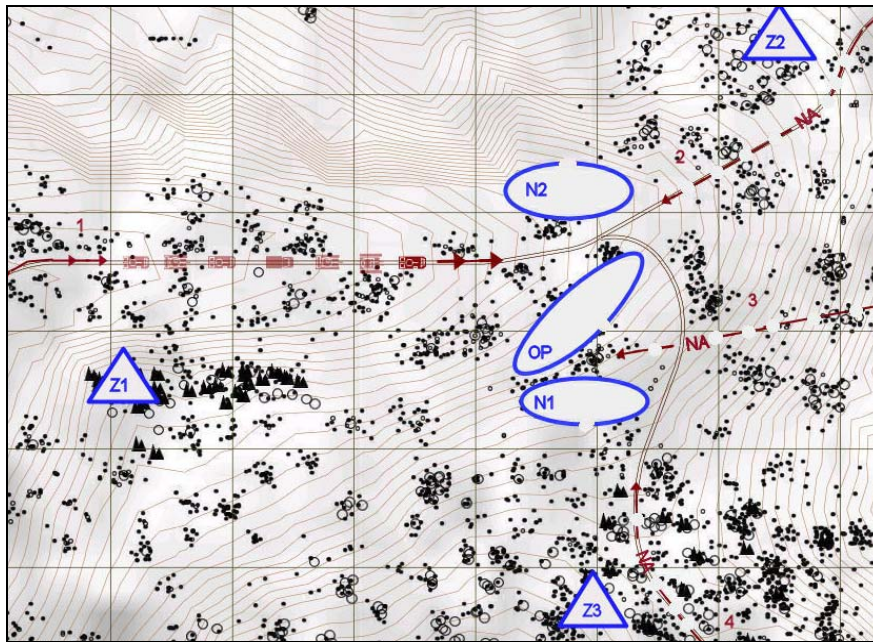
Slika 3.3.7: Z zaseda

Vir: prirejeno po *Counter guerrilla Operations* (1986). Field Manual No. 90-8. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, C-11.

Slika 3.3.8 prikazuje različico Z zasede, ki omogoča (vsaj v teoriji) napad na sovražnika iz katerekoli smeri, saj ima kar štiri obstreljevana območja. Skupine za zavarovanje skrbijo za zgodnje opozarjanje. Gre za priporočeno razvrstitev ameriških strokovnjakov že iz časa Vietnamske vojne. Kadar je le bilo možno, so se ameriški poveljniki takšni zasedi v praksi izogibali (glej *US Ambush Operations According to the Veterans*). Med akcijo, ko je stres na višku in izstrelki letijo v vse smeri, lahko hitro pride do obstreljevanja lastnih enot. V primerih, ko natančna smer sovražnikovega prihoda ni znana, so raje uporabljali zaprt trikotnik oz. krog.

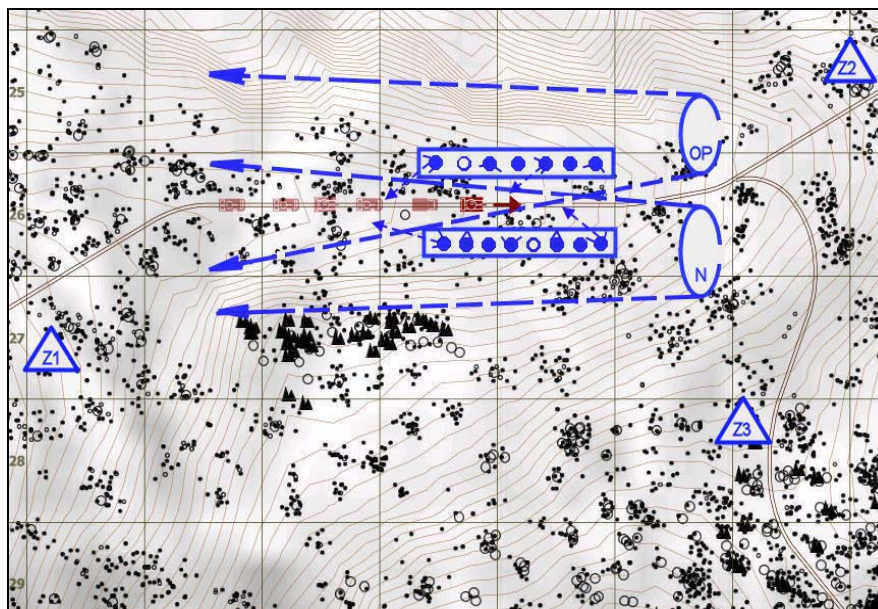
Slika 3.3.8: Različica Z zasede.

Vir: prirejeno po *Ranger Unit Operations* (1987). Field Manual No. 7-85. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, 6–11.

T zaseda

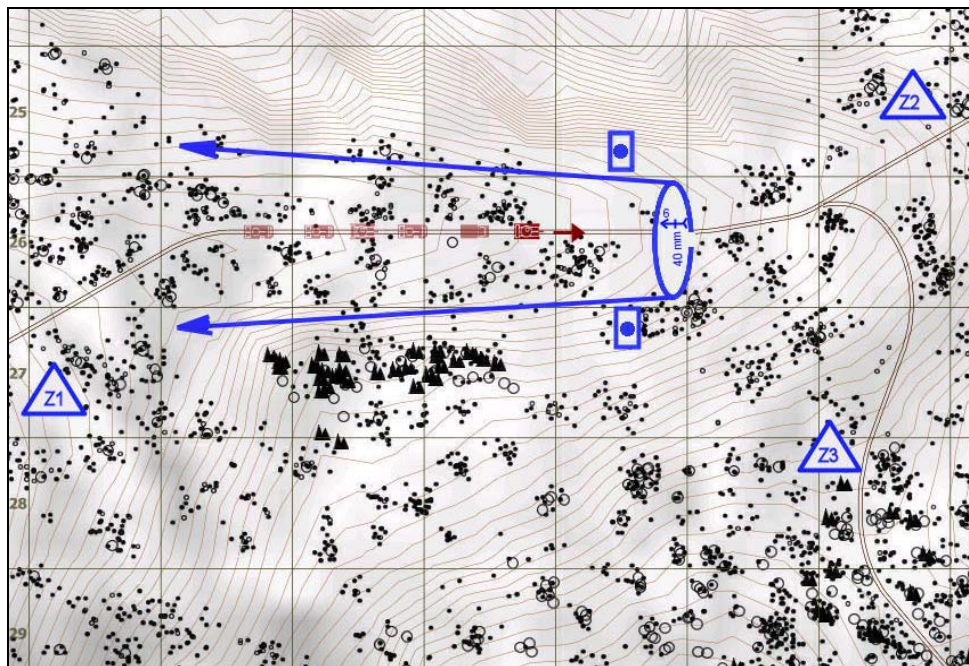
Slika 3.3.9: T zaseda.

Vir: prirejeno po *Counterguerrilla Operations* (1986). Field Manual No. 90–8. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, C–12.

Pri T zasedi (poznana je tudi kot frontalna ali čelna) je skupina za napad nameščena pravokotno na pot premika sovražnika. Gre izključno za nadlegovalno zasedo, primerno za odprt teren, ki ga je težko pokrivati, npr. polje. Z njo lahko učinkovito upočasnimo in zmedemo večjo enoto ali pa onemogočimo infiltracijo manjših enot, tudi v pogojih slabše vidljivosti. Uspešna je le, če sovražnik ni premočan. Sovražnikovi boki so kriti z minsko-eksplozivnimi sredstvi, kar mu onemogoči bočni manever (slika 3.3.9). Skupina za napad se lahko med tem varno umakne (glej *Counter guerrilla Operations* 1986: C-11).

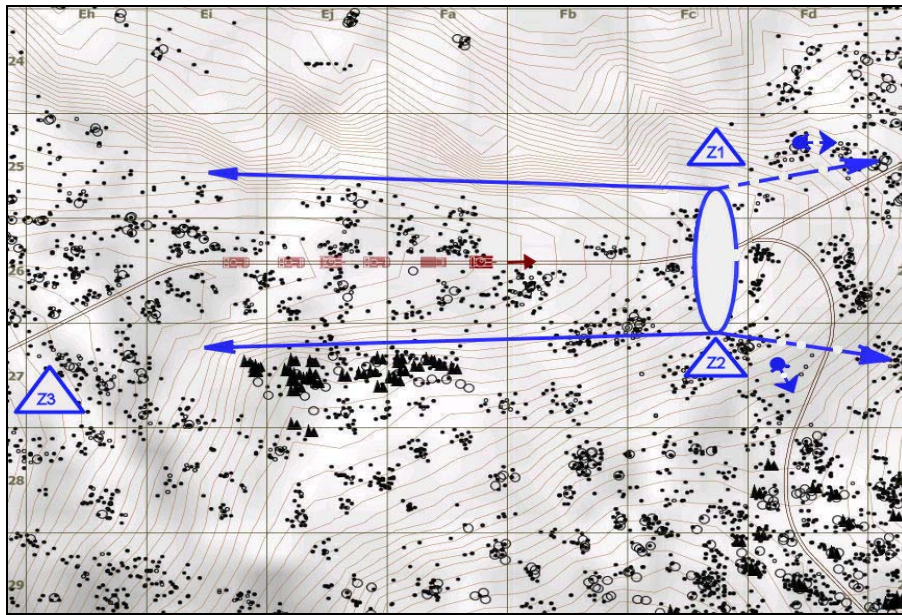
Slika 3.3.10: Različica T zasede.

Vir: prirejeno po *US Ambush Operations*, <http://www.gruntonline.com/TheWar/ambush1.htm>

Slika 3.3.10 prikazuje različico T zasede, ki ima lastna boka zaščitena z minami. Tako sovražniku onemogočimo bočni manever v zaključni fazi. Primerna je takrat, ko nimamo dovolj časa ali ko nimamo minsko-eksplozivnih sredstev za pripravo minskih polj, ki bi onemogočili bočni manever celotni sovražni koloni v začetni fazi. Na sliki 3.3.11 je prikazana podobna različica kot na sliki 3.3.10, le da sta boka tokrat zavarovana s skupinama za zavarovanje. Opazimo lahko tudi pripravljeno obstreljevano območje 2 ter sredstva za usmerjeno delovanje, s katerimi sta zavarovana boka modre enote. Najmanj 100 metrov proti zahodu bi morala biti še dodatna skupina za zavarovanje.

Slika 3.3.11: Različica T zasede.

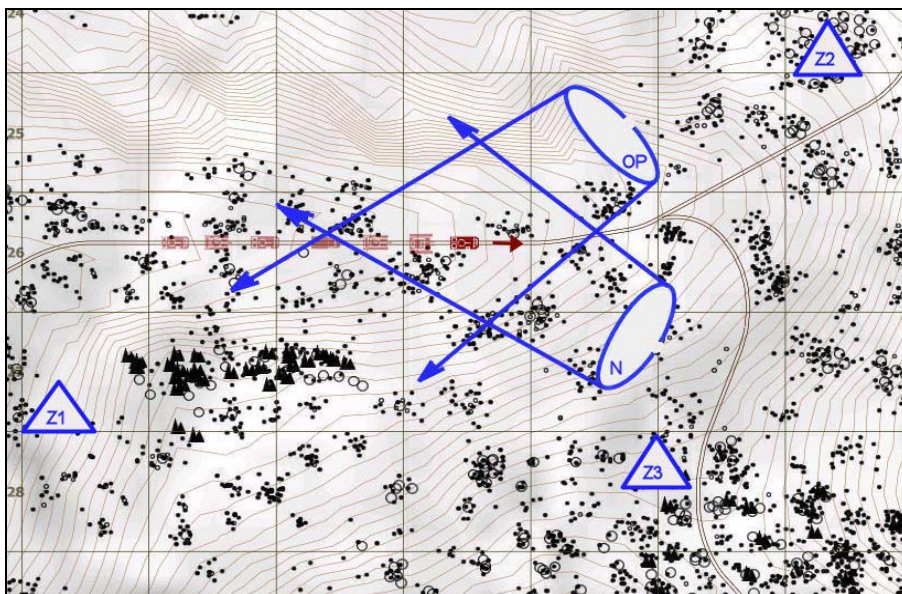

Vir: prirejeno po *Counter guerrilla Operations* (1986). Field Manual No. 90-8. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, C-12.

V zaseda

Podobna je T zasedi, le da je območje ognja organizirano tako, da se nasprotnika obstreljuje z bočnim in prekrivajočim se ognjem (slika 3.3.12).

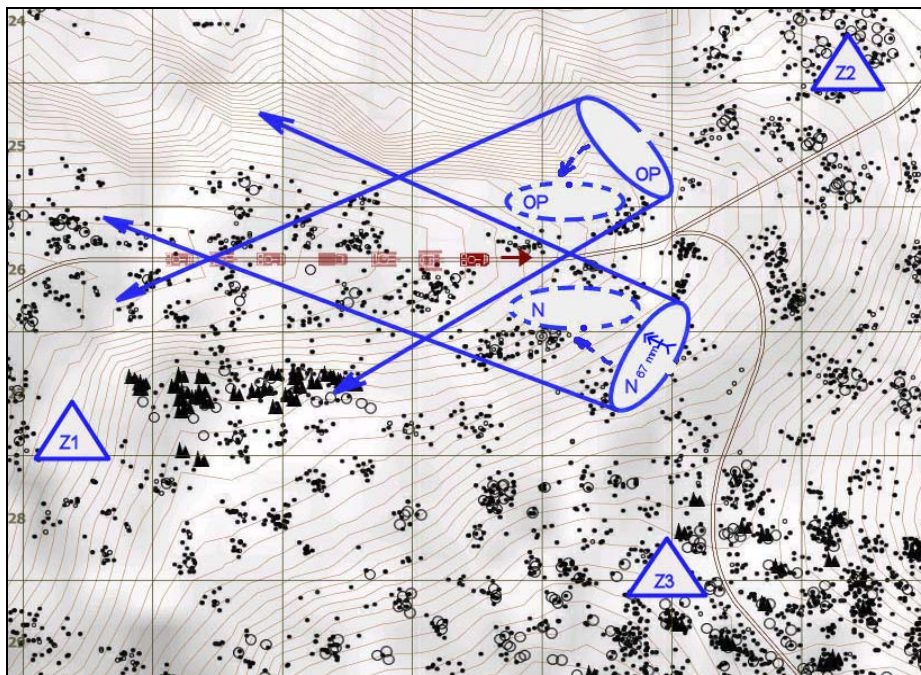
Slika 3.3.12: V zaseda.

Vir: prirejeno po *Counter guerrilla Operations* (1986). Field Manual No. 90-8. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, C-13.

Ta razporeditev je primerna tudi za odprt ali močno poraščen teren. Porasčenost določa bližino, s katere se napad začne. Veliko pozornosti je potrebno nameniti oblikovanju ognjenih con, da se lastne enote ne bi med seboj obstreljevale. Poleg tega razvrstitev enote na dve krili otežuje nadzor nad akcijo. Če se akcija pravilno izvede, se lahko izkoristi glavna prednost te zasede: majhna opaznost, vse dokler ni nasprotnik globoko v obstreljevanem območju (glej *Counter guerrilla Operations* 1986: C-13).

Slika 3.3.13: Različica V zasede.

Vir: prirejeno po *Counter guerrilla Operations* (1986). Field Manual No. 90-8. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, C-13.

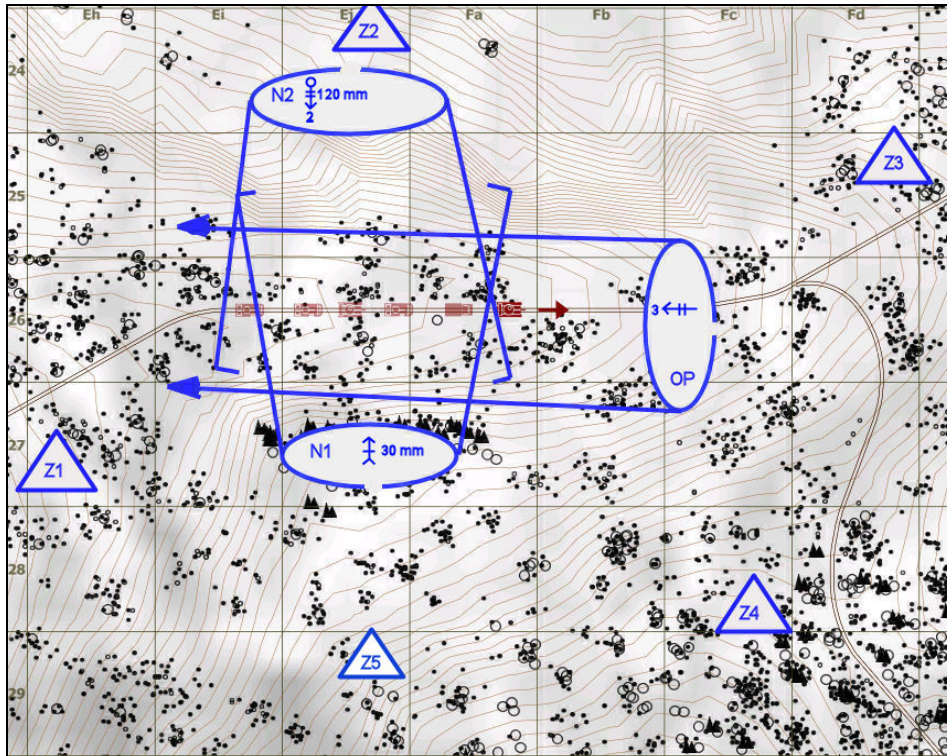
Slika 3.3.13 predstavlja različico V razvrstitev, pri kateri obe modri skupini po začetnem obstreljevanju nasprotnika zavzameta nove položaje, ki so v bistvu položaji za dvostransko bočno zasedo. Tako bi se naj zagotovilo uničenje sovražnika. Naj še enkrat opozorimo, da je v takšnem primeru potrebno zagotoviti, da ne pride do žrtev zaradi lastnega ognja. Torej je izvedba možna le pri dobri vidljivosti in z dvignjenega zemljišča, še bolje pa je izbrati drugo razvrstitev.

U zaseda

U zaseda, znana tudi kot podkvasta, ni običajna v ameriških priročnikih, vendar jo marsikje omenjajo (glej Đurašinić 1972: 669). V bistvu gre za dvostransko bočno zasedo z dodanim

krilom oziroma L zasedo, kjer je bok namesto z minskim poljem in ovirami zavarovan z dodatno skupino za napad (slika 3.3.14).

Slika 3.3.14: U zaseda.

Če se poskrbi za primerne pogoje, določena območja ognja, dobro vidljivost in nadzor, da ne pride do žrtev zaradi lastnega ognja, je lahko takšna razvrstitev dovolj varna.

Slika 3.3.15 prikazuje različico U zasede, ki so ji ameriški vojaki pravili tudi *priložnostna zaseda*,³⁹ v nekaterih virih pa tudi *premična zaseda* (glej Đurašinović 1972: 669). Postavljali so jo takrat, ko niso poznali točne smeri prihoda sovražnikovih sil in so v primernem trenutku dodali vsaj eno dodatno krilo, ki je omogočilo uničenje sovražnika oziroma preprečilo njegov umik. Primerna je v podobnih okoliščinah kot razporeditev za *hitro zasedo*, ko ni časa za temeljito pripravo. Pomembno je, da je enota dobro izurjena v hitrem zasedanju položajev za zasedo. Obstaja še ena različica, ki se ji reče *obkolilna zaseda* (ibid.). Gre za klasično U zasedo, ki jo v primernem trenutku zapre enota v rezervi in tako izvede obkolitev. Razvrstitev je zanimiva, vendar ponavadi prezahtevna za majhne enote.

³⁹ Ang. ambush of opportunity.

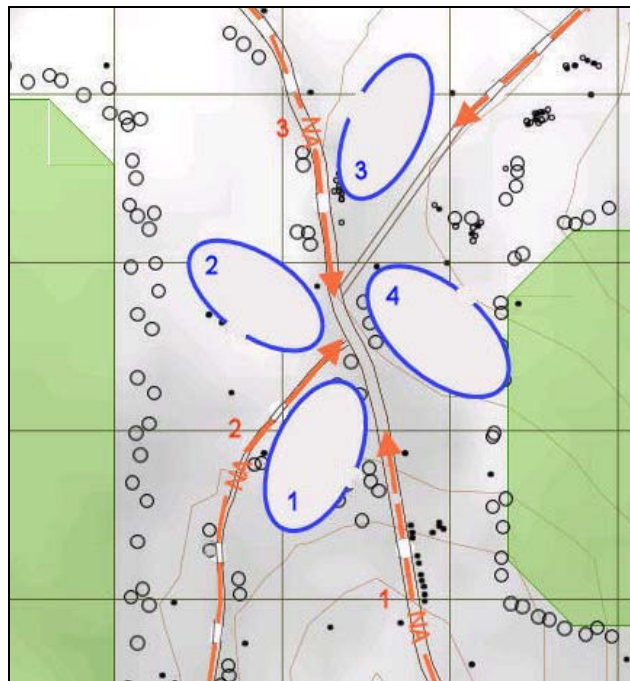
Slika 3.3.15: Različica U zasede.

Vir: prirejeno po *US Ambush Operations*, <http://www.gruntonline.com/TheWar/ambush1.htm>

X in Y zaseda

Slika 3.3.16: X zaseda.

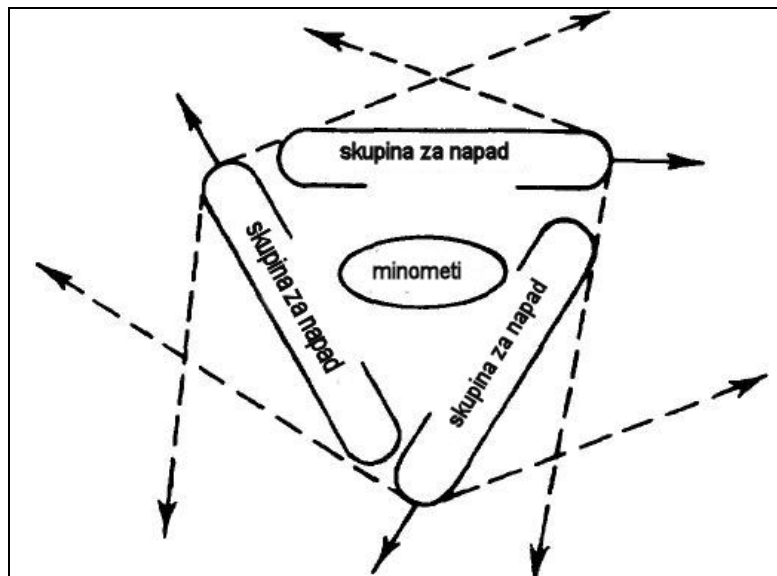
Vir: prirejeno po *Ranger Unit Operations* (1987). Field Manual No. 78-5. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, 6–11.

Ti dve razvrstitvi je še vedno mogoče zaslediti v marsikaterem ameriškem priročniku (glej *Ranger Unit Operations* 1987: 6–11). X zaseda je znana tudi kot *štirikraka zaseda*, obstaja pa tudi varianta imenovana *trikraka* oziroma Y zaseda. Podobno, kot Z zasede, se ju drži slab sloves. Slika 3.3.16 kaže, da je takšna razporeditev namenjena za uporabo na križiščih, ko se ne pozna smeri sovražnikovega prihoda oziroma ko ta prihaja iz več smeri. Marsikateri veteran je prav srečen, ker je ni nikoli izvajal, saj po njihovem mnenju takšna razporeditev ne omogoča dobre komunikacije in nadzora (glej *US Ambush Operations According to the Veterans*). Verjetnost, da bo prišlo do prijateljskega ognja, je prevelika.

Trikotna zaseda

Trikotna zaseda je različica V zasede, ki se jo lahko izvaja na več načinov. Eden je zaprti trikotnik: enota je razdeljena v tri skupine in oblikuje trikotnik s puškomitraljezi na bokih ter minometi znotraj trikotnika (slika 3.3.17).

Slika 3.3.17: Zaprti trikotnik.

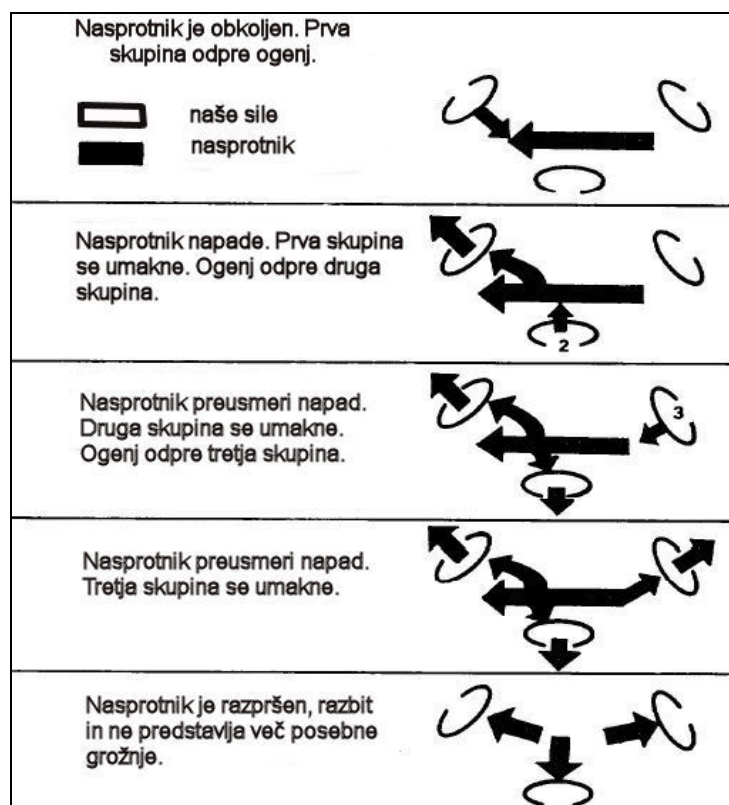
Vir: *Counter guerrilla Operations* (1986). Field Manual No. 90-8. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, C-14.

Ta razvrstitev, ki se ji ponekod reče tudi krog, nudi popolno zaščito iz vseh smeri. Primerna je za omejevanje premika sovražnikovih enot, zlasti ponoči, ko ni znana smer prihoda. Prednost je v lažjem nadzoru, dobri zaščiti ter med seboj pokritimi območji ognja. Velikokrat se takšna razvrstitev uporablja pri postavljanju nočnega tabora. Slabost te zasede je, da je primernejša za večje enote (vsaj velikosti voda), v nasprotnem primeru jo lahko močnejši sovražnik uniči.

V primeru artilerijskega napada lahko postane problem tudi slaba razpršenost enote (glej *Counter guerrilla Operations* 1986: C-14).

Odprti trikotnik (nadlegovalna zaseda) majhni enoti omogoča, da upočasni in zada težke izgube večji sovražni enoti, ne da bi pri tem bila preveč ogrožena. Enota je razdeljena v tri skupine, ki oblikujejo vogale obstreljevanega območja (slika 3.3.18). Z izmeničnim ognjem razbijejo sovražnikovo enoto, zadajo izgube in se varno umaknejo (glej *Counter guerrilla Operations* 1986: C-15).

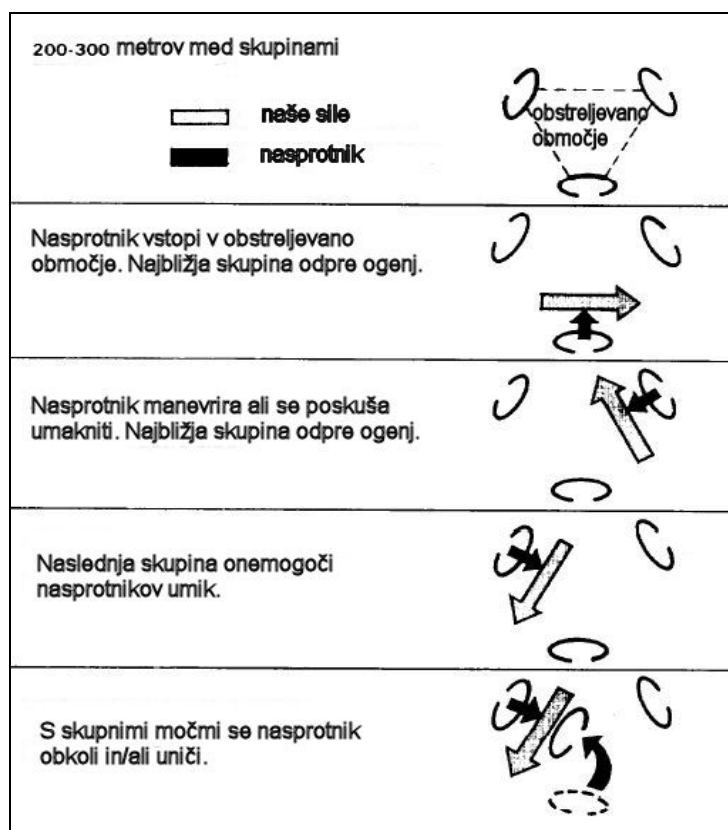
Slika 3.3.18: Odprti trikotnik (nadlegovalna zaseda).

Vir: *Counter guerrilla Operations* (1986). Field Manual No. 90-8. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, C-15.

Odprti trikotnik (uničevalna zaseda): enota je razdeljena v tri skupine, ki so med seboj oddaljene 200–300 metrov (slika 3.3.19). Ko sovražna enota vstopi v obstreljevano območje, najbližja skupina odpre ogenj. Medtem ko sovražnik manevrira v napad ali umik, druge skupine odprejo ogenj in na koncu napadejo sovražnika ter ga uničijo. Kot uničevalna zaseda je primerna le za večje enote, od čete nadalje (glej *Counter guerrilla Operations* 1986: C-16).

Slika 3.3.19: Odprti trikotnik (uničevalna zaseda).

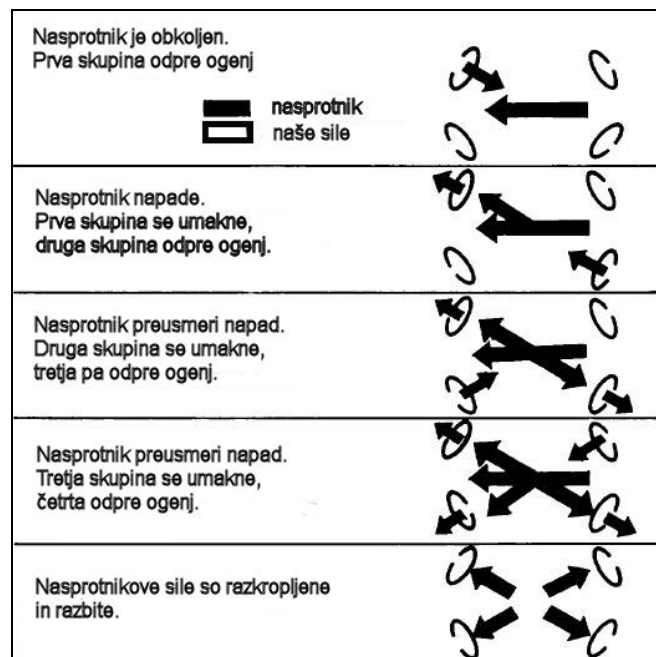

Vir: *Counter guerrilla Operations* (1986). Field Manual No. 90-8. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, C-16.

Štirikotna zaseda

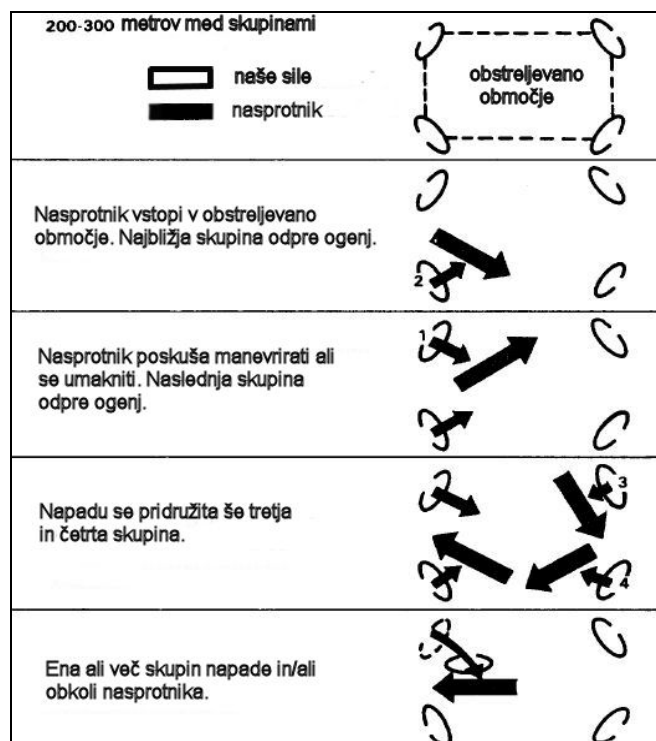
Tudi štirikotna zaseda majhni enoti omogoča, da upočasni in zada težke izgube večji sovražni enoti, ne da bi pri tem bila preveč ogrožena. Podobna je odprti trikotni zasedi, le da je enota tokrat razdeljena v štiri skupine, ki so med seboj oddaljene 200–300 metrov in tvorijo vogale obstreljevanega območja. Štirikotna zaseda se lahko izvaja kot nadlegovalna ali uničevalna zaseda, podobno kot je opisano pri odprti trikotni zasedi. Kot uničevalna zaseda je primerna le za večje enote, torej od čete nadalje (glej *Counter guerrilla Operations* 1986: C-16).

Slika 3.3.20: Odprti štirikotnik (nadlegovalna zaseda).

Vir: *Counter guerrilla Operations* (1986). Field Manual No. 90-8. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, C-17.

Slika 3.3.21: Odprti štirikotnik (uničevalna zaseda).

Vir: *Counter guerrilla Operations* (1986). Field Manual No. 90-8. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, C-18.

3.4 IZVEDBA NAČRTOVANE ZASEDE

3.4.1 Načela in pogoji

Poveljnik bojne patrulje dobi od svojega nadrejenega cilje in omejitve npr. trajanje zasede ali lokacijo. Pri postavljanju zasede so glavna vodila oz. načela – doseči popolno:

- presenečenje sovražnika,
- koordinirano uporabo ognja ter
- nadzor v vseh fazah zasede.

Presenečenje je odvisno od zavarovanja, izbora zemljišča za zasedo, učinkovite kamuflaže, izogibanja vzorcev, dobre bojne discipline, radijske discipline in tajnosti (namen mora biti prikrit, o zasedi se ne sme razpravljati preko zvez, enota se naj infiltrira kot odcepljen del večje enote v drugi operaciji) (glej *Counter guerrilla Operations* 1986: C-2).

Pogoji za uspešno zasedo so:

- izbor primernega zemljišča in neopazno zavzetje položajev za zasedo,
- temeljito načrtovanje,
- zagotoviti varnost enote,
- visoka bojna disciplina (potrpežljivost v preži, pravilno premikanje, ko je le to nujno, pravilni postopki enote),
- zagotovljena in pravilno usmerjena ognjena podpora (glej *Counter guerrilla Operations*, 1986).

3.4.2 Izbor zemljišča

Primerni položaji za zasedo so:

- sovražnikove komunikacije,
- oskrbovalne točke,
- meje med vegetacijskimi pasovi (npr. gozdna črta),
- verjetne sovražnikove poti umika iz napada ali obrambe (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S1, 2).

Primerno zemljišče za zasedo je lahko tudi prostor, kjer pot prečka kakšen potok ipd. Vedno obstaja verjetnost, da bo nasprotnik tu ukazal odmor in obnovil zaloge vode (glej Camper 1988:

11). Izogibati se je treba očitno idealnemu zemljišču za zasedo, saj se mu bo izogibal tudi sovražnik. Zemljišče za zasedo naj bi bilo dobro zamaskirano, z dobrim razgledom, dobro zavarovano, sovražniku naj ne bi nudilo kritje ali možnosti umika. V bližini naj ne bi bilo vojaških položajev ali civilnih naselbin. V idealnih pogojih je to zemljišče, kjer naravne ovire kanalizirajo premik sovražnika in krijejo umik naših enot. Kadar naravnih ovir ni dovolj, je potrebno postaviti umetne ovire in mine presenečenja: na možnih poteh umika nasprotnika, slepih točkah, ki jih ne moremo drugače kriti ... Pri izboru zemljišča je potrebno narediti serijo izvidovanj. Velikokrat prvo izvidovanje ni možno izvesti na zemljišču, temveč je omejeno na študije zračnih fotografij, zemljevidov in patroljnih poročil. Če se izvaja na terenu, je potrebno biti pozoren, da se ne hodi v obstreljevano območje, ampak se ga izvaja iz ozadja, čeprav bi bilo dobro videti teren s sovražnikove perspektive (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S3, 17).

Med prvim izvidovanjem določimo:

- opazovalne točke,
- možne sovražnikove poti umika,
- primerne ognjene cone,
- položaje za ognjeno podporo, skupine za napad, skupine za zavarovanje,
- izhodiščni in zbirni rajon, vstopno točko ter vse potrebne poti,
- oskrbovalni rajon,
- poti umika.

Izhodiščni rajon je rajon v katerem enota zaključi premik oz. pohod, odloži odvečno opremo in se pripravi za boj. Izhodiščni rajon je vedno varovan in dovolj daleč od zasede, da lahko služi tudi kot oskrbovalni rajon.

Zbirni rajon je lahko razpoznaven rajon na zemljišču, na katerem se enota zadnjič zbere, preden vsaka skupina nadaljuje svojo pot proti svojem končnemu cilju - zasednem položaju. Po končani zasedi se tu enota ponovno zbere in reorganizira. Zbirni rajon je vedno dobro varovan.

Vstopna točka je točka s katere se skupina za napad premakne na zasedne položaje. Ker gre za položaje, ki so najbližje obstreljevanemu območju, je pravilen in prikrit premik ključnega pomena. Na vstopni točki se zato izvede še zadnji pregled, izdajo še zadnji ukazi, nakar se skupina premakne na svoje položaje. Poti, ki vodijo v in iz zasede, morajo nuditi kritje pred

opazovanjem, na njih ne sme biti lokalnega prebivalstva (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S3, 18). Nekateri avtorji opozarjajo tudi na smer vetra – veter naj bi odnašal vonj in zvok vojakov stran od sovražnika (glej *Small Wars Manual* 1940: 41).

3.4.3 Organizacija

Enota oz. zasedna patrolja je ponavadi razdeljena na:

- skupino za napad,
- skupino za zavarovanje,
- skupino za ognjeno podporo in
- poveljstvo.

Skupina za napad pokriva obstreljevano območje. Njena naloga je uničenje sovražnika in dodatne naloge, kot so: zajetje ujetnikov, uničenje zajete opreme itd.

Skupina za ognjeno podporo podpira skupino za napad z neposrednim in posrednim ognjem. Zagotavlja glavno ognjeno moč.

Skupina za zavarovanje izolira obstreljevano območje, zagotavlja zgodnje opozarjanje pred sovražnikovim prihodom, blokira vse poti v in iz zasede ter varuje ostalo enoto (glej *Tactics* 2001: 5–30).

Velikost enote je odvisna od naloge. Za zadrževanje sovražnika sta včasih dovolj dva vojaka, medtem ko uničenje sovražnika zahteva večjo enoto. Zasedna patrolja naj bi bila čim manjša, saj velikost pomeni dodatne oskrbovalne probleme. Manjša kot je patrolja, tišja je in lažje jo je voditi. Posameznik lahko učinkovito vodi do pet ljudi. Če je zaseda razvlečena ali je čas v preži daljši od 12 ur, je potrebno poskrbeti za zamenjave in rezervo, okrepitve, prehrano in počitek. Potrebno je organizirati oskrbovalno rajon, ki je dovolj daleč, da zvoki in vonj ne kompromitirajo zasede. Idealno je, če je enota razdeljena v tri skupine, ki bi med sabo rotirale: počivajočo, rezervno in tisto na preži (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S3, 23). Pozorni moramo biti tudi pri izbiri članov zasedne patrolje. V patroljo ne sodijo kadilci, saj imajo slab nočni vid in so zaradi prepovedi kajenja med misijo živčni in nemirni. Tudi psi ne sodijo v patroljo ali zasedo. So glasni, povsod puščajo izločke in lahko izdajo položaj. Ko jim je vroče, glasno sopihajo, lajajo, se praskajo ...

3.4.4 Načrt

Težko je postaviti zasedo disciplinirani in dobro izurjeni sovražnikovi enoti. Podcenjevanje se rado maščuje, zato je potrebno dobiti čimveč kvalitetnih obveščevalnih podatkov o sovražniku:

- moč,
- sestava enot,
- način premika,
- prednja, bočna, zadnja zaščita,
- identifikacijske značilnosti sovražnika,
- postopki ognjene podpore,
- vzorci premika,
- protizasedne tehnike (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S2, 8).

Poznati moramo tudi položaje domačih in zavezniških sil v okolici. Izbrati vrsto premika, poti, tovor. Šele potem se oblikuje prvi načrt, ki pa mora biti natančen, preprost (razumevanje vseh faz operacije je ključnega pomena), jasen in fleksibilen. Z njim se mora zagotoviti presenečenje, popoln nadzor in maksimalna ognjena moč (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S2, 9).

Načrt je odvisen tudi od vrste zasede. Pri *načrtovani* zasedi se upoštevajo vsi možni odzivi sovražnika, pri *hitri* zasedi pa se oblikujejo SOP, ki upoštevajo vse možne situacije. Vsi načrti pa morajo biti dovolj prožni, da se prilagodijo terenu in situaciji. Vedno naj bi obstajal alternativni načrt za nepričakovane situacije (glej *Counter guerrilla Operations* 1986: C-3). Do podrobnosti je potrebno razdelati:

- Položaje skupine za ognjeno podporo, ki naj bi pokrivala obstreljevano območje, zaprla oba konca zasede in krila sovražnikove poti umika. Po potrebi oblikujemo več obstreljevanih območij.
- Zemljišče, ki ga ne krije ognjena podpora. Krijemo ga s pehotnim orožjem ali minami.
- Pričakovane oklepne enote, da postavimo: ovire, fugase, mine, IEN, položaje protioklepnega orožja.
- Skupina za zavarovanje nas mora biti sposobna opozoriti še preden sovražnik vstopi v obstreljevano območje.

- Skupina za zavarovanje mora tudi kriti možne poti umika, pri tem lahko uporabi artilerijo, minomete ali minsko - eksplozivna sredstva.
- Z ročnimi bombami in SRUD zavarujemo svoje boke in hrbet pred sovražnikovim protinapadom (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S3, 21).

Poveljnik naj bi svojo enoto seznanil z načrtom s pomočjo modela t. i. peščene mize ali zemljevida. Peščena miza je lesen okvir ali zaboj napolnjen s peskom, zemljo, kamenjem itd. Z vrvicami označimo povratnike in vzporednike, kot bi potekali na zemljevidu. Z rokami pa oblikujemo zemljo in pesek v 3D podobo zemljišča, kjer bomo delovali. Dodamo majhna drevesa, hiše, reke, ceste ... Dobro je, da pri tem sodeluje vsa enota, tako si vsi ustvarijo trajno predstavo o okolici. Načrt se potem temeljito vadi.

Pri vadbi postopkov zasede se vadijo vse faze postavljanja zasede:

- zagotovitev pravilnega položaja poveljnika in enote,
- ognjena disciplina in disperzija ognja,
- natančno merjenje na premikajoče se cilje, preprečiti previsoko merjenje, streljanje izven določenih ognjenih con in v iste cilje,
- poskrbi se za orožje in opremo, da ne pride do zastojev in okvar, vsak del opreme se temeljito očisti in preveri,
- vadi se tiho in neopazno premikanje,
- standardne operativne postopke za vsako situacijo, ki bodo jasne vsakemu članu enote, razvije se timska usklajenost, testira komunikacija in signali. Nočna zaseda se vadi ponoči. Če se bodo uporabljala osvetljevalna sredstva, se vadi tudi to (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S3, 20).

Priprava na zasedo vključuje tudi na prvi pogled trivialne zadeve, kot je pravilna prehrana. Uporablja se namreč samo takšna hrana, s kakršno se prehranjuje tudi sovražnik in to že dva dni pred misijo. S tem preprečimo sovražniku, da bi po drugačni sestavi najdenega blata ugotovil našo prisotnost, hkrati pa imamo podoben vonj kot sovražnik. Prav tako se dva dni pred misijo pije samo voda. S seboj se ne sme vzeti tobaka, žvečilnega gumija in tobačnih obližev, ker oddajajo vonj. Prav tako se ne jemlje s seboj dezodoranta, mila, šampona in patrolja se vsaj dva dni pred odhodom v misijo umiva le z vodo. Umeten vonj bi lahko

vznemiril divjad in opozoril sovražnika (glej Leonard 1987: 128; Lanning 1988:151; Chambers1992: 250).

Na koncu se preveri znanje vsakega člana patrulje: signali, gesla, radio frekvence ... Vsak član patrulje mora na pamet poznati vse radio frekvence. Pregleda se oprema. Vsi naj bi imeli vsako stvar na svojem mestu. V primeru, če je kdo ranjen ali mrtev, bi lahko vsak član patrulje tudi v temi našel iskano stvar (glej Chambers 1992: 183). Nihče s seboj ne nosi rezervnega oblačila, termo perila ali debelih nogavic, razen če je temperatura pod ničlo. Dodatna oblačila preveč pregrejejo vojaka med premikom, ga utrudijo in dehidrirajo. Zaradi takšne napake so vojaki med misijo umirali. Američani pravijo: »Travel light and freeze at night⁴⁰«. Če se enota za daljši čas ustavi, se pač zavije v pončo.

Običajni glavni vzroki za neuspeh so:

- Hrup napenjanja in odklepanja orožja, ko je sovražnik že v obstreljevanem območju. To je potrebno storiti že prej.
- Previsoko merjenje, posebno ponoči. V ta namen namestimo bajonete ali izvajamo nočno urjenje z nočnimi opazovalnimi napravami.
- Sovražnik opazi odtise škornjev ali premike posameznikov.
- Slaba ognjena disciplina, neupoštevanje ukazov za začetek in prekinitev ognja.
- Neprimeren položaj poveljnika in s tem slab nadzor.
- Ni opazovanja z vseh smeri–sovražnik se neopazno približa.
- Zastoji orožja, ker ni čisto, okvirji niso testirani. Podobno velja za minsko-eksplozivna sredstva.
- Ni jasnega signala za proženje zasede (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S7, 39-40).

3.4.5 Oborožitev in oprema

Izbor opreme narekuje naloga, trajanje zasede, transport, zemljišče. Priporočljiva je uporaba dušilcev in sovražnikovega orožja (glej Stanton 1992: 22). Izbrani vojaki naj bi bili oboroženi z brzostrelkami z dušilci, s katerimi bi lahko eliminirali manjše sovražnikove predhodnice, ne da bi pri tem kompromitirali zasedo (Dickens 1983: 250).

Skoraj nujen del opreme so sredstva usmerjenega delovanja. SRUD imajo veliko ognjeno moč in pri aktiviranju z eksplozijo ne izdajo položaja (glej Ezell 1988: 110). Lahko se jih

---

⁴⁰ Slo. potuj lahko in zmrzuj ponoči.

uporabi na mnogo načinov: namesti se jih na drevesa, da podrast ne ovira eksplozijo, lahko se jih poveže z ročnimi bombami. Takšno minsko polje je obvezno vrisati na karto (glej Dickens 1983: 143).

Ročne bombe so zelo učinkovito orožje, še posebno ponoči, saj podobno kot sredstva z usmerjenim delovanjem s svojo eksplozijo ne izdajajo položaja. Pri metanju ročnih bomb moramo biti pozorni, kako jih mečemo v gozdu, da se ne odbijejo od vej in debel nazaj na naš položaj. Zato v gozdu ročnih bomb ne mečemo preko glave, da ne zadenemo drevja, si čez dan določimo ognjeno cono (glej Leonard 1987: 119).

Tudi protiolepni raketomet je zelo uporaben in vsestranski. V zasedi se ga lahko uporabi tudi kot daljinsko vodeno mino: trdno se ga namesti, da meri v zeleno smer, vsaj meter nad tlemi, vžigalni sistem se zamenja z detonatorsko vžigalno vrvico ali predela za električni vžig. Na detonatorsko vžigalno vrvico ali prevodnik električnega toka (npr. minerski kabel z električno detonatorsko kapico) se lahko poveže še več minskih ali osvetljevalnih sredstev, ročnih bomb ... (glej Harris 1996).

Velikokrat se lahko pomanjkanje orožja oziroma ognjene moči omili z uporabo eksploziva, saj se lahko z njim na primer minira glavna pot v zasedo. V ta namen se vzdolž poti vkoplje zavitke eksploziva (približno 2 kg) 20–30 centimetrov v globino. Zaradi pomanjkanja materiala so se uporniške enote velikokrat domislile prav genialnih tehnik in postopkov kot je npr. vlivanje eksploziva v beton ter oblikovanje le-tega, da so izdelki izgledali kot kamni ali opeke. »Opeke« so potem celo vzdali v zidove in eksploziv sprožili v primernem trenutku. Minirale so se tudi ruševine in ovire, katere je bilo potem potrebno umakniti, trupla... (glej Ratcliffe: 1953, 19). Zelo uporabne so tudi mine presenečenja. Gre za: »eksplozivno ali neeksplozivno telo ali drug material, ki so namerno postavljeni tako, da povzročajo izgube, ko naletimo na navidezno nenevaren predmet ali izvedemo običajno nenevarno dejanje (STANAG 3680 v Brinc in drugi 2006: 45). V literaturi (glej *Booby Trap* 2006) so mine presenečenja znane tudi kot »booby traps«, »mantraps«, »improvised explosive devices«, »letter bombs« idr.

Ostrostrelci imajo lahko pomembno vlogo; lahko so vaba v zasedo, eliminirajo ključno osebje, z ostrostrelskimi puškami velikega kalibra (12.7 mm in več) uničujejo optično ter drugo opremo tankov in oklepnih vozil, zaustavljajo vozila s strelji v motor, pnevmatike ali voznika, demoralizirajo sovražnikovo pehoto in jo držijo v kritju, onemogočajo pregon. Posamezno ali v skupinah lahko izvajajo tudi samostojne zasede ter tako upočasnijo promet po določenih poteh.

Zveze so odvisne od velikosti zasede; v najmanjših so dovolj znaki z roko, v večjih pa so že prisotni telefoni, radijske naprave, svetlobni signali. Če je mogoče, imamo rezervni komunikacijski sistem v primeru težav z osnovnim. Potrebujemo tudi način opozarjanja med prežo. Dobro se je izkazala vrstica, napeljana med vojaki v preži in z razdelanim sistemom signalnih potegov (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S2, 16). Ponavadi so za osnovno komunikacijo potrebni trije ali štirje znaki, ki so lahko zvočni ali vizualni: pisk piščalke, glasovni ukaz, eksplozija, svetlobni znak, znaki z roko, s pomočjo radia ... Znake je potrebno redno menjavati, da jih sovražnik ne prepozna. Pri pripravi zasede potrebujemo znake za javljanje prihoda sovražnika, aktiviranje zasede, juriš ter znak za umik. Po potrebi se doda še kakšnega, vendar jih je pametno imeti čim manj. Razviti je potrebno tudi sistem stiskov govorne radijske tipke za komunikacijo. Če se enota razdeli v skupine, naj ima vsaka radio majhne moči (glej DelVecchio 1982: 164, 607). Želja po čim boljši kontroli se nikoli ne sme sprevreči v nenadzorovano rabo radijskih in drugih naprav. V zasedi radia sploh ne bi smeli uporabljati, saj radijski promet lahko opozori sovražnika na našo aktivnost v bližini. Pomembno je, da vsak član patrolje natančno pozna položaj glavne radijske naprave (glej Stanton: 1992, 64). V sodobnih vojskah se je v zadnjih letih z razmahom miniaturnih zaščitenih radijskih zvez za povezavo znotraj voda⁴¹ ter z razvojem sodobnih slušalk za prikrito (skoraj neslišno) komuniciranje stanje nekoliko spremenilo. Vendar je v preži še vedno potrebno omejiti oddajanje radiev. Po proženju pa takšna radijska zveza (v katero je povezan vsak vojak) omogoča poveljniku lažje vodenje in poveljevanje.

3.4.6 Zavzemanje položajev

Položaj se zasede prikrito in čim kasneje. Tako se prepreči prezgodnje odkritje ter utrujenost enote s predolgo prežo. Enota se premakne na položaj za zasedo vedno od zadaj iz izhodiščnega rajona. Enota najprej zasede zbirni rajon, medtem pa izvidniki (iz vstopne točke) preiščejo področje zasede in dobijo popolne podatke. Načrt in ukazi se prilagodijo spremembam na zemljišču. Poda se natančen opis področja zasede, končni poveljnikov položaj ter ostale spremembe. Šele potem se glavnina premakne na področje zasede. Pred premikom na položaje se preveri individualna kamuflaža in oprema. Sledi premik v majhnih skupinah. Pozoren je treba biti na pravilno premikanje: stoji se le, ko se premika, vsak član patrolje pazi svojo ognjeno cono. Kadarkoli se enota ustavi, se razvrsti v krožno obrambo. Vrstni red je ponavadi takšen: skupine za zavarovanje in opazovalci zasedejo položaje prvi in

---

⁴¹ Ang. intra-platoon radios.

vzpostavijo komunikacijo. Zavarovanje poskrbi, da ne pride do presenečenja med postavljanjem zasede, nato zasedejo položaje še ostali po skupinah (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S5, 28).

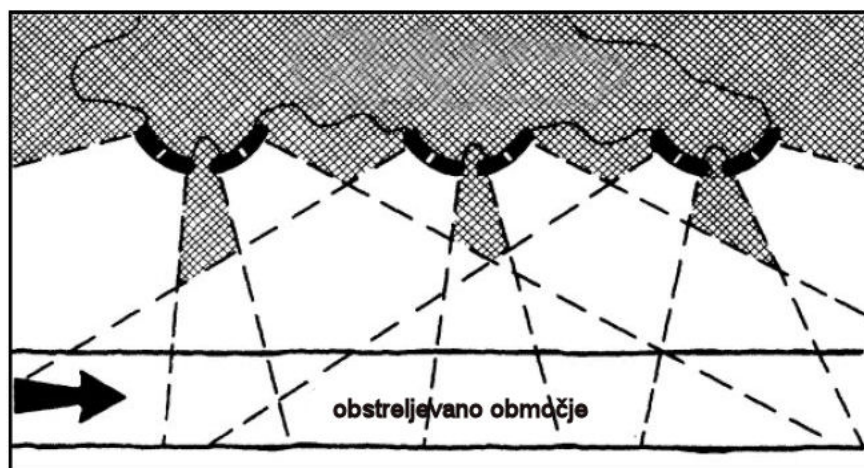
3.4.7 Priprava obstreljevanega območja

Obstreljevano območje je tisti del zasede, kjer je ogenj skoncentriran v cilju izolacije, fiksiranja in uničenja sovražnika (glej *Tactics* 2001: 5–31). Vsaka skupina:

- določi ognjene cone, ki se med sabo prekrivajo,
- postavi namerilne količke,
- postavi minsko-eksplozivna sredstva, osvetljevalna sredstva in mine presenečenja
- zamaskira položaje,
- pripravi orožje za strel.

Minsko-eksplozivna sredstva, mine presenečenja, sredstva z usmerjenim delovanje se uporablja tudi za zaščito pred prebojem ali bočnim napadom. V ta namen jih usmerimo tako, da varujejo naše boke in hrbet (ibid.: 3–25). Pri tem je potrebno biti pozoren na radij delovanja teh sredstev. Npr. »claymorke« imajo uničujoč učinek tudi 16 metrov za samo napravo, kar pomeni, da jih je potrebno namestiti dovolj daleč od lastnih položajev ali pa pred veliko drevo, skalo ali nasip, ki bo preusmeril udarni val (glej Chambers 1992: 194).

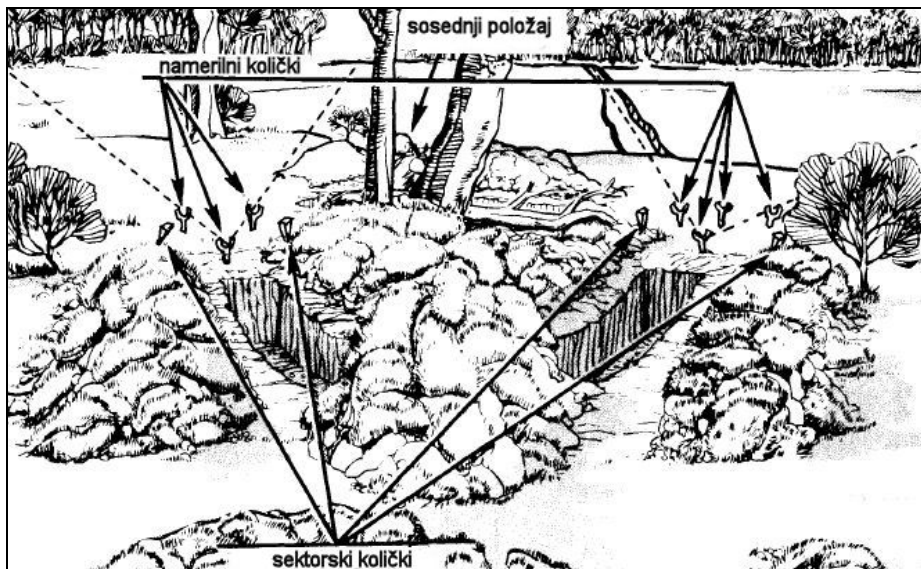
Slika 3.4.7.1: Namestitvev SRUD.

Vir: *Ranger Unit Operations* (1987). Field Manual No. 7–85. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, 6–12.

Če se poveljnik odloči za vkopavanje enote, se je potrebno zavedati, da je vkopavanje glasno in pušča za seboj mnogo znakov, sovražnik bo poleg vsega lahko izvedel tudi velikost patrolje. V primeru vkopavanja se mora izkopana zemlja in odpadki zamaskirati ali odstraniti (glej *Counter guerrilla Operations* 1986: C-5).

Slika 3.4.7.2: Vkopan ognjeni položaj.

Vir: *Combat Skills of the Soldier* (1984). Field Manual No. 21-75. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, 2-13.

Skupina za ognjeno podporo se namesti tako, da pokriva celotno obstreljevano območje, minska sredstva, medtem ko bombometniki pokrivajo mrtve kote. Če je na razpolago posredna ognjena podpora v obliki minometov ali težke artilerije, jo uporabimo za kritje bokov obstreljevanega območja in njegovo izolacijo ter kritje našega umika. Lahko se uporabi tudi za obstreljevanje možnih sovražnikovih poti umika. V vsakem primeru določimo več obstreljevanih sektorjev, podamo njihove koordinate ter znake za začetek obstreljevanja (Ezell 1988: 109). Poskrbeti je potrebno tudi za sredstva osvetljevanja in označevanja v pogojih teme in slabše vidljivosti, kot so osvetljevalna sredstva, označevalni naboji, nočno opazovalne naprave. Še posebej je uporabna termovizija (glej Ezell 1988: 116).

Ko je vse pripravljeno za zasedo, mora vsak vojak brez ukaza poskrbeti za osebno kamuflažo, čim boljši položaj ter mirno in tiho čakati, kar lahko traja ure. Pozimi je pod telesom smiselna uporaba kakšnih izolacijskih podlog npr. zračnih blazin. Hranjenje in pitje se izvaja izključno po ukazu. Orožje je pripravljeno za strel (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S3, 22). Kot smo že

omenili, se po potrebi poskrbi za menjavo osebja. Menjave naj bi bile določene z urnikom, z razpoznavnimi znaki in gesli, da ne pride do nesreče. Izogibamo se menjavam v temi. Takrat velja, da je vsako gibanje sovražno. Če je premikanje zares nujno, potem se uporabljajo nočnogledi ter infrardeča prepoznavna sredstva oziroma bi naj vojak imel oblečen vsaj kos oblačila žive barve, da ne bi prišlo do prijateljskega ognja (glej Dickens 1983: 253). Poveljnika menja njegov namestnik. Ob zasedbi, zori in sončnem zahodu morajo biti vsi vojaki na svojih položajih (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S3, 23).

3.4.8 Proženje zasede

Ko prednja straža opazi sovražnika, sporoči smer premika in velikost. Zaseda se sproži, ko je čim večji del sovražnikovih sil v obstreljevanem območju in na primerni razdalji. Vojaki morajo biti disciplinirani in lahko odprejo ogenj le po ukazu oziroma signalu:

- Manjšo zasedo sproži poveljnik, če pa kdorkoli opazi, da je sovražnik odkril zasedo, lahko odpre ogenj. Zato morajo biti na najbolj ključnih položajih izkušeni, disciplinirani vojaki, ki ne bodo prehitro izgubili živce in odprli ogenj.
- Merjen rafal iz mitraljeza (poveljnik da znak najbližjemu puškomitraljezcu).
- Detonacija minsko-eksplozivnih sredstev (po ukazu poveljnika, razen če je izjemoma uporabljen naletni vžigalnik).
- Ponoči, če ni druge možnosti, s svetlobnim signalom (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S4, 23-24).

Proženje mora biti nadzorovano, glasno in nedvoumno. Za sovražnika pa čim bolj travmatično. Zato je za proženje zasede verjetno najbolj primeren električno prožen eksploziv. Mine so, kot je že omenjeno neprimerne, saj jih lahko aktivira predhodnica, strel s protiklepnim raketometom pa pretih in slabo opazen.

Zanimiv je nasvet iz Vietnama, ki pravi, da se zaseda ne proži, če so čelni vojaki napeti in pozorni—to je le izvidnica večje enote. Če so sproščeni in mirni, se zaseda lahko sproži (glej Stanton 1992: 229). Zasedo lahko sprožimo tudi takrat, ko se sovražnikovi vojaki zberejo v gručo. Ob neki priložnosti so pripadniki VC obesili SRUD na drevo, kar so ameriški vojaki opazili in se zbrali okoli njega, da bi jo pregledali. Takrat so VC sprožili zasedo (glej Brennan 1985: 271). Pri proženju je potrebno upoštevati, da imajo sovražnikove enote vedno neke vrste predhodnico. Na primer: enote NVA so ponavadi imele predhodnico 5–7 vojakov, 50 metrov pred glavnino (glej Stanton 1992: 236). Če je sovražnik premočan za zasedo, ne bo prišlo do

proženja, kar nikakor ni neuspeh. Premik močne enote opozarja na močno sovražnikovo aktivnost ali na priprave za obsežno akcijo. Vedno obstaja možnost, da bo močni koloni sledila šibkejša enota, oskrbovalni konvoj, zaščitnica–primeren cilj za zasedo.

Slika 3.4.8.1: Proženje zasede z rafalom iz puškomitraljeza.

Vir: *Crew Served Machine Guns, 5.56-mm and 7.62-mm* (2003). Field Manual No. 3–22.68. Washington, DC Headquarters, Department of the Army, 186.

Če se pred zasedo znajdejo civilisti ali celo naše enote, se je potrebno pritajiti. Signaliziranje našim enotam bi se lahko spremenilo v spopad. Če se zgodi, da zasedo odkrije kakšen civilist, ga je treba zadržati ali pa se premakniti drugam (glej *Postavljamo zasedo* 1994: 46). Zaradi možnosti, da se skozi obstreljevano območje sprehodi prijateljska enota, civilisti ali sovražnikova predhodnica, uporaba naletnih vžigalnikov in min presenečenja ni priporočljiva.

Po proženju imamo dve možnosti:

- napad z ognjem in juriš (uničevalna zaseda) ali
- napad z ognjem in umik (nadlegovalna zaseda).

Sovražnik pod ognjem ponavadi poišče kritje ali pa (če je dobro izurjen) izvede preboj skozi zasedo⁴². Če mislimo izvesti juriš, moramo to storiti takoj po začetni salvi, ki naj bi trajala le nekaj sekund. Izkoristiti je potrebno zmedenost sovražnika. Juriš se ponavadi izvede kot preboj skozi sovražnikove vrste do zbirne točke na drugi strani obstreljevanega območja. V tem primeru mora zaseda biti bočna, enostranska z enoto v relativno ravni vrsti, na drugi

⁴² Ang. contact drill.

strani pa ne sme biti naravnih ali umetnih ovir. Med napadom z ognjem je potrebno biti posebno pozoren, da ne zmanjka streliva. Zato se nikoli ne strelja rafalno, sploh pa tega ne počne vsa patrolja hkrati. V tem primeru bi vsem hkrati zmanjkalo streliva, kar bi omogočilo sovražniku, da bi se zbral. Hkrati lahko rafalno streljata le dva člana celotne zasedne patrolje. Ponavadi puškomitraljezca, čeprav se puškomitraljezec, ki strelja v kratkih rafalih, sovražniku ne zdi tako zelo pomembna tarča, kot če bi streljal v dolgih rafalih (glej Leonard 1987: 119).

Ukaz za prekinitev ognja da poveljnik z glasom, piščalko, svetlobnim signalom ... ali pa se ogenj (ki je vedno kratkotrajen) prekine, ko se porabi določena količina streliva npr. en ali dva okvirja, en nabojnik za mitraljez itd. (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S4, 24).

Če želimo ujetnika, ga moramo izolirati z ognjem ali manevrom ter ga zajeti in zavarovati. Nekateri viri (glej Grau 1994) svetujejo, da sploh ni potrebno izvajati kakšnih posebnih postopkov in načrtov. Izkušnje so pokazale, da po skoraj vsaki zasedi ostanejo živi in ranjeni sovražniki. Nikakor pa se ne sme izničiti presenečenja in pozvati k vdaji, kot je to storila sovjetska enota v zasedi pri Aibaku aprila 1984. Zaradi tega so imeli štiri ranjene ob relativno šibkem sovražniku (ibid.). Vseeno lahko v sredino obstreljevanega območja namestimo oglušilno-zaslepljevalne bombe. Ob proženju zasede bodo povzročile dodatno zmedo in omogočile zajetje ujetnikov (glej Stanton 1992: 189).

Po jurišu skupina za napad zavaruje obstreljevano območje, preišče trupla, zaseže opremo in dokumente, stezosledci preiščejo okolico za ranjenimi in umrlimi, minira se sovražnikovo opremo in vozila, fotografira trupla za identifikacijo, poskrbi za ujetnike. Pri preiskovanju ujetnikov in mrtvih sovražnikov se uporablja tehnika dveh oseb, pri kateri enega vojaka vedno krije drugi. Da pa med pregledom obstreljevanega območja vseeno ne bi prišlo do žrtev, ker bi se kakšen od sovražnikov pritajil oz. naredil mrtvega, se lahko na sredstva usmerjenega delovanja nalepijo vrečke s solzilcem v prahu. Med proženjem zasede tako »zapravimo« celotno obstreljevano območje (ibid.: 212).

3.4.9 Umik

V tej fazi zasede je enota najbolj ranljiva. Če zasedi ne sledi juriš oziroma njen cilj ni popolno uničenje sovražnika, potem je najboljši čas za umik takoj, ko je sovražnik še zmeden. Umik mora biti določen z načrtom in postopke je potrebno vaditi:

- signal za umik in vrstni red enot,
- pot umika, bolje je, da jih je več; vsak vojak naj bi poznal svojo pot umika, kar je posebno pomembno ponoči,
- oskrbo za ranjene in mrtve (glej *Landforce Infantry* 2001: C1S4, 25-26).

Enota se običajno umakne v obratnem vrstnem redu, kot je prišla. Zbere se na zbirnem rajonu, ki mora biti dovolj oddaljen, da ga sovražnik v protinapadu ne more zasesti in skupaj odidejo na izhodiščno rajon (glej *Tactics* 2001: 3–27). Načrt za umik mora določiti zaporedje umika tudi glede na različne scenarije: po uspešni sprožitvi, v primeru, če se sovražnik ne prikaže, ali v primeru, če se prikaže premočna sovražnikova enota. Če zaseda ni bila uspešna in enoto sovražnik preganja, izbrane skupine krijejo umik. To se ponavadi izvede s postavitvijo minsko-eksplozivnih sredstev, plinom (solzilec) (glej Stanton 1992: 250), z dimom, indirektno ognjeno podporo, ovirami ali pa s postavitvijo manjše zasede, s katero zaustavijo zasledovalce (glej *Commander's Tactical Handbook* 1988: 139-142).

3.5 IZVEDBA HITRE ZASEDE

3.5.1 Splošno o hitri zasedi

Včasih med patroljo opazimo sovražnikovo enoto med premikom. Logična odločitev je, da jo pričakamo in napademo z najmanjše možne oddaljenosti. Ker je v tem primeru čas odločilen dejavnik, ga je dovolj le za nekaj signalov, da se patrolja razporedi v zasedo in učinkovito deluje. Seveda tudi tukaj obstajajo določeni pogoji:

- dobra disciplina enote,
- uporaba signalov z roko,
- hitro, tiho in prikrito premikanje,
- poveljnik sproži in nadzoruje zasedo,
- velik pomen samoiniciative poveljnika (glej *Landforce Infantry* 2001: A–59).

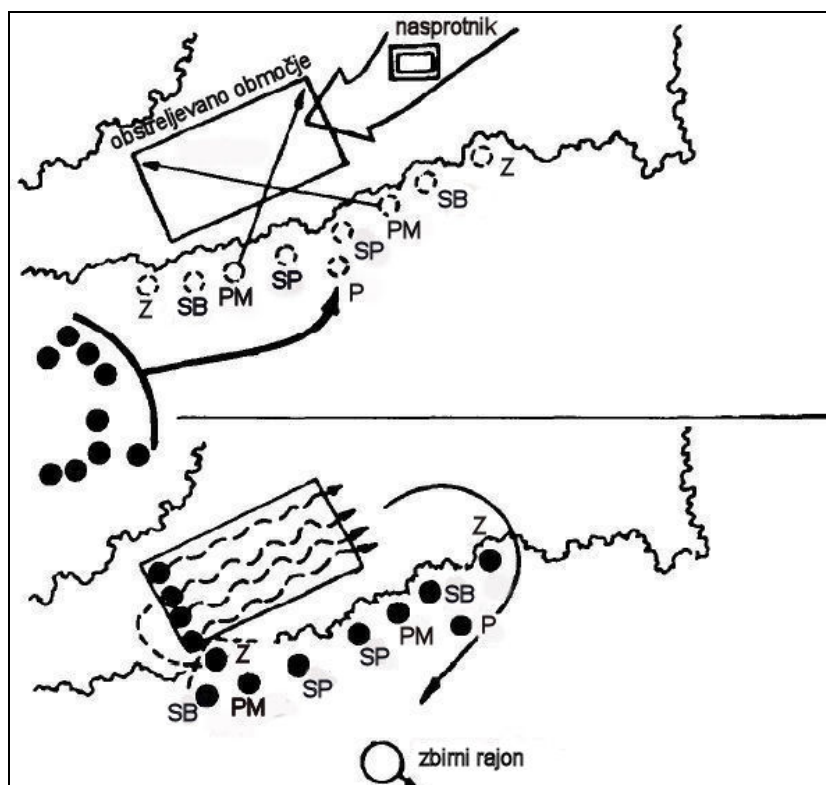
3.5.2 Standardni operativni postopek

Nagla zaseda se izvaja v obliki pripravljenih postopkov. Ti postopki se potem redno in temeljito vadijo:

- Čelni izvidnik opazi sovražnikovo enoto in da signal z roko, poveljnik takoj reagira in ukaže hitro zasedo.
- V primeru, da je sovražnik preblizu, je čelni vojak pooblaščen za izdajo ukaza za nenadno zasedo.
- Čelna skupina TAKOJ zasede strelski položaj in miruje. Ostali vojaki zasedejo položaje s 5–10 metrskim razmikom. Vsi poskrbijo za dobre položaje z neovirano vidno in ognjeno cono (glej *Tactics* 2001: 3–23). Kritičen je predvsem položaj puškomitraljezcev.
- Skupine za zavarovanje zavarujejo boka in hrbet. Če je enota premajhna (oddelek), si ne moremo privoščiti skupine za zavarovanje. Takrat za zavarovanje poskrbita bočna vojaka—en vojak izvaja napad, drugi mu varuje hrbet.
- Proženje zasede ponavadi ukaže poveljnik, vendar jo lahko predčasno sproži kdorkoli, če je očitno, da je sovražnik opazil zasedo.
- Potrebno je imeti postopke za vse možne situacije (glej *Landforce Infantry* 2001: A–60–61).

Slika 3.5.2.1 prikazuje razvrstitev enote v hitro zasedo, položaje različnih orožij ter postopek pregleda obstreljevanega območja.

Slika 3.5.2.1: SOP za hitro zasedo.

Vir: *Infantry Rifle Platoon and Squad* (1992). Field Manual No. 7–8. Washington, D.C: Headquarters, Department of the Army, 3–23.

Legenda slike 3.5.2.1:

- Z–vojak za zavarovanje,
- SB–strelec bombometnik,
- PM–puškomitraljezec,
- SP–strelec protioklepnik,
- P–poveljnik.

3.6 ZASEDA V PRAKSI

3.6.1 Vietnam 1955–1975

Vietnamska vojna je uradno trajala od leta 1955 do 1975. V bistvu gre za neuspešne napore Južnega Vietnama in ZDA, ki so želeli preprečiti združitev Severnega Vietnama z južnim delom v skupno komunistično državo. Vietnamska vojna je klasičen primer asimetrične vojne, katere pomemben del je bilo tudi gverilsko vojskovanje. Zaradi posebnosti zemljišča so bile zasede nepogrešljiv del gverilske in protigverilske taktike.

Taktika NVA in VC: V Vietnamski vojni je bila zaseda najpogostejša in najučinkovitejša ofenzivna taktika v džungli. Džungelske zasede so se postavljale na običajnih komunikacijskih linijah, kot so poti, steze in vodotoki. Po naravi so bile kratki, nasilni izbruhi, katerim je sledil takojšen umik. Po definiciji so to bile nadlegovalne zasede. NVA je uporabljala različne zasedne razvrstitve, največkrat L, Z, V, bočno, zaporedno bočno oz. »bloody nose⁴³« in rušilno zasedo. Gosta džungelska vegetacija omejuje vidljivost na komaj pet metrov, vendar je bilo kar precej zased sproženih prav s te oddaljenosti. Pri tem se je izkazala izredna ognjena disciplina NVA enot. Zasede so bile sprožene z najmanjše možne oddaljenosti in so tako onemogočile ognjeno premoč in podporo ameriških enot. Zasede so se izvajale ob vseh urah, podnevi ali ponoči. Čeprav je bilo največ zased ob zori, v času, ko se je nasprotnikova enota premikala iz tabora na izvajanje nalog. Velikokrat so bile zasede postavljene šele potem, ko se je nasprotnik premaknil iz tabora. Bili so tudi primeri, ko je NVA počakala na vrnitev ameriške patrulje s celodnevne patrulje, ko so ti bili utrujeni in je bila pozornost manjša. Najboljši čas za takšno zasedo je bil pred nočjo, ko se je zmračilo. V ta namen so sovražnika velikokrat upočasnjevali z ostrostrelskim ognjem. Minirali so tudi bližnje mostove in poti ter tako sovražniku preprečili umik in njegove okrepitve. NVA je na veliko uporabljala sredstva usmerjenega delovanja, in sicer na drevesih, vzdolž poti kot obrambo taborov ter za zasede. Še nekoliko bolj razširjena je bila raba ročnih bomb, ki so bile prirejene za električni vžig, torej se jih je dalo kontrolirano prožiti. Izdelovali so tudi lastna improvizirana SRUD. Naj je šlo za preprosto jamo ali pa zapleteno eksplozivno napravo, mine presenečenja so bile učinkovito in poceni sredstvo za oviranje sovražnika in povzročanje zmede (glej *NVA&VC Ambush Operations; US Ambush Operations According to the Veterans*).

---

⁴³Krvavi nos. Očitno je šlo za izredno uspešno vrsto zasede, da si je med ameriški vojaki zaslužila takšno ime.

Ameriška taktika: Pri Američanih je bila zaseda osnovna taktika protigverilskega boja. Učinek zasede se ni vedno meril po številu mrtvih sovražnikov. Onemogočanje določenih poti sovražniku je bil enako pomemben dejavnik. Največkrat se je uporabljala bočna zaseda, L, štirikotnik in krog. Pri postavitvi zasede so mine in sredstva usmerjenega delovanja postavili v vseh smereh, saj nikoli niso bili prepričani, iz katere smeri bo prišel sovražnik. Marinski poveljnik: »Zaseda je ena najbolj učinkovitih tehnik za zadajanje izgub sovražniku. Domiselna in spretna raba zased ima tudi močan psihološki učinek na sovražnika. Poleg običajnih varnostnih postopkov, je morala biti zaseda oddaljena od obrambnih položajev svoje enote vsaj 500–1000 metrov, da ni prišlo do obstreljevanja lastnih enot. Zasede so morale biti čim manjše; zadostovalo je 5–8 ljudi. V majhnih zasedah so bili vojaki bolj previdni in pozorni kot v velikih zasedah, kjer so se počutili bolj varne. Občasno je bilo potrebno na terenu poleg nočne zasede postaviti še dnevno zasedo in tako znova presenetiti NVA enoto, ki je iskala izgubljeno in pozabljeno orožje in strelivo« (*US Ambush Operations According to the Veterans*). Zadnja izjava ameriškega poveljnika opozarja na dejstvo, da je bila celotna sovražnikova enota redko v obstreljevanem območju in je del enote vedno pobegnil, razen seveda, če so našli zares idealno zemljišče za zasedo. Izkušnje so tudi pokazale, da so se enote VC in NVA skoraj vedno vrnile nazaj po opremo, včasih že po 30-ih minutah. Zasede so se večinoma izvajale ponoči in z malo obveščevalnimi podatki. Al Baker, ameriški poveljnik: »Prebral sem, kar si napisal o zasedah, in mislim, da je točno, kar se priročnika tiče. Toda realnost je realnost. V svojih treh in pol letih v Vietnamu še nikoli nisem imel obveščevalnih podatkov, ki bi jasno podali čas in kraj zasede. Zato smo bili v preži vso noč na vseh možnih poteh. To je bilo še posebno težko, saj smo patroljirali ves dan in smo potrebovali spanec. Zato smo uporabljali tričlanske položaje, v katerih je eden vojak spal, druga dva pa stražila. Štiri ure spanca so bile za silo dovolj, če so bile nemotene. Tako smo nekako preživeli« (*ibid.*). Uporaba sredstev usmerjenega delovanja in ročnih bomb je bila podobna kot pri NVA. Al Baker: »Na veliko smo uporabljali SRUD, tako v obstreljevanem območju kot za obrambo. V bočni zasedi bi na nasprotni strani obstreljevanega območja namestili ročne bombe, jih povezali z detonatorsko vrvico, tako da so simultano eksplodirale. Bombe smo obesili po drevesih in tako potencirali eksplozivni učinek« (*ibid.*). Pri postavljanju zased je bila vsa umetnost v omejevanju žrtev zaradi lastnega ognja in nasploh, zato so bile zasede preproste, preverjene in z vso možno podporo. Poleg noči je bil primeren čas za zasedo tudi med dežjem. Dež do neke mere onemogoči nočno-opazovalne naprave, osvetljevalna sredstva, zračno in artilerijsko podporo, zmanjšuje vidljivost in slišnost, zaznavanje vonjav, zakrije demaskirne znake. Bliski vplivajo na delovanje radijskih naprav, telefonov in nočno-

opazovalnih naprav. Grmenje onemogoča slišnost. Določena oprema in orožje so občutljivi na dež. Zasede so postavljali tudi na vodotokih. Zasedna patrolja med premikom ni uporabljala ne bočne zaščite, predhodnice in ne zaledja iz enega samega razloga—lahko bi se izgubili. Če upoštevamo, da se je premik izvajal ponoči in v džungli, postane vse skupaj zelo logično. Skupine v zasedi so bile razmeščene precej bližje (na doseg roke), kot to piše v priročnikih, preprosto zaradi lažje komunikacije in nadzora (glej *US Ambush Operations; US Ambush Operations According to the Veterans*).

3.6.2 Afganistan 1979–1989

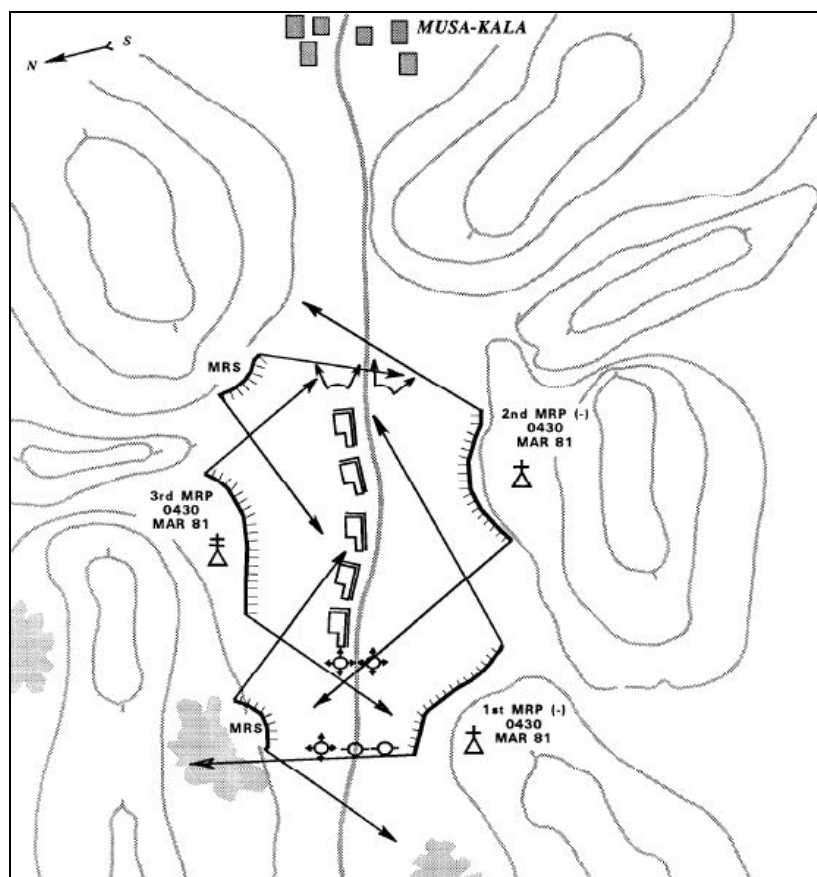
Afganistanska vojna (1978–1992) se je začela kot državljanska vojna med islamskimi uporniki—mudžahidi⁴⁴ in afganistansko komunistično oblastjo, kateri je v letih 1979–1989 priskočila na pomoč Sovjetska zveza. Nasprotovanje afganistanskega prebivalstva proti osovraženi oblasti in tuji okupacijski sili je preraslo v asimetrično vojskovanje, zasnovano na gverilski taktiki. Zaseda je bila verjetno najbolj pogosto izvajano bojno delovanje. Tipičen cilj mudžahidskih zased so bili sovjetski oskrbovalni konvoji. Sovjetska vojska je v tej vojni izgubila kar 11389 tovornjakov, 1314 oklepnih transporterjev, 147 tankov in 1138 poveljniških vozil (glej Grau 1995a). Izgube Afganistanske vojske niso vštete. Tipično mudžahidsko zasedo so sestavljale: diverzantska, bojna, ugrabitvena (zajame ujetnike, dokumente, orožje, opremo) in poveljniška skupina. Diverzanti so npr. zaprli cesto z barikadami, minkim poljem, s plazovi. Ko so Sovjeti hoteli ovire umakniti, so jih diverzanti začeli obstreljevati. Pozornost se je osredotočila na diverzantsko skupino, sovjetska vozila so se ustavila in se nakopičila v obstreljevanem območju pred oviro. Šele takrat je bojna skupina odprla ogenj. V bojnem metežu, ki je sledil, je ugrabitvena skupina opravila svojo nalogo. Po opravljeni nalogi so se uporniki umaknili. Sovjeti so, ko so padli v zasedo, ponavadi poskušali z vso hitrostjo odpeljati iz obstreljevanega območja. Če to ni bilo možno, so vozilo zapustili in se skrili za njim. Priljubljena uporniška taktika je bila namestitev sredstev usmerjenega delovanja ob vsaki strani ceste in jih sprožiti, ko so videli sovjetske vojake zapuščati vozila (glej Grau 1994). Eno najbolj priljubljenih orožij na obeh straneh je bil RPG-7. Najbolj se je

---

⁴⁴ Mudžahid ali »mujahedin« pomeni v arabščini bojevnika, ki sodeluje v »džihadu« ali boju. V modernem času pojem označuje pripadnike različnih islamskih militantnih ideologij oziroma islamske gverilske upornike, čeprav nekateri mudžahidi uporabljajo tudi miroljubna sredstva in tehnike pri doseganju svojih ciljev (glej *Mujahideen* 2007).

izkazal na težavnem terenu, kot so gore in urbana naselja. V Afganistanu je bilo 50–80 % vseh upornikov oboroženih z RPG-ji. Protioklepne enote so imele včasih po 15 RPG-jev na akcijo. Celo ko ni bilo pri roki minometov, so kot nekakšno zasilno artilerijo uporabljali kar RPG. Mudžahidi so spoznali, da je najboljši način za uničenje oklepnega vozila simultani ogenj iz dveh ali treh RPG-jev z razdalje 20–50 metrov (glej Harris 1996: 29–32). Med mudžahidi se je zelo dobro izkazala jurišna puška AK-47 7.62 mm za razliko od sovjetske AK-74 5.45 mm, ki nikakor ni dosegla večjega dometa in prebojnosti starejše puške. Puškomitraljez RPK-74 5.45 mm ni bil veliko boljši. So se pa zato izkazali: protiletalski top ZSU 23-2 23 mm, nameščen na BVP-jih in tovornjakih, avtomatski bombomet AGS-17 ter jurišni helikopter Mi-24 »hind« t.i. »uničevalec zased« (glej Grau 1995a). Tudi Sovjeti so postavljali zasede, s katerimi so motili oskrbo mudžahidov. Ena od zased je zaseda motorizirane čete pri Musa Kali (slika 3.6.2.1).

Slika 3.6.2.1: Musa Kala.

Vir: Grau, Lester W. (1994): *High-Desert Ambush: Hard Lessons Learned the Hard Way*, <http://fmso.leavenworth.army.mil/documents/ambush/ambush.htm>

Zasedo so pripravili v dveh urah. Na razpolago so imeli 20 min, tri AGS-17 avtomatske bombomete. Transport so izvedli s tremi Mi-8 helikopterji. Potem ko so pristali pet kilometrov stran, so se pod okriljem teme premaknili do položaja za zasedo. Poveljnik je določil položaje, poskrbeli so za opazovanje v vse smeri in pokrili vse možne vhode in izhode iz zasede. Ob 05.00 je druga sovjetska enota začela z napadom na Musa Kalo, kjer se je skrival sovražnik. Mudžahidi so organizirali konvoj in se začeli hitro umikati iz vasi, naravnost proti zasedi. Ob 06.20, ko je prvi sovražni tovornjak naletel na mino, je enota v zasedi odprla ogenj. Po kratkem spopadu je bil končni rezultat: 26 mrtvih sovražnikov, 20 zajetih, od teh 8 ranjenih. Sovjeti so izgubili enega vojaka, pet je bilo ranjenih. Problem pri tej zasedi je bil relativno kratek čas priprave, sama razporeditev enot pa kar kliče po izgubah zaradi lastnega ognja. Sovjetske enote so tako verjetno streljale skozi konvoj in po svojih enotah, čeprav je bil sovražnikov ogenj neorganiziran, so kljub temu sovjetom zadali izgube (glej Grau 1994). Na srečo je sovražnik padel v zasedo zjutraj. Če bi se to zgodilo ponoči, bi bile sovjetske izgube verjetno večje. Da bi to preprečili, je poleg drugačne razporeditve potrebno s palicami označiti ognjene sektorje po višini in širini. Sporna je bila tudi raba min. Bolje bi bilo, če bi bila prva mina na cesti električno sprožena, kar bi sovjetom zagotovilo nekakšen nadzor, če bi mudžahidi naprej poslali izvidniško vozilo.

Julija 1982 je skupina 24-ih sovjetskih padalcev postavila zasedo na mostu, kjer je bil verjeten premik uporniškega konvoja. Imeli so 10 dni za načrtovanje zasede, izbiro moštva in opreme (šest puškomitraljezov, 14 AKS-74 in AKMS z dušilci, štiri ročne bombe za vsakega vojaka, štiri RPG-18, pet min, sedem radijskih naprav, eno nočno-opazovalno napravo). Oblečeni so bili v kamuflažna oblačila in obuti v športne copate (sovjetski vojaški škornji so med hojo zelo glasni). Infiltrirani so bili s helikopterji približno pet kilometrov stran od cilja. Infiltracijo so krili kar štirje helikopterji Mi-24. V temi so se tiho premaknili do cilja, se razdelili v skupine in zasedli položaje za zasedo. Ob 21.30 so bili pripravljeni. Ob 02.30 se je proti mostu približeval sovražni tovornjak. Poveljnik je ukazal proženje zasede. Po minuti je bilo vsega konec. Obstreljevano površino so pregledali, pobrali sovražnikove dokumente in opremo. Našteli so 27 padlih mudžahidov, sami niso imeli izgub. Sledil je umik do točke, kjer so jih pobrali helikopterji. Od julija do septembra so izpeljali 18 podobnih zased, od katerih je bilo kar 14 uspešnih. Med temi akcijami so imeli le tri ranjene (ibid.).

3.6..3 Čečenija 1994–2000

Z razpadom Sovjetske zveze leta 1991 je Čečenija razglasila neodvisnost. Dogovor med čečenskim in inguškim prebivalstvom je predvideval delitev Čečenije na dva dela, od katerega bi Ingušetija ostala v Skupnosti neodvisnih držav, čečenski del pa ostal neodvisen. Ves ta čas je tlel spor z Rusijo in rusko manjšino v Čečeniji (300.000 večinoma ruskih beguncev) in leta 1993 prerasel v državljansko vojno. V podporo Dudajevu, ki je predstavljal opozicijo čečenski oblasti, je Rusija 1994 leta (1. čečenska vojna) poslala svoje sile in doživela poraz. V 2. čečenski vojni se je Rusija počasi prilagodila na posebnosti lokalnega vojskovanja in na koncu leta 2000 uspela zasesti glavno mesto Čečenije–Grozni. Z zasedbo mesta Grozni so čečenski uporniki doživeli velik poraz: gibanje je bilo zdesetkano, Rusi pa so obnovili nadzor nad območjem. Čečenski uporniki kljub temu nadaljujejo z akcijami-terrorističnimi in v manjšem obsegu (glej *Second Chechen War* 2006).

V spopadih za Grozni so se obnovile določene lekcije iz zasedne taktike. Na začetku, ko so bili ruski vojaki še preveč samozavestni in so neprevidno padali v čečenske zasede, je postala očitna velika občutljivost ruskih oklepnih vozil (glej Grau 1997c). Čeprav so čečenski uporniki razpolagali z lahkim in zastarelim protioklepnim raketometom RPG-7, je bil ta zaradi primerne taktike zelo učinkovit. Ko so Rusi leta 1994 prvič poskusili zavzeti Grozni, so mesec kasneje morali odpisati 225 oklepnih vozil, kar predstavlja 10 % vozil celotne operacije (glej Grau 1995b). Večino zgub je bilo zaradi RPG-7 in protioklepnih ročnih bomb (ibid.). Čečeni so namreč v tri ali štiričlanskih lovskih skupinah patroljirali po mestu in iskali oklepne cilje. En član skupine je bil npr. oborožen z RPG-jem, en je bil ostrostrelec, en pa mitraljezec, kateremu je včasih pomagal pomočnik. Medtem ko sta ostrostrelec in mitraljezec držala v kritju pehoto, je RPG strelec lahko nemoteno napadel oklepno vozilo. Skupine so delovale iz kletnih prostorov in pritličij stavb ter iz prvega in drugega nadstropja. Ponavadi je pet do šest »lovskih« skupin napadlo eno samo oklepno vozilo. V mestu je bil tankovski top zaradi omejene elevacije in velike bližine neuporaben. Veliko bolje so se izkazali ruski samohodni protiletalski topovi (glej Grau 1998). Proti konvojem so čečenski uporniki izvajali »single round« zasede⁴⁵–hiter umik po eni sami salvi iz zasede. Priljubljena je bila tudi raba IEN: 152 mm granato so dodatno obložili z eksplozivom ter jo aktivirali po žici ali z mobilnim telefonom, čemur je sledila salva iz vsega orožja s čim manjše razdalje. Konvoj

---

⁴⁵ Slo. zasede z enim samim strelom.

brez primerne izvidnice, oklepne in helikopterskega spremstva ni imel veliko možnosti preživetja (glej Grau 1995a).

23. aprila 2000 so Čečeni v zasedi pri Serzhen-Yurt pričakali ruski konvoj 22-ih vozil, katerega so varovali pripadniki 51. ruskega padalskega polka. Čutili so se dovolj varne: ne preveč daleč pred njimi sta vozila dva bojna konvoja, ki sta zagotavljala primerno izvidovanje. Tudi sami so imeli lastno bojno patruljo (inženirski bojni oklepni vozili) in ognjeno podporo v obliki štirih bojnih vozil ter tovornjak z nameščenim protiletalskim topom ZSU-23-2. Poleg tega so bili v stalnem kontaktu z artilerijsko enoto in helikoptersko taktično enoto (dva Mi-24 in en Mi-8 z 20-imi pripadniki specialnih enot). To ni ustavilo skupine 75-ih Čečenov, ki so postavili zasedo na nasprotnem pobočju z gozdom porasle soteske. Ni jasno, ali so Čečeni položaje zasedli potem, ko je šla izvidnica mimo, ali pa so se dobro skrili, na položajih so bili ob 17.30. Konvoj so napadli s 15-imi radijsko sproženimi minami, salvo iz avtomatskega in raketnega protioklepne orožja in ostrostrelskim ognjem. Čečeni trdijo, da so se konvoju približali na 15–20 metrov. Ko so helikopterji prihrumeli in začeli obstreljevati področje, so se umaknili. Nasprotno pobočje je Čečenom s senco nudilo kritje pred zračnim napadom, bližina sovražnika pa je onemogočila artilerijsko podporo (glej Geibel 2000: 24–26).

3.6.4 Afganistan in Irak 2001/2003–

Po terorističnem napadu 11. septembra 2001 na cilje v ZDA, katere naj bi izvedla islamska ekstremistična skupina Al Kaida s središčem v Afganistanu, so ZDA od afganistanske vlade zahtevale izročitev vodje Al Kaide, Osame bin Ladena, in po neuspelem pogajanju začele z zračnimi napadi na Afganistan. Sredi novembra je sledila tudi kopenska ofenziva Severnega zavezništva (ZDA in zavezniki), ki se je zaključila z zmago 7. decembra 2001. Leta 2003 je sledil napad na Irak, ker naj bi takratni režim razvijal orožje za množično uničevanje in podpiral mednarodni islamski terorizem. V 2. zalivski vojni oziroma iraški vojni so glavno vlogo zopet imele ZDA in koalicija držav zaveznic. Po hitri zmagi in vzpostavitvi nove oblasti v Iraku je prišlo do prave državljanske vojne in hkrati do upora proti koalicijskim silam, katere večina od več kot ducat večjih uporniških organizacij in 40-ih manjših uporniških skupin doživlja kot okupacijsko silo (glej *Iraqi Insurgency* 2006). V Afganistanu in Iraku so se začele izvajati gverilske in teroristične akcije. Značilnost gverilske taktike v sedanjem Afganistanu in Iraku so nedvomno improvizirane eksplozivne naprave, kar je lahko

po eni strani dokaz manjše izurjenosti upornikov za izvajanje kompleksnejših bojnih akcij, kot so zasede. Pomeni pa tudi, da imajo uporniki na razpolago ogromne količine eksploziva, ki je ostal od prejšnje iraške vojske (ibid.). V gverilskem boju uporniki IEN uporabljajo v preprostih rušilnih zasedah ali pa za proženje klasičnih zased. Ponavadi jih prožijo električno preko žic ali brezžično preko mobilnih telefonov, pozivnikov, daljinskih upravljalcev (npr. za garažna vrata) ali celo s pomočjo infrardečih laserjev. IEN največkrat sestavljajo granate 152 in 155 mm, obložene z improviziranimi šrapneli. Poznani so tudi primeri kumulativnih IEN, ko so namestili tankovsko granato in jo usmerili v določeno točko. Po aktiviranju je izstrelak poletel proti cilju—ameriškemu vojaškemu vozilu (ibid.). Cilji zased so ponavadi vojaški konvoji in patrolje oziroma avtomobili, tovornjaki in nasploh lahka vozila. Akcije so kratke, nakar se napadalci umaknejo in izgubijo med hišami ali nasadi. Zasede so ponavadi majhne, čeprav so bili tudi primeri večjih zased, na primer 30. novembra 2003 je 100 upornikov v zasedi pri Samarri pričakalo koalicijski konvoj ter 4. aprila 2004, ko je kar 1000 upornikov v zasedi napadlo koalicijski konvoj v mestu Sadr (ibid.). Tarče zased so tudi helikopterji,⁴⁶ katere pričakajo z RPG-ji in ročnimi protiletalskimi raketnimi izstrelki ruskega izvora. Glavna obramba proti takšnim zasedam je bil nizek let, toda potem so zasedam dodali težke mitraljeze, katerih izstrelki 12.7 mm imajo na razdaljah 50 – 400 m dovolj kinetične energije za preboj celo tako debelega oklepa, kot ga ima helikopter AH-64 Apache (ibid.). V zadnjem času je zaslediti tudi protihelikopterske IEN—neeksplodirane bombe in granate, katerih eksplozija ali izstrelak sta usmerjena navzgor, za prestrežanje helikopterjev. Irak in Afganistan sta ponovno opozorila na visoko ranljivost kolesnih oklepnih vozil pred ognjem iz protioklepnih raketometov in eksplozijami improviziranih eksplozivnih naprav, ki so resen izziv celo za glavne bojne tanke. Možnosti za dopolnitev pasivne oklepne zaščite so zaradi tehničnih omejitev podvozij majhne. Tanek oklep preprečuje namestitev reaktivnega oklepa. Uporaba sistemov aktivne zaščite, ki se je zelo izkazala pri Izraelcih v Libanonu, pa je trenutno omejena le na glavne bojne tanke (glej Grošelj 2006).

---

⁴⁶ V Iraku je bilo od 30. marca 2003 do 13. julija 2006 sestreljenih 35 koalicijskih helikopterjev, od tega štiri AH-64 in trije AH-64D. V istem obdobju je bilo sestreljenih tudi pet letal (F/A-18C, F-15E, A-10A, C-130K, F-16C) (*Iraqi Insurgency* 2006).

4. ZAKLJUČEK

Glede na rezultate analize lahko v celoti potrdimo osrednjo hipotezo: *Zaseda je ofenzivno bojno delovanje, ki omogoča enoti ognjeno premoč nad številčnejšim sovražnikom.* Gre za dejstvo, ki je bilo velikokrat potrjeno, čeprav je potrebno dodati, da je površno načrtovana in izpeljana zaseda le past za napadalce same, v kateri imajo majhne možnosti za preživetje, še posebno, če je sovražnik dobro izurjen v protizasednih postopkih. Zasede se sme lotevati le dobro izurjena in disciplinirana enota. To je še posebno pomembno, kadar se zasede izvajajo kot del gverilske taktike enote, ki so številčno šibkejše in slabše opremljene od sovražnika. V tem primeru ne morejo popravljati manjših napak pri postavljanju zasede po zgledu »tudi kvantiteta ima svojo kvaliteto«, t. j. z ognjeno močjo.

Potrdimo lahko tudi izpeljano hipotezo 1: *Zaradi omenjene taktične prednosti je zaseda pomembno, če ne najpomembnejše, bojno delovanje gverilske taktike.* Res je, da so zasede sedaj morda nekoliko drugačne, kot so bile med Vietnamsko in Afganistansko vojno 1979–1989. Takrat uporniškimi silam zaradi slabše opremljenosti ni ostalo drugega, kot da so se urile v postavljanju klasičnih zased, kjer so imele improvizirane eksplozivne naprave in minsko-eksplozivna sredstva le dopolnilno vlogo, čeprav so zelo pomembna, ker zmanjšujejo lastne izgube. Verjetno so tudi posebnosti zemljišča omejevale rabo in velikost teh sredstev. Na primer v Vietnamu, ker so bile zaradi goste vegetacije in s tem slabše vidljivosti zasede bližnje, pogosto niso mogli uporabljati velikih improviziranih eksplozivnih naprav, saj bi udarni val lahko ogrozil lastne enote. Veliko bolj so bile priljubljene usmerjene eksplozije oziroma sredstva usmerjenega delovanja. Med Afganistansko vojno 1979–1989 pa so imeli primerno zemljišče, ki nudi dober razgled in varnostno razdaljo, vendar je primanjkovalo sredstev. V Afganistanu in Iraku po letu 2001/2003 so pogoji popolnoma drugačni: upornikom so ostale ogromne količine orožja in opreme, predvsem eksploziva. Tudi tehnologija naprav za aktiviranje improviziranih eksplozivnih naprav je napredovala in je široko dostopna (mobilni telefoni, laserji ...). Zaradi tega in zaradi pomanjkanja starejših, izkušenih bojnikov, ki bi obvladali zasedne operacije, so najbolj priljubljene preproste rušilne zasede s široko rabo različnih improviziranih eksplozivnih naprav. Zdi se, kot da se je v vsaki vojni dajala prednost določeni vrsti orožja: v Vietnamski vojni-sredstvom usmerjenega delovanja, v Čečenski vojni predvsem RPG-7 in v Iraški-improviziranim eksplozivnim napravam.

Popolnoma se potrjuje tudi izpeljana hipoteza 2: *Zaradi omenjene taktične prednosti je zaseda enako pomembna tudi v protigverilskem boju.* Očitno je, da konvencionalna taktika proti uporniškim silam ne deluje. Za protigverilski boj je potrebno enote opremiti drugače, prestrukturirati in izuriti. Še vedno je najbolj primerna lahka pehota in gverilska taktika. V protigverilskem boju, usmerjenem proti bojnim enotam uporniškega gibanja, zavzema zaseda, poleg izvidovanja, napada in obkolutve, ključno mesto kot samostojna operacija ali kot del večje operacije. V tem primeru se izvaja kot območna zaseda, katere namen je preprečiti umik uporniških sil iz območja operacije ali pa prihod sovražnikovih okrepitev.

Lahko povzamemo, da s taktičnega vidika ni razlike med gverilskim in protigverilskim bojem, le cilj je drugačen. Ne glede na to, kdo ju izvaja, imata gverilska taktika in zaseda pomembno mesto v strategiji in doktrini regularnih in iregularnih vojaških sil.

Žal so zaradi omejenega formata naloge izpuščena nekatera področja preučevanja ter posamezni vidiki nekaterih vprašanj, kot je na primer taktika protizasednega delovanja. Gre za postopke, ki omogočijo enoti, da se pravočasno izogne sovražnikovi zasedi oziroma se bojuje, če pade v zasedo. Prav tako ni bilo možno zajeti temeljitega pogleda na improvizirane eksplozivne naprave in mine presenečenja. Namen je bil predstaviti glavne in najbolj razširjene tipe, njihove tehnične načrte ter način postavljanja in aktiviranja. Morda pa bo v prihodnje objavljen kakšen prispevek o omenjeni temi. Smiselno je opozoriti tudi na terminološke težave pri definiranju posameznih pojmov, kot so gverilec, partizan, terorist, upornik ... Gre za kontroverzne pojme, ki se pogosto nepravilno uporabljajo. V diplomskem delu so pojmi uporabljeni v skladu z doktrino NATO in SV, čeprav se posamezne rešitve včasih zdijo kot sekanje gordijskega vozla. V vsakem primeru bi bila potrebna temeljita (in zanimiva) raziskava s tega področja, ki bi verjetno krepko preseгла obseg običajne diplomske naloge.

5. SEZNAM LITERATURE

ČLANKI V REVIJAH OZIROMA ZBORNIKIH

1. Bridges, Frank & Evans, Michael (2003): Tough Bows and Iron Blades: Modifying the M1 for Urban Battle. *Armor*, julij–avgust, 11–17.
2. Geibel, Adam (2000): Russian Army Route Reconnaissance: Key to Defeating the Chechen Ambush. *Armor*, november–december, 24–26.
3. Gerič, Tadej (2006): Logistika ameriških sil v Iraku. *Slovenska vojska*, Informativno vojaškostrokovno glasilo Ministrstva za obrambo, Leto XIV/14, 23–25.
4. Grau, Lester W. (1999a): Soft Log" and Concrete Canyons: Russian Urban Combat Logistics in Grozny. *Marine Corps Gazette*, vol. 83, No. 10, 67–75.
5. Grau, Lester, W. & Outshaw, Charles, Q. (2002): Russian Snipers in The Mountains and Cities of Chechnya. *Infantry*, Summer, 7–11.
6. Grau, Lester, W. (1995a): Convoy Escort in Guerrilla Country: The Soviet Experience. *Military Police*, Winter.
7. Grošelj, Klemen (2006b): Severni Kavkaz danes. *Slovenska vojska*, Informativno vojaškostrokovno glasilo Ministrstva za obrambo, Leto XIV/17, Ljubljana, 23–25.
8. Grošelj, Klemen (2006a): So tanki res preostanek hladne vojne? *Slovenska vojska*, Informativno vojaškostrokovno glasilo Ministrstva za obrambo, Leto XIV/15, Ljubljana, 25–27.
9. Harris, Michael, R. (1996): Tactical Employment of the Shoulder-Fired Rocket, New Tactics for the New LAW. *Infantry*, november–december, 29–32.
10. Jalali, Ali A. & Grau, Lester W. (1999): Night Stalkers and Mean Streets: Afghan Urban Guerillas. *Infantry*, januar–april, 20–26.
11. Nedog, Janez (2000): Krilate kače Sajeret Canhanim. *Revija Obramba*, št. 2, letnik 32, 49–51.
12. Nightengale, Keith in drugi (1989): The Changing Face of War: Into the Fourth Generation. *Marine Corps Gazette*, oktober, 22–26.
13. Postavljamo zasedo (1994). *Revija Obramba*, št. 11, letnik 26, 45–48.
14. Rupe, Chad A. (1999): The Battle of Grozny. *Armor*, vol. 108, maj–junij, 20–23.
15. Thomas, Timothy L. (1999): The Battle of Grozny: Deadly Classroom for Urban Combat. *Parameters*, vol. 29, 87–102.

SAMOSTOJNE PUBLIKACIJE

1. Amalietti, Peter (1998): *Sun Cu: Vojna umetnost*. Ljubljana: Amalietti.
2. *Antipersonnel Mine, M18A1 and M18 (Claymore)* (1973). Field Manual No. 23-23C2 Washington, DC: Headquarters, Department of the Army.
3. Berry, Clifton, Jr. (1988): *Air Cav*. New York: Bantam Books.
4. Brennan, Matthew (1985): *Brennan's War*. New York: Pocket Books.
5. Brinc, Darija in drugi (2006): *Angleško-slovenski vojaški terminološki slovar*. Ljubljana: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje.
6. Bull, Stephen (2004): *World War 2 Infantry Tactics, Squad and Platoon*. Osprey Elite Series, London: Osprey Publishing Ltd.
7. Camper, Frank (1988): *L.R.R.P.: The Professional*. New York: Dell Publishing.
8. Chambers, Larry (1992): *RECONDO: LRRPs in the 101st Airborne*. New York: Ivy Books.
9. *Combat Skills of the Soldier* (1984). Field Manual No. 21-75. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army.
10. *Commander's Tactical Handbook* (1988). MCRP 3-11.1A. Washington, D.C: Department of the Navy, Headquarters, United States Marine Corps.
11. *Counter guerrilla Operations* (1986). Field Manual No. 90-8. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army.
12. *Counterinsurgency Operations* (1980). FMFM 8-2. Washington, DC: Department of the Navy, Headquarters, United States Marine Corps.
13. *Crew Served Machine Guns, 5.56-mm and 7.62-mm* (2003). Field Manual No. 3-22.68. Washington, DC Headquarters, Department of the Army.
14. DelVecchio, John, M (1982): *The 13th Valley*. New York: Bantam Books.
15. Dickens, Peter (1983): *SAS: Secret War in South-East Asia*. New York: Ivy Books.
16. Đurašinović, Radomir (1972): *Zaseda*. Vojna enciklopedija, drugo izdanje, 10 Tirani-Žužul. Beograd: Izdanje redakcije vojne enciklopedije.
17. Đurašinović, Radomir (1973): *Zasede teritorijalnih snaga u opštenarodnoj odbrani*. Beograd: Vojnoizdavački zavod.
18. Ezell, Edward, C (1988): *Personal Firepower*. New York: Bantam Books.

19. Furlan, Branimir in drugi (2006): *Vojaška doktrina*. Ljubljana: Defensor.
20. *Guerilla Warfare and Special Forces Operations* (1961). Field Manual No. 31–21. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army.
21. *Infantry Rifle Platoon and Squad* (1992). Field Manual No. 7–8. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army.
22. Kleut, Petar (1983): *Partizanska taktika*. Split: Vojnoizdavački zavod.
23. Korošec, Tomo in drugi (2002): *Vojaški slovar*. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo.
24. Lanning, Michael Lee (1988): *Inside the LRRPs: Rangers in Vietnam*. New York: Ivy Books.
25. Lewis E. John (2001): *The SAS Combat Handbook*. Guilford, Connecticut: The Lyons Press.
26. Malić, Antun & Kleut, Petar (1972): *Partizanski rat*. Vojna enciklopedija, drugo izdanje, 6 Nauloh-Podvodni. Beograd: Izdanje redakcije vojne enciklopedije.
27. Malić, Antun (1972): *Gerila*. Vojna enciklopedija, drugo izdanje, 3 Foča-Jajce. Beograd: Izdanje redakcije vojne enciklopedije.
28. Mangold, Tom & Pencyate, John (1987): *Tunnel Warfare*. New York: Bantam Books, New York.
29. Marinčič Dušan (1995): *Taktika pehote 1, izbrane lekcije, skripta za predmet Taktika pehote 1*. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo, Uprava za razvoj.
30. Marques, Patrick, D. (2003): *Guerrilla Warfare Tactics in Urban Environments*. Fort Leavenworth: US Army Command and General Staff College.
31. *Mechanized Infantry Platoon and Squad (APC)* (1985). Field Manual No. 7–7. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army.
32. *Operational Terms and Graphics* (1997). Field Manual No. 101–5–1, Marine Corps Reference Publication No. MCRP 5–2A. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, United States Marine Corps.
33. Ošljak, Franc (2000): *Priročnik za poveljnike oddelkov, 4. poglavje*. Ljubljana: Služba za publicistiko MORS, Oddelek za založništvo.
34. *Professional Knowledge Gained from Operational Experience in Vietnam, 1969, Special Issue, Mines and Boobytraps* (1989). FMFRP 12–43. Washington, DC: Department of the Navy, Headquarters United States Marine Corps.
35. *Ranger Unit Operations* (1987). Field Manual No. 7–85. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army.

36. Ratcliffe, Alexander (1953): *Partisan Warfare, A Treatise Based on Combat Experiences in the Balkans*. Historical Division, Headquarters, United States Army, Europe.
37. Rottman, Gordon, L (2005): *World War 2 Infantry Anti-Tank Tactics*. Osprey Elite Series 124, London: Osprey Publishing Ltd.
38. Scott, Leonard, B (1987): *The Last Run*. New York: Ballantine Books.
39. *Scouting and Patrolling* (2000). MCWP 3-11.3. Washington, D.C: Department of the Navy, Headquarters, United States Marine Corps.
40. *Small Wars Manual* (1940). Washington, D.C: U.S. Army Military History Institute United States Government Printing Office.
41. Smerdu, Robert (2000): *Oblikovanje in uporaba taktičnih simbolov*. Ljubljana: Služba za publicistiko MORS, Oddelek za založništvo.
42. Stanton, Shelby, L. (1992): *Rangers at War: LRRPs in Vietnam*. New York: Avon Books.
43. *Tactics* (2001). Field Manual No. 3-90. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army.
44. *Tactics, Techniques, and Procedures for Reconnaissance and Surveillance and Intelligence Support to Counterreconnaissance* (1991). Field Manual No. 34-2-1. Washington DC: Headquarters, Department of the Army.
45. *The Guerilla and how to Fight Him* (1990). FMFRP 12-25. Washington, DC: Department of the Navy, Headquarters United States Marine Corps.
46. Thomas in Abbott (1983): *Partisan Warfare 1941-45*. Osprey Men-at-Arms Series, 142, London: Osprey Publishing Ltd.
47. Unger in Lukman in Rode (2004): *Taktika*. Ljubljana: Center vojaških šol.
48. *US Army Counterinsurrection Operations Handbook* (2004). Department of the Army, Guilford, Connecticut: The Lyons Press.
49. *Viet Cong Improvised Explosive Mines and Booby Traps (U)* (1966). Counterinsurgency Lessons Learned No. 53 (DJS-545-66). San Francisco: United States Military Assistance Command, Vietnam APO.
50. Vujošević, Jovan (1972): *Gerilski odredi*. Vojna enciklopedija, drugo izdanje, 3 Foča-Jajce. Beograd: Izdanje redakcije vojne enciklopedije.
51. *Mechanized Infantry Platoon and Squad (Bradley)* (1993). Field Manual No. 7-7J. Headquarters, Department of the Army.

INTERNETNI VIRI

1. *Asymmetric Warfare* (2006). Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Asymmetric_warfare (16. december 2006).
2. *Booby Trap* (2006). Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Booby_trap (9. december 2006).
3. Celestan, Gregory J. (2001): *Wounded Bear: The Ongoing Russian Military Operation in Chechnya*. Dostopno na <http://fmso.leavenworth.army.mil/documents/wounded/wounded.htm> (9. september 2006).
4. *Close Combat Marine Workbook*. Dostopno na http://www.nasaga.org/resources/resources/close_combat_marine_workbook.pdf, 61. (9. september 2006).
5. *Counterinsurgency* (2006). Dostopno na <http://en.wikipedia.org/wiki/Counterinsurgency> (18. december 2006).
6. Department of Defense (2001): *Dictionary of Military and Associated Terms*. Dostopno na <http://www.dtic.mil/doctrine/jel/doddict> (22. november 2005).
7. Finch, Raymond C. (2001): *Why the Russian Military Failed in Chechnya*. Dostopno na <http://fmso.leavenworth.army.mil/documents/yrusfail/yrusfail.htm> (22. november 2005).
8. *Freedom Fighter* (2006). Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Freedom_fighter (6. december 2006).
9. Grau, Lester W. & Jalali, Ahmad Ali (1998a): *Underground Combat: Stereophonic Blasting, Tunnel Rats and the Soviet-Afghan War*. Dostopno na (<http://fmso.leavenworth.army.mil/documents/undrgrnd/undrgrnd.htm>) (22. november 2005).
10. Grau, Lester W. & Jorgensen, William A. (1998b): *Guerrilla Warfare and Land Mine Casualties Remain Inseparable*. Dostopno na <http://fmso.leavenworth.army.mil/documents/guerwf/guerwf.htm> (22. november 2005).
11. Grau, Lester W. (1994): *High-Desert Ambush: Hard Lessons Learned the Hard Way*. Dostopno na <http://fmso.leavenworth.army.mil/documents/ambush/ambush.htm> (22. november 2005).
12. Grau, Lester W. (1995b): *Changing Russian Urban Tactics: the Aftermath of the Battle for Grozny*. Dostopno na <http://fmso.leavenworth.army.mil/documents/grozny.htm> (22. november 2005).
13. Grau, Lester W. (1997b): *Bashing the Laser Range Finder with a Rock*. Dostopno na <http://fmso.leavenworth.army.mil/techy.htm> (22. november 2005).

14. Grau, Lester W. (1997c): *Russian-Manufactured Armored Vehicle Vulnerability in Urban Combat: The Chechnya Experience*. Dostopno na <http://fmso.leavenworth.army.mil/documents/rusav/rusav.htm> (22. november 2005).
15. Grau, Lester W. (1998): *A Weapon For All Seasons: The Old But Effective RPG-7 Promises to Haunt the Battlefields of Tomorrow*. Dostopno na (<http://fmso.leavenworth.army.mil/documents/weapon.htm>) (22. november 2005).
16. Grau, Lester W. (1999b): *Mine Warfare and Counterinsurgency: The Russian View*. Dostopno na <http://fmso.leavenworth.army.mil/documents/minewar/minewar.htm> (22. november 2005).
17. *Guerrilla Warfare* (2006). Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Guerrilla_warfare (13. december 2006).
18. *Insurgency* (2006). Dostopno na: <http://en.wikipedia.org/wiki/Insurgency> (18. december 2006).
19. *Iraqi Insurgency* (2006). Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Iraqi_insurgency (21. december 2006).
20. *Irregular Military* (2006). Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Irregular_military (13. december 2006).
21. *Landforce Infantry, Ambush and Counter-Ambush B-GL-392-008/FP-001* (2001). Land Forces Doctrine and Training system/Directorate of Army Doctrine (LFDTS DAD) 4–2 (Manoeuvre). Dostopno na <http://www.thedisease.net/arcana/combat/B-GL-392-008/FP-001.pdf> (13. december 2006).
22. *Military Tactics* (2006). Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Military_tactics (22. december 2006).
23. *Mujahideen* (2006). Dostopno na <http://en.wikipedia.org/wiki/Mujahideen> (2. januar 2007).
24. *National Front for the Liberation of South Vietnam* (2006). Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/National_Front_for_the_Liberation_of_South_Vietnam (17. december 2006).
25. Nawroz, Mohammad Yahya & Grau, Lester, W (1995): *The Soviet War In Afganistan: History and Harbinger of Future War?* Dostopno na <http://fmso.leavenworth.army.mil/documents/waraf.htm> (11. december 2006).
26. *Second Chechen War* (2006). Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Second_Chechen_War (15. december 2006).
27. *NVA & VC Ambush Operations*. Dostopno na <http://www.gruntonline.com/TheWar/ambush4a.htm>, <http://www.gruntonline.com/TheWar/ambush4b.htm> (15. junij 2006).

28. *US Ambush Operations*. Dostopno na <http://www.gruntonline.com/TheWar/ambush1.htm>,
<http://www.gruntonline.com/TheWar/ambush2.htm>,
<http://www.gruntonline.com/TheWar/ambush3.htm> (15. junij 2006).
29. *US Ambush Operations According to the Veterans*. Dostopno na
<http://www.gruntonline.com/TheWar/ambush3a.htm> (15. junij 2006).
30. *Terrorism* (2006). Dostopno na <http://en.wikipedia.org/wiki/Terrorism>, (19. december 2006).
31. Thomas, Timothy L. (1999): *The Battle of Grozny: Deadly Classroom for Urban Combat*. Dostopno na <http://fmso.leavenworth.army.mil/documents/battle.htm> (15. maj 2005).
32. Thomas, Timothy L. (2000): *Combat Stress in Chechnya: The Equal Opportunity Disorder*. Dostopno na <http://fmso.leavenworth.army.mil/documents/stress.htm> (15. maj 2005).
33. Thomas, Timothy L. (2000): *Russian Lessons Learned From the Battles For Grozny*. Dostopno na <http://fmso.leavenworth.army.mil/documents/rusleslrn.htm> (15. maj 2005).
34. Turbiville, Graham H. (1988): *Ambush! The Road War in Afghanistan*. Dostopno na <http://fmso.leavenworth.army.mil/documents/ambush-road/ambush-road.htm> (15. maj 2005).
35. *Vietnam People's Army* (2006). Dostopno na
http://en.wikipedia.org/wiki/Vietnam_People's_Army (30. december 2006).

RAČUNALNIŠKI PROGRAMI

1. *Operation Flashpoint* (2003). Bohemia Interactive Studio & The Codemasters Software Company Limited.
2. *Arminius* (2004). Encycloæpdia Britannica Ultimate Reference Suite DVD, Copyright © 2004 Encyclopædia Britannica, Inc.
3. *Trasimeno, Lake* (2004). Encycloæpdia Britannica Ultimate Reference Suite DVD, Copyright © 2004 Encyclopædia Britannica, Inc.
4. *Tactics* (2004). Encycloæpdia Britannica Ultimate Reference Suite DVD, Copyright © 2004 Encyclopædia Britannica, Inc.